

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO TELEVİZYON VE SİNEMA ANABİLİM DALI
RADYO TELEVİZYON BİLİM DALI

**YENİ MEDYADA SURİYELİ SİĞINMACILARA YÖNELİK
NEFRET SÖYLEMİ**

Yüksek Lisans Tezi

FATMA ESRA ÖZTÜRK

İSTANBUL, 2017

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO TELEVİZYON VE SİNEMA ANABİLİM DALI
RADYO TELEVİZYON BİLİM DALI

**YENİ MEDYADA SURİYELİ SİĞINMACILARA YÖNELİK
NEFRET SÖYLEMİ**

Yüksek Lisans Tezi

FATMA ESRA ÖZTÜRK

Danışman: Yrd. Doç. Dr. ALİ MURAT KIRIK

İSTANBUL, 2017

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAY BELGESİ

RADYO, TELEVİZYON VE SİNEMA Anabilim Dalı RADYO TELEVİZYON Bilim Dalı TEZLİ YÜKSEK LİSANS öğrencisi FATMA ESRA ÖZTÜRK'ün YENİ MEDYADA SURIYELİ SİĞİNMACILARA YÖNELİK NEFRET SÖYLEMİ adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun 8.06.2017 tarih ve 2017-13/14 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oy birliği /oy çokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi 16.06.2017

Öğretim Üyesi Adı Soyadı	İmzası
1. Tez Danışmanı Yrd. Doç. Dr. ALİ MURAT KIRIK	
2. Jüri Üyesi Yrd. Doç. Dr. ŞEYDA BARLAS BOZKUŞ	
3. Jüri Üyesi Doç. Dr. MIHALİS KUYUCU	

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı	: Fatma Esra ÖZTÜRK
Anabilim Dalı	: Radyo Televizyon ve Sinema
Program	: Radyo Televizyon
Tez Danışmanı	: Yrd. Doç. Dr. Ali Murat KIRIK
Tez Türü ve Yılı	: Yüksek Lisans, 2017
Anahtar Kelimeler	: Nefret söylemi, yeni medya, sığınmacı, söylem, yabancı düşmanlığı, ayrımcılık

ÖZET

Nefret söylemi ırk, cinsiyet, etnik köken gibi özellikler nedeniyle bir kişi ya da gruba yönelik ayrımcılık ve önyargılardan beslenerek oluşturulan söylemlerdir. Nefret söylemleri toplumsal ayrışmaya neden olması ve nefret suçlarına zemin hazırlaması nedeniyle önemlidir. Yeni medya nefret söylemlerinin kolay bir şekilde üretilmesi ve yayılmasında bir araç haline gelmiştir. Bu çalışmanın amacı, haber sitelerinde yer alan okuyucu yorumlarında Suriyeli sığınmacılara yönelik nefret söylemlerini açığa çıkarmaktır. Çalışmada “Haber 7, Odatv, Yeni Akit ve Hürriyet” gazetelerinin haber sitelerinde 14-28 Şubat 2017 tarihleri arasında Suriyeli sığınmacılarla ilgili haberlerin okuyucu yorumlarında yer alan nefret söylemleri, nefret kategorileri ve söylem analizi yöntemiyle incelenmiştir.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Fatma Esra ÖZTÜRK
Field : Radio Television and Cinema
Programme : Radio Television
Supervisor : Assist. Prof. Dr. Ali Murat KIRIK
Degree Awarded and Date : Master, 2017
Keywords : Hate speech, new media, refugee, speech,
xenophobia, discrimination

ABSTRACT

Hate speech is a discourse created by discrimination and prejudice directed at a person or a group of people because of their characteristics such as race gender and ethnicity. Hate speech is important because it causes social discrimination and it prepares the ground for hate crimes. The new media has become a tool for the easy production and dissemination of hate speech. The aim of this study is to reveal hate speech towards Syrian refugees in the reader comments on the new sites. Hate speech and hate categories about Syrian refugees take part in the reader comments of the news Haber 7, Odatv, Yeni Akit and Hürriyet on february 14-28 was evaluated in the study by discourse analysis.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
KISALTMALAR	vi
TABLO LİSTESİ	vii
ŞEKİL LİSTESİ	viii
GİRİŞ	1
1. NEFRET SÖYLEMİ KAVRAMI, TÜRLERİ VE MEDYA İLİŞKİSİ	3
1.1. Söylem Kavramı.....	3
1.2. Nefret Söylemini Oluşturan Unsurlar.....	4
1.2.1. Önyargı.....	4
1.2.2. Kalıpyargı.....	5
1.2.3. Ayrımcılık.....	6
1.3. Nefret Söylemi ve Türleri.....	7
1.3.1. Nefret Söylemi.....	7
1.3.2. Siyasal Nefret Söylemi.....	11
1.3.3. Kadınlara Yönelik Nefret Söylemi.....	11
1.3.4. Yabancılara ve Göçmenlere Karşı Gerçekleşen Nefret Söylemi.....	12
1.3.5. Cinsel Kimlik Temelli Nefret Söylemi.....	14
1.3.6. İnanç ve Mezheplere Yönelik Gerçekleşen Nefret Söylemi.....	15
1.3.7. Engellilere ve Çeşitli Hastalıklara Yönelik Nefret Söylemi.....	15
1.4. Türk Hukuk Sisteminde Nefret Söylemi.....	16
1.5. Nefret Suçu.....	16
1.6. Nefret Söylemi ve Medya İlişkisi.....	17

1.6.1. Yeni medyada Nefret Söylemi.....	20
2.YENİ MEDYAYA GENEL BAKIŞ.....	23
2.1. Yeni Medya Kavramı.....	23
2.2. Yeni Medyanın Tarihsel Gelişimi.....	25
2.3. Yeni Medyanın Temel Nitelikleri.....	26
2.3.1. Etkileşim.....	26
2.3.2. Kitlesizleştirme.....	27
2.3.3. Eşzamansızlık.....	27
2.4. Yeni Medyanın İletişim Sürecine Etkisi.....	28
2.5. Yeni Medyanın Gündelik Hayata Etkileri.....	30
2.6. Yeni Medyaya Kuramsal Bir Bakış.....	34
2.7. Yeni İletişim Ortamları.....	36
2.7.1. İnternet.....	36
2.7.2. Web Siteleri.....	39
2.7.3. Multimedya (Çoklu Ortam).....	40
2.7.4. Sanal Gerçeklik.....	40
2.7.5. Bloglar.....	41
2.7.6. Mobil Medya.....	42
2.7.7. Sayısal Kiosklar.....	42
2.7.8. Podcast (Oynatıcı Yayın Aboneliği).....	43
2.7.9. Bilgisayar Oyunları.....	43
2.7.10. Yazılım.....	44
2.7.11. Etkileşimli Televizyon.....	45
2.7.12. Elektronik Posta (E-Posta).....	45

3.SURİYELİ SİĞINMACILAR VE MÜLTECİLİK.....	47
3.1 Mülteci ve Sığınmacı Kavramına Bakış.....	47
3.2. Mülteci ve Sığınmacıların Hak ve Özgürlükleri.....	48
3.3. Türkiye'ye Sığınan Suriyeli Sığınmacıların Durumu.....	49
3.4. Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Nefret Söylemi.....	51
3.5. Türk Toplumunun Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Bakışı.....	53
4. YENİ MEDYADA SURİYELİ SİĞINMACILARA KARŞI NEFRET SÖYLEMİNİ TESPİT ETMEYE YÖNELİK NİTEL BİR ARAŞTIRMA	59
4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	59
4.2. Araştırmanın Yöntemi.....	59
4.3. Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıklar.....	61
4.4. Örnek Uygulama.....	62
4.4.1. Haber 7 Haber Sitesi.....	62
4.4.2. Odatv Haber Sitesi.....	81
4.4.3. Yeni Akit Haber Sitesi.....	84
4.4.4. Hürriyet Haber Sitesi.....	88
4.5. Değerlendirme.....	95
5. SONUÇ.....	98
KAYNAKÇA.....	102

KISALTMA LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı
AIDS	Edinilmiş Bağışıklık Yetmezliği Sendromu
ARPANET	İleri Araştırma Projeleri Ajansı Ağı
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
DİA	Devletin İdeolojik Agytları
DVD	Sayısal Video Disk
EDAM	Ekonomi ve Dış Politika Araştırma Merkezi
HIV	İnsan Bağışıklık Yetmezlik Virüsü
HUGO	Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi
LGBTİ	Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transseksüel, İnterseksüel
ODTÜ	Ortadoğu Teknik Üniversitesi
RSS	Zengin Site Özeti
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	Türk Ceza Kanunu
TCP/IP	Nakil Kontrol Protokolü / İnternet Protokolü
TDK	Türk Dil Kurumu
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel Teknik Araştırmalar Kurumu
YÖS	Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı
WWW	Dünya Çapında Ağ

TABLO LİSTESİ

Sayfa No:

Tablo 1: Haber 7 Haber Sitesiyle İlgili Bilgiler ve Yorum Analizleri.....	63
Tablo 2: OdaTv Haber Sitesiyle İlgili Bilgiler ve Yorum Analizleri.....	81
Tablo 3: Yeni Akit Haber Sitesiyle İlgili Bilgiler ve Yorum Analizleri.....	84
Tablo 4: Hürriyet Haber Sitesiyle İlgili Bilgiler ve Yorum Analizleri.....	88

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No:

Şekil 1: Nefret Piramidi	9
Şekil 2: Suriyelilere Yönelik Nefret Söylemi	13
Şekil 3: 2016 Yılı Haziran Ayı Olumsuz Haberlerin Alt Kategorilere Dağılımı.....	14
Şekil 4: Web 'in Gelişimi	24
Şekil 5: Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2016	38
Şekil 6: Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler	50
Şekil 7: Toplumsal Kabul	56
Şekil 8: Suriye'den Gelecek Sığınmacılar	57

GİRİŞ

Hayatımızda tartışılmaz bir yeri olan yeni medyanın, kullanıcılara sağlamış olduğu kolaylıkların yanı sıra, herkesin bu mecralarda fikirlerini sunabildiği demokratik bir alanı oluşturuyor olsa da aynı zamanda nefret söylemlerinin üretildiği bir alana dönüşmesiyle dikkat çekmektedir. Nefret söylemleri toplumdaki farklı grupları ötekileştirerek demokratik bir toplum yapısının oluşumunda büyük bir engel yaratmaktadır.

Yeni medyanın kolay erişilebilirliği, içerik üretilebiliyor olması, etkileşim gibi pek çok özelliği burada üretilen ayrımcılığı, nefreti daha fazla yaymakta, önyargı ve kalıpyargıların oluşumuna yol açmaktadır. Sosyal medya ortamlarında üretilmiş olan nefret söylemleri kullanıcı tarafından silinse de yeni medyanın hızla yayılma özelliği nedeniyle başka kullanıcılar tarafından tekrar dolaşıma sokulabilir. Bu nedenle yeni medya ortamlarında nefret söylemlerini kontrol etmek ya da mücadele etmek oldukça zorlaşmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, yeni medyanın nefret söylemi üretiminde nasıl bir etkiye sahip olduğunun üzerinde durarak, Suriyeli sığınmacılara yönelik oluşturulan nefret söylemlerini irdelemektir.

Çalışmanın ilk bölümünde, söylem ve nefret söylemi kavramları tanımlanmış nefret söylemlerinin türleri ile oluşumunda etkili olan unsurlara ve bu söylemlerin Türk hukuk yasalarındaki karşılığına değinilmiştir. Ayrıca nefret suçlarına giden yolun nefret söylemlerinden geçmesi nedeniyle nefret suçu kavramı açıklanmıştır. Medyanın insanlar üzerinde önemli bir etkiye sahip olması sebebiyle, medya ve nefret söylemi ilişkisine yer verilmiştir. Bunun yanı sıra yeni medyada ayrımcı söylemlerin ne şekilde oluştuğu bu söylemlerin üretiminde ve yayılmasındaki etkisi anlatılmıştır.

İkinci bölümde ise, yeni medya kavramı ve özellikleri anlatılarak hayatımızda önemli bir yeri olan yeni medyanın iletişim sürecimizde ve günlük hayatımızda yaratmış olduğu etkiler olumlu ve olumsuz yönleriyle aktarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca yeni medya alanında çalışmalar yapmış olan kuramcıların kavrama yönelik kuramsal yaklaşımlarına yer verilmiş ve son olarak yeni iletişim ortamlarına değinilmiştir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde ise, ilk olarak mülteci ve sığınmacı kavramları açıklanmıştır. 2011 yılında Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların hukuki zeminde hak ve özgürlüklerine değinilmiş ve neden sığınmacı olarak kabul gördükleri açıklanmıştır. Bu bölümün devamında Suriyeli sığınmacıların niçin zorunlu bir göç yaşadıklarının tarihsel arka planına temel olarak değinilmiş ve buradaki mevcut durumları, yaşam koşulları aktarılmıştır. Bu bölümün sonunda ise, tezimizin odak noktası olan sığınmacılara yönelik nefret söylemleri ve bu söylemleri oluşturan nedenler ile Türk toplumunun sığınmacılara yönelik bakış açıları anlatılmıştır.

Tezin son bölümünde ise çalışmanın amacı ve önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve kullanılan yöntemler açıklanmaktadır. İncelemede, alan olarak haber sitelerinin seçilme nedeni kullanıcıların bu alanı etkin bir şekilde kullanmaları, içerik üretebilmeleridir. Fikirlerin paylaşıldığı bir yer haline gelen bu ortamlar nefret söylemlerinin üretilmesinde bir araç olarak karşımıza çıkarken aynı zamanda yapılan yorumlarla sığınmacılara yönelik bakış açısını da ortaya koymaktadır. Çalışmada, Haber 7, Odatv, Yeni Akit, Hürriyet haber siteleri seçkisel örneklem yöntemiyle belirlenerek buradaki okuyucu yorumları analiz edilmiştir. 14-28 Şubat 2017 tarihlerinde dört farklı haberin okuyucu yorumları, söylem analizi ve nefret kategorilerinden yararlanılarak incelenmiş ve ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Son olarak değerlendirme kısmında ise okuyucu yorumlarından yola çıkılarak yeni medyanın nefret üretimindeki etkisi sığınmacılara karşı oluşan nefretin kaynakları özetlenmiştir.

1. NEFRET SÖYLEMİ KAVRAMI, TÜRLERİ VE MEDYA İLİŞKİSİ

Bu bölümde söylem kavramı, nefret söylemini oluşturan unsurlar, nefret söylemi ve türleri, nefret söylemlerinin medya ile ilişkisi kavramsal çerçevede incelenecektir.

1.1. Söylem Kavramı

Dil kendimizi ifade etmek için kullandığımız bir araçtır. İnsanlarla iletişimimizi sağladığı gibi toplumsal bir hayatın içinde var olmamızı sağlar. Söylem, dil ve iletişim pratiği içerisinde anlamlı hale gelir. Bilgi, ideoloji, düşünce gibi kavramlar dil pratiği ile üretilirken, bir söylem içerisinde anlam kazanırlar. Söylem hayatın tüm alanlarıyla ilişkili olup, konuşma, yazılı ya da sözsüz metinleri de kapsamaktadır.

Söylem kavramıyla ilgili pek çok farklı görüş vardır. Foucault söylem kavramını, iktidar kavramıyla birlikte ele alır. Ona göre söylem, hem teorik hem de pratik olarak ele alınır bilgiyi ve iktidarı üretir. Bu iktidarı oluşturan güç, söylemler aracılığıyla elde edilmektedir (Güneş, 2013: 61).

Söylem ve kimliği bir bütün olarak ele alan Özdemir'e (2001: 113) göre her söylem farklı bir yaklaşım ve yaşanan her olayın farklı yorumudur. Bu farklılıklar aynı zamanda toplumsal gerçeği de oluşturmaktadır. Her insan bir söylem içerisinde var olur ve söylemin olduğu her yerde kimlik vardır.

Sözen'e (2014: 10,11) göre farklı yorum, düşünce ve ideojilerden oluşan söylemler dil ve eylem pratiğidir. İktidar, güç, bilgi gibi birçok şey dil aracılığıyla ifade edilmekte ve dil pratikleri söylemler ile anlam kazanmaktadır. Bir anlam ifade etmediğini düşündüğümüz konuşmalarımız bile aslında bir söylem içerisinde anlam bulurlar. Söylemlerin nasıl oluştuğu, nerede ortaya çıktığı, zamanı ve söylemi gerçekleştiren kişinin kimliği, söylemin anlaşılmasını sağlayan faktörleri oluşturur. Aynı zamanda kişiyi var eden şey kullandığı söylemdir. Söylem çatışma, özgürlük, mücadele gibi birçok sosyal unsurla ilişkilidir. Söylemin sadece dil ile ifade edilenler

olarak algılanmaması gerekir. Davranış, düşünce, sessizlik de bir söylem olarak kabul edilmektedir. Örneğin baskı altında olan birey ya da topluluklar sessiz kalabilirler ancak bu onların var olmadıklarını göstermez.

Dijk, söylemi iktidar kavramıyla birlikte ele alır. İktidar, insanlar üzerinde bir hakimiyet kurduğu gibi onların eylemleri, fikirleri ve ideolojileri üzerinde de denetim kurar. Metinleri ve konuşmaları da kapsayan söylem uygulamalarını denetim altında tutuyor olmak aslında insanların eylemlerini kontrol etmektir (Dijk, 2010: 12,13).

İnsanların eylemlerinin yanı sıra zihinleri üzerinde de denetim kurulması söylem kavramını çok daha önemli bir noktaya taşımaktadır. Çünkü zihinlerin kontrolü insanların fikirlerini, ideolojilerini kısacası gelecekteki eylemlerinin kontrolü anlamına gelmektedir. Dolayısıyla söylemin kontrol edilmesi aynı zamanda kitle iletişim araçlarının da kontrolüdür. İletişim araçları bu etki sayesinde yaratacağı söylemler ile insanların zihinlerinde bir denetim kurabilecektir. Söylemin bağlamdan ayrı düşünülmeceğini belirten Dijk, söylemi kontrol etmenin bağlamı da kontrol etmek olduğunu belirtmektedir. Ona göre bağlam, sübjektif olup herkesin kendi zihninde ne şekilde yer ettiği yani yorumlama şeklini ifade etmektedir (Dijk, 2010: 13, 14).

1.2. Nefret Söylemini Oluşturan Unsurlar

Nefret söylemlerinin oluşumuna yol açan önyargı, kalıpyargı ve ayrımcılık kavramları nefret söylemlerinin oluşumundaki ilk basamaklar olarak görülebilir. Dolayısıyla nefret söylemini daha iyi anlayabilmek için bu kavramlara değinmek gerekmektedir.

1.2.1. Önyargı

İnsanlar sosyal dünyayı “biz” ve “onlar” şeklinde kategorilere ayırarak algırlar. Önyargılı düşüncenin ilk basamağı bu sosyal kategorilerle oluşur (Gürel, 2011: 106). Bu kategoriler ırk, cinsiyet, din, etnik köken, fiziksel farklılıklar gibi özelliklerle belirlenerek bu gruplara yönelik oluşturulan yargılardır. Herkesin yetiştiği toplumsal ve kültürel yapının farklı olması nedeniyle zihninde oluşturduğu bu kategoriler kişiye göre farklılıklar göstermektedir.

Gordon W. Allport önyargı hakkında ilk çalışmaları yapmıştır. Allport, bir kişiye karşı oluşturulan düşmanca bir tavır olarak gördüğü önyargıyı, aslında o kişinin yer aldığı grubun özellikleri nedeniyle oluşturulduğunu belirtir. (Allport'tan akt. Ataman 2012: 63).

Önyargı, öğrendiğimiz kalıpyargılar, duygu ve davranış biçimleri ile oluşmaktadır. Davranış boyutundan bakmak gerekirse sosyal mesafe koymak hem çok önemlidir hem de fark edilmesi zor olan bir davranış şeklidir. Örneğin, ayrımcılığa maruz kalan grubun yaşadığı alanlara gitmemek, o semtlere karşı olumsuz söylem ve tavırlar yaratmak toplum içindeki bütünleşmeyi engelleyecektir. Toplumsal temasın gerçekleşmemesi ötekileştirme olgusunun giderek güç kazandığı ve önyargıların pekiştiği bir ortamın yaratılmasına zemin hazırlayacaktır (Gürkaynak, 2012: 256, 257).

Önyargılar, kişinin bireysel özellikleri üzerinden değil, onun ait olduğu grubun özellikleri nedeniyle oluşur. Çocukluktan başlayarak gerek ailede gerek toplum içerisinde bazen basit gördüğümüz, önemsemediğimiz kelimeler, ifadeler zamanla zihnimize yerleşerek önyargılı düşüncelerin oluşmasına yol açar. Günlük hayatımızda öğrendiğimiz önyargı içeren düşünceler özellikle de kitle iletişim araçlarıyla daha fazla kanıksanarak normal bir hale dönüşebilmektedir. Kişilerle iletişimimizde ya da herhangi bir olaya yaklaşımımızda zihnimizde kategorik hale gelen yargıların doğruluk payını tartmadan ve genelleyerek çoğu zaman da doğrudan yargılarla hareket ederiz. Önyargıyla yaklaştığımız bu iletişim sürecinde, buna maruz kalan kişi ya da gruplar hayatlarının diğerleriyle eşit bir yapıda olmadığını ve ötekileştirildiğini hissedecektir. Önyargı, ayrımcılığın yolunu açtığı gibi nefret söylemine de zemin hazırladığı için oldukça önemlidir.

1.2.2. Kalıpyargı (Stereotip)

Kalıpyargılar, benimsediğimiz ya da öğrendiğimiz yargılardır. Önyargının temelini oluşturan kalıpyargı kavramını ilk kez Lipmann kullanmıştır. Ona göre kalıp yargı, gruplar üzerinde genellemeler yapan beyindeki resimler olarak tanımlanmıştır (Madran, 2012: 32).

Kalıpyargılar yaşamımız boyunca öğrenmiş olduğumuz kalıplaşmış düşünceler olduğu gibi, okuduğumuz her şeyde, filmlerde, medyada farkında olmadan bilinçaltımıza yerleşir. Kalıpyargılar olumlu ve olumsuz olabilirler. Örneğin, Japonların çalışkan olduğu yargısı olumlu bir yargyken, kadınlar iyi araba kullanamaz yargısı olumsuz bir yargıdır.

Kalıpyargılar insanları ya da grupları sınıflandırarak, kategorilere bölerek zihnimize belirli özellikler yaratır. Ancak bu özelliklerin kişiler üzerinde genelleştirilmesi o gruba ait herkesin aynı özellikleri taşıdığı, hepsinin aynı olduğu algısını yaratmaktadır. Herhangi bir kişi ya da grubu tanımaya çalıştığımızda ilk olarak zihnimize yerleşmiş olan kalıpyargılar ile hareket ederiz. Örneğin, belirli bir gruba ait olumsuz yargılar taşıyorsak o gruba ait olan bir bireyi onu tanımaya çalışmadan zihnimize oluşan yargılarla genelleşebilir ve farkında olmadan önyargılı bir yaklaşımın zeminini kurabiliriz.

1.2.3. Ayrımcılık

Ayrımcılık, kişinin kendisinden farklı olarak gördüğü kişi ya da gruplara yönelik önyargılarla hareket edilen olumsuz davranışlardır. Zihnimize yer alan kalıpyargıların ve önyargıların etkisiyle oluşan ayrımcılık dünyanın her yerinde görülen bir sorundur.

Ayrımcılık bir davranış şekli olarak bireysel düzeyde oluşur ancak bu tutum ve davranışlar toplum içerisindeki tarihsel süreçlerden, ideolojilerden etkilenir. Yani bireyler ayrımcılığı toplum içinde yaşarken öğrenir. Ayrımcılık yalnızca söylemsel boyutlarda kalmayıp, cinayet gibi insanın yaşama hakkını yok eden bir suçta da dönüşebilmektedir. Buradaki önemli noktalardan biri ise mağdurun bu şiddeti hak ettiğine dair bir anlayışın meşrulaştırılmasıdır (Göregenli, 2013b: 39, 40). Ayrımcılığın kimler tarafından yapıldığı üç gruba ayrılarak belirlenmiştir. Birinci grupta herhangi biri, komşumuz, arkadaşımız olabilir ancak bu grup içinde çok basit bir sözle başlayan ayrımcılık nefret suçlarına kadar gidebilir. İkinci grup ise, bireysel olmaktan ziyade başkalarını da etkileyen daha örgütlü bir gruptur. Bu grup özellikle kitle iletişim araçlarını kullanarak çok daha geniş kesimlere ulaşabilir. Son grup ise devlet olarak görülmektedir (Zonana ve Reyna, 2012: 122).

Medyada kullanılan ayrımcı dil önyargıların pekişmesinde önemli bir araç haline gelmektedir. Ayrımcılığa maruz kalan grupların mağduriyeti medyadaki dil ile önemsiz bir hale dönüşür ve sıradan bir hal alır. Bu sebeple medyada kullanılan dilin eşitlikçi bir anlayışla kullanılması ayrımcılıkla mücadelede oldukça önemli bir adımdır (Göregenli, 2012: 251). Toplumsal yaşamda öğrenerek zihnimize yerleşen olumsuz kalıpyargı ve önyargıların sonucu olarak ortaya çıkan ayrımcılık, söylem ve davranışlarla tahmin edemeyeceğimiz boyutlara ulaşmaktadır. Her gün duymaya alıştığımız ya da ifade ettiğimiz kelimelerimiz nefret söylemlerine, şiddete ve hatta ölümlere yol açabilir.

1.3. Nefret Söylemi ve Türleri

Nefret söylemi önyargı ve ayrımcılıktan beslenerek ırk, din, cinsiyet, cinsel yönelim gibi özellikleri nedeniyle kişi ya da gruplara yönelik oluşturulan söylemlerdir. Nefret söylemleri nefret suçlarına giden sürecin basamaklarından biri olması, söylemi suça dönüştürebilecek kadar güçlü olması nedeniyle oldukça önemli bir kavramdır. Nefret söylemi türleri altı başlık içinde anlatılacaktır (Binark ve Çomu, 2012).

1.3.1. Nefret Söylemi

Nefret, kısaca hoşlanmama, olumsuz duygular beslemek şeklinde açıklanabilir. İnsanların kalabalık, gürültü gibi herhangi bir şeyden nefret etmeleri oldukça doğaldır. Ancak nefret ideolojinin bir parçası olduğunda, yani kişi kendi ideolojisinin dışında kalanları ötekileştirdiğinde bu doğallığı yitirir (Akyazı, 2014:187). Öteki olarak görme toplumsal yapıyla da yakından ilgilidir. Irk, din, cinsiyet, cinsel yönelim, etnik farklılıklar gibi özellikler nedeniyle oluşturulan “biz” ve “öteki” ayrımını, yaşadığımız toplumdan, kültüründen ve toplumsal yapısından ayrı düşünemeyiz.

Ötekilere yönelik nefretin oluşumunda toplumsal belleğin etkisi de oldukça önemlidir. Bu nefretin oluşmasında toplumun tarihsel sürecinde yaşanan olaylar yani ötekileştirmeye yönelik gerçekleşen tutumlar toplumsal bellekte yer eder. Tarihsel olaylar, kültür gibi toplumda yaşanan birçok şey toplumsal belleği oluşturur. Bireyler toplumsal bellek ile kendilerini tanır, dolayısıyla toplumsal bellek ve toplum bir bütün olarak düşünülmesi gerekir (Çoban, 2010: 10).

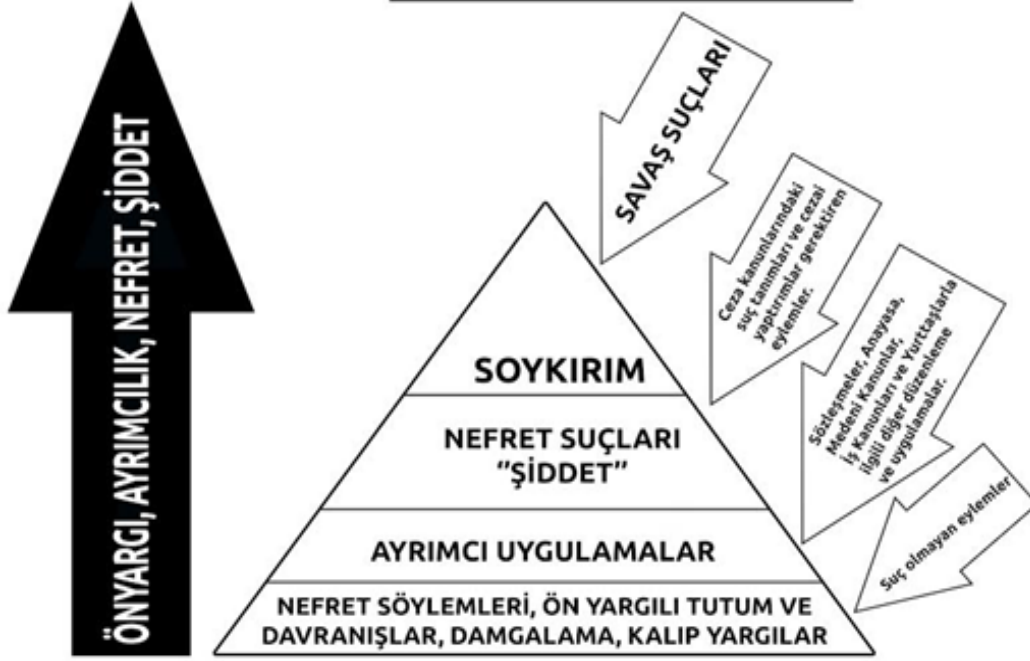
Nefret söylemi bireylere ya da gruplara yönelik cinsiyet, ırk, etnik köken, renk, din, mezhep, cinsel yönelim, fiziki ya da zihinsel engel gibi özellikleri nedeniyle önyargı, ayrımcılık ve kalıp yargılardan beslenerek üretilen söylemlerdir. Nefret söylemi üzerinde kesin bir tanımlama yapılmamıştır ancak uluslararası alanda kabul görmüş tanıma göre şu şekilde ifade edilmiştir (Weber, 2009: 3):

“1997 yılında Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin yayınlamış olduğu 97(20) sayılı tavsiye kararıdır göre “Nefret söylemi” kavramı, ırkçı nefreti, yabancı düşmanlığını, Yahudi düşmanlığını veya azınlıklara, göçmenlere ve göçmen kökenli insanlara yönelik saldırgan, ulusalcılık ve etnik merkezilik, ayrımcılık ve düşmanlık şeklinde ifadesini bulan, dinsel hoşgörüsüzlük dahil olmak üzere hoşgörüsüzlüğe dayalı başka nefret biçimlerini yayan, kışkırtan, teşvik eden veya meşrulaştıran her türlü ifade biçimini kapsayacak şekilde anlaşılacaktır.”

Nefret suçlarına giden yolun zeminini oluşturması nedeniyle önemli olan nefret söylemleri, bir bireye yönelik gerçekleştirilse de aslında kişinin ait olduğu gruba yönelik bir söylemdir. Örneğin, Suriyeli bir sığınmacıya yapılan nefret söylemi aslında onun ait olduğu gruba yani bütün sığınmacılara yöneliktir. Bu durum nefret söylemine maruz kalan grup içinde korku yaratmakta ve onların daha fazla sessizleşmelerine neden olmaktadır. Çünkü toplum içerisinde onların istenmediği yapılan söylemlerle vurgulanmaktadır. Mağdur olan grup sessizleştiği için kendini ifade edemez ve haklarını arayamaz dolayısıyla bu durum demokratik düzenin zedelenmesine neden olur (İnceoğlu, 2013: 76). Nefret söyleminde bulunmak yalnızca mağdur üzerinde olumsuzluklar yaratmakla kalmaz aynı zamanda toplum içerisinde de bu söylemlerin yerleşmesine neden olur. Nefret söyleminin kapsamı şu şekilde açıklanabilir (Weber, 2009: 4) :

- a. Kişi ya da grupların bir ırka ait olmaları nedeniyle ırkçı nefret biçiminin kışkırtılması,
- b. Farklı dine mensup olan ya da inanmayan kişi veya gruplar üzerinde nefretin kışkırtılması,
- c. Hoşgörüsüzlüğü temel alan diğer nefret biçimlerinin kışkırtılması.

NEFRET PİRAMİDİ

Şekil 1: Nefret Piramidi

(Ataman, 2012: 62)

Yukarıdaki piramitten de anlaşılacağı üzere nefret söylemi, nefret suçlarına ve hatta soykırıma kadar giden sürecin ilk basamağını oluşturarak tahmin edemeyeceğimiz boyutlara ulaşabilir. Nefret söylemleri, suçların hatta soykırımların yolunu açan basamaklardan biri olması sebebiyle önemlidir.

Demokratik bir toplum yapısının oluşmasında büyük bir engel teşkil eden nefret söylemi, toplum içerisindeki farklı gruplara öteki olduklarının ve bu topluma ait olmadıklarının mesajını vererek toplumsal huzursuzluğa neden olduğu gibi toplumsal barışı da zedeler.

Nefret söylemi ve ifade özgürlüğü kavramları birbiriyle ilişkili kavramlardır. İfade özgürlüğü insan haklarının en temel unsurlarından biridir. İfade özgürlüğü insanın kendini ifade etmesi, düşüncelerini dile getirmesi için vazgeçilmez bir özgürlük alanıdır. Ancak her şeyin ifade özgürlüğü olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Örneğin, çocuk pornografisi ifade özgürlüğü içerisinde yer alamaz (Karan, 2012: 89).

Teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak hayatımıza giren ve bireylere özgürlük alanı sunan yeni medya herkesin rahatlıkla ulaştığı, bireylerin düşüncelerini aktardığı ifade alanlarına dönüşmüştür. Gündelik hayatta düşüncelerini ifade edemeyen birçok birey bu alanları kullanarak, hem kendisiyle aynı fikirleri paylaşan kişilerle bir araya gelmekte hem de ifade hürriyetini kullanmaktadır. Ancak bu ortamlar ifade hürriyetinin kullanıldığı demokratik bir ortam yaratırken aynı zamanda söylemlerin sınırlarının aşıldığı, ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilemeyecek boyutlara ulaşarak nefret söylemlerinin üretilmesine ve çok daha geniş kitlelere yayılmasına yol açmaktadır. İfade özgürlüğünün sınırlandırılmasında nefret söylemleri bu sınırlamanın içine girmekte yani ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmemektedir. Bu sınırlamanın nedenleri ise, nefret söyleminin insan haklarını zedelemesi ve çatışmalara neden olması sebebiyle insan haklarının korunmasına yöneliktir. Diğer bir neden ise, azınlık grupların korunmasına yöneliktir. Çünkü dezavantajlı grupların nefret söylemine karşı mücadeleleri oldukça zordur bu nedenle devletin toplumda farklı kimlik ve gruplara karşı saygı duyulmasını sağlamak görevlerinden biri olmalıdır (Karan, 2012: 82,83).

İnsanın en temel haklarından biri olan ifade özgürlüğünün sınırlarının belirlenmesi nefret söylemi ile ilişkili olup bu sınırlama yine insan haklarını korumak adına yapılmaktadır. Bu durumda nefret söyleminin sınırları da şu şekilde belirlenebilir (Çelik, 2013: 208):

1. Nefret söylemin hedefindeki kişi ya da grupların korunması,
2. İfade özgürlüğünün kapsamını, nefret söylemi öne sürülerek yapılacak olan kısıtlamalardan korumak.

Nefret söylemi ve ifade özgürlüğü arasındaki sınırın devlet tarafından ifade özgürlüğü hakkı korunarak iyi belirlenmesi gerekmektedir. Bu sınır doğru bir şekilde korunmadığında ya da nefret söylemlerine karşı bir duruş sergilenmediğinde azınlık gruplar zarar görecektir. Demokratik bir toplumun gereği olan farklı kimliklere ve farklılıklara saygı duyulması, ayrıca nefret içerikli ifadelerle karşı önlemlerin alınması, devletin görevleri arasındadır (Karan, 2013: 105).

Nefret söylemlerinin ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi nefret söylemlerine maruz kalmış kişi ya da gruplar üzerinde daha büyük bir korku ve güvensizlik yaratacak, onları korunmasız bir hale getirecektir. Nefret söylemlerinin nefret suçlarına giden sürecin aşamalarından biri olduğunu düşünürsek bu sınırın belirlenmesinin gerekliliği daha fazla önem kazanmaktadır.

1.3.2. Siyasal Nefret Söylemi

Siyasal nefret söylemi, siyasi partilerin ideolojileri, parti liderleri, onların taraftarları ya da siyasi bir düşünceye yönelik karşıt görüşlü kişi ya da grupların nefret söylemi üretmeleridir.

Nefret söylemini kimin üretiyor olduğu özellikle bu noktada önem kazanmaktadır. Bir parti liderinin geniş kitlelere hitap etmesi, bulunduğu konum ve güç dikkate alındığında nefret söylemi üretiyor olması onun taraftarlarını daha fazla güçlendirecek ve çok daha rahat nefret söyleminde bulunmalarını sağlayacaktır. Bu noktada özellikle siyasetçilerin kullanmış oldukları dil önem kazanmaktadır. Çünkü ırkçı, ayrımcı ve nefret içerikli ifadeler toplum içerisinde çatışmalara, kutuplaşmalara ve hatta geri dönüşü mümkün olmayan sonuçlara neden olabilir.

1.3.3. Kadınlara Yönelik Nefret Söylemi

Kadına yönelik nefret söylemi, cinsiyetçi ifadelerin kullanılmasıyla başlar. Kadının güçsüz ve arka planda olduğu, ikincilleştirildiği söylemler ve bedeni üzerinden şekillenen ifadelerle gerçekleşmektedir. Bu söylemlerin gerçekleşiyor olmasındaki etken ise erkek egemen toplum yapısının gücünden kaynaklanır. Kadına yönelik nefret söyleminin oluşmasındaki bir diğer etken de medyada kullanılan cinsiyetçi dildir. Kadın ve erkek arasındaki ayrımcı dilin oluşumu, kadının ikincilleştirilmesi aslında kadın ve erkeğin biyolojik özellikleri ile ilgili olmayıp, toplumun uygun gördüğü toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgilidir. Medyanın hakim olduğu cinsiyetçi söylemler de kadına yönelik nefret söylemlerini arttırmaktadır. Kadınların güzelliği ve bedeni ile ön planda olması gerektiği algısının yaratılmasında medyanın da etkisi oldukça fazladır. Medyada kadın bedeni bir tüketim nesnesine dönüştürüldüğünde bu durum kadını sadece erkeğin

gözünden gören, bir metaya dönüştürmeye çalışan ve cinsiyetçi ayrımı destekleyen bir durum yaratmaktadır.

Kadına yönelik nefret söyleminin bir sonraki boyutu ise kadına yönelik şiddettir. Özellikle yasaların kadınları yeterince korumuyor olması hem kadına yönelik şiddetin hem de kadın cinayetlerinin yolunu açmaktadır. Yasalardaki bu eksiklik suça teşviki de artırarak bu şiddeti gerçekleştirenleri cesaretlendirmektedir. Özellikle sosyal medyada, yapılan paylaşımlar ve yorumlarla kadına yönelik nefret söylemleri yeniden üretilebilir. Sosyal medya ortamlarında üretilen kadına yönelik nefret söylemi tek bir kişi üzerinden bile gerçekleşse aslında tüm kadınlara yöneliktir. Bir diğer yandan, toplumda artan şiddet ve cinayet olaylarına karşı oluşturulan videolar, #kadınaşiddetehayır, #kadınaşiddetinsanlığaihanet gibi hashtagler, kampanyalar sosyal medya sayesinde toplum içerisinde farkındalık da yaratabilmektedir.

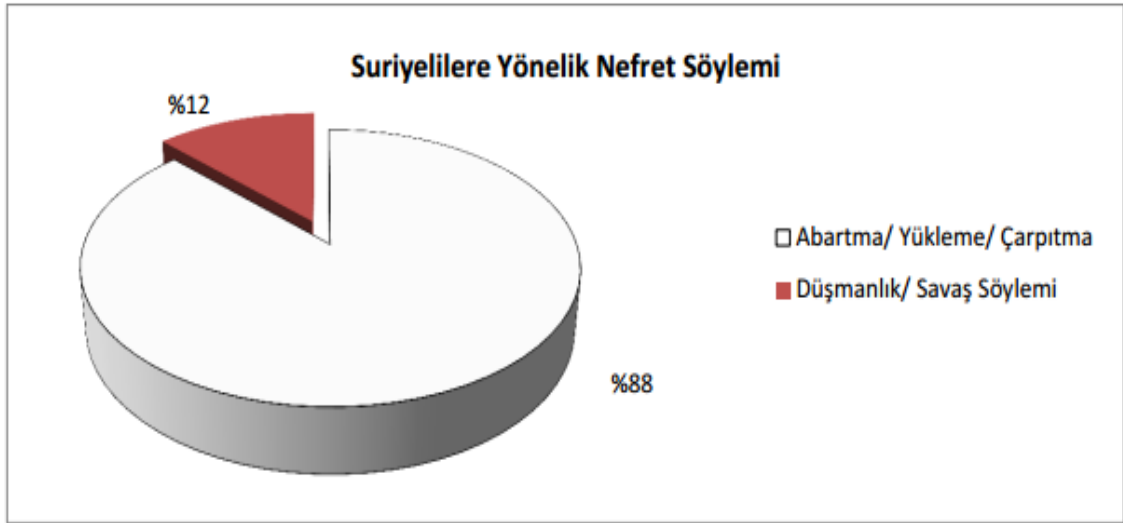
1.3.4. Yabancılara ve Göçmenlere Karşı Gerçekleşen Nefret Söylemi

Yabancılara, göçmenlere yönelik gerçekleşen nefret söylemidir. Tüm dünyanın sorunu olan ve ırkçılıktan beslenen bu nefret biçimi, farklı etnik grupları toplum içinde korku ve kaygının kaynağı olarak göstermekte ve düşman olarak işaretlemektedir (Çomu ve Binark, 2013: 209).

Yabancı düşmanlığının oluşumunda ırkçılık, önyargılı yaklaşımlar, tarihsel süreçte yaşanan olaylar etkili olsa da temelde ekonomik nedenlerden kaynaklanmaktadır (Mora, 2009: 9). Savaş, işsizlik, kötü yaşam koşulları, insanlar arasındaki çatışmalar gibi pek çok neden birçok insanın ülkesini terk etmek zorunda bırakmıştır. Biz ve ötekiler ikililiğinin yaratıldığı yabancı düşmanlığında özellikle ekonomik nedenler bu ikililik ve düşmanlığı daha da keskinleştirerek, ekonomik sorunların, işsizliğin nedeni olarak görülmelerine yol açar. Ekonomik krizler, işsizlik, savaş gibi nedenlerle ülkelerini terk etmek zorunda kalan insanlar ayrımcılık ve dışlanmaya maruz kaldıklarında toplumla bir bütünleşme yaşayamayacakları için kendilerine ait bir alan yaratmaya çalışırlar. Bu durum toplumsal etkileşimin sağlıklı bir şekilde yaşanmasına neden olacağı gibi toplumdaki kutuplaşmayı daha etkin kılacaktır.

Medyada kullanılan dil ve haberlerde yer alma biçimlerinin yabancı düşmanlığını ve nefret söylemlerini artırmasında büyük bir etkisi vardır. Azınlıklar ve göçmenler hakkında yazılan haberleri inceleyen Dijk (2010: 18) haber başlıklarının veya içeriklerinin ülkeye gelen göçmenlerin sayılarının çokluğuyla ilgili olduğu ve büyük bir tehdit unsuru olarak görüldüklerini belirtmektedir.

Suriye’de yaşanan iç savaş sebebiyle birçok insan Türkiye’ye sığınmıştır. Haber içerikleri ve sosyal medya paylaşımları yabancılara yönelik bakış açılarını göstermektedir. Medyadaki nefret söylemlerini inceleyen Hrant Dink Vakfı 2015 yılı Ocak- Nisan raporunda Suriyeli sığınmacılara yönelik nefret söylemlerini kategorilere ayrılarak incelenmiştir. İki köşe yazısının düşmanlık/savaş söylemi bölümünde, diğer on dört haberin ise abartma/yükleme/çarpıtma kategorilerinde üretildiği belirlenmiştir (Hrantdink.org, 2015: 19).

Şekil 2: Suriyelilere Yönelik Nefret Söylemi

(hrantdink.org, 2015: 19)

Medyanın ulusal sınırları aşarak çok büyük kitlelere ulaşması, küreselleşmenin etkisiyle bir ülkede yaşanan siyasi ya da ekonomik olaylar diğer ülkeleri de etkilemektedir. Bu sınırların ortadan kalkmış olması insanların kafalarındaki kimlik sınırlarını keskinleştirmekte ve nefret söylemlerinin oluşmasına sebep olmaktadır. İslamofobi, yabancı düşmanlığı bu durumun somut örnekleridir (Çayır, 2012: 9).

1.3.5. Cinsel Kimlik Temelli Nefret Söylemi

LGBTİ (Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Travesti, Transeksüel, İnterseksüel) bireylerine yönelik gerçekleşen nefret söylemidir.

Ataerkillik, erkeklik kavramıyla ilişkili olup erkek egemen toplumsal bir düzeni ifade eder. Erkeklik biyolojik olarak bir cinsiyeti ifade etmez, toplumsal cinsiyet kategorisi olarak toplumsal koşullarla şekillenir. Erkek doğduğu andan itibaren nasıl davranması gerektiğini, nasıl bir erkek olması gerektiğini öğrenir. Ataerkil toplumsal yapı queer bireyleri ve kadınları ikincil bir konuma yerleştirir. Ortaya çıkan toplumsal ve kültürel ilişkiler erkek egemen olup homofobik ve transfobiktir (Bozok, 2011: 27).

Sterotipleştirme	86
LGBTİ bireyler cinsel obje olarak sunuluyor	1
LGBTİ bireyler ve olaylar kriminalize ediliyor/suç olarak gösteriliyor	5
LGBTİ bireyler karikatürize edilmiş	2
Hastalık /sapkın/günah	26
Kimlik adı kullanılıyor	0
Magazinleştiriyor	24
Yanlış bilgiler içeriyor	28
Nefret söylemi/Nefret suçu	39
LGBTİ bireylere yönelik şiddet meşrulaştırılıyor	26
LGBTİ örgütlerini hedef gösteriyor	0
Sadece saldırganın ifadesiyle haber yapılmış	0
Başka gruplara ayrımcılık yapmak için eşcinsellik kullanıyor	13
Görsel sunuş	0
Kullanılan görseller önyargıyı besliyor	0
Mağduru küçük düşürücü fotoğraf var	0

Şekil 3: 2016 Haziran Ayı Olumsuz Haberlerin Alt Kategorilere Dağılımı
(Kaos GL Derneği, 2016: 13)

Kaos GL Derneği 2016 yılı medya okuma raporunda olumsuz haberlerin kategorilere göre dağılımını incelemiştir. Haziran ayına ait olan yukarıdaki şemada

belirtildiği üzere ilk sırada stereotipleştirme yer alırken ikinci sırada nefret söylemi/nefret suçları yer almaktadır.

Medyada LGBTİ bireyler genellikle ötekileştirilerek, bunun bir hastalıkmiş gibi gösterildiği, cinsel yönelimlerinin ön plana çıkartıldığı haberlere yer verilmektedir. LGBTİ bireylerin medyada yer alma biçimlerinden bir diğeri de suç ile ilişkilendirilen söylemlerle yer almalarıdır. Örneğin, “gey hırsız” şeklinde oluşturulan haber başlıklarında hırsızın cinsel yöneliminin vurgulandığı görülmektedir. Oysa hırsızın heteroseksüel olduğu belirtilmezken, gey olduğunun belirtilmesi haberleri karikatürize etmektedir (Kaos GL, 2012: 302).

1.3.6. İnanç ve Mezheplere Yönelik Gerçekleşen Nefret Söylemi

Farklı dinlere ve farklı mezhep gruplarına karşı üretilen nefret söylemidir. Türkiye'de farklı din ve mezheplere özellikle de Aleviliğe yönelik gerçekleşmektedir. (Binark ve Çomu, 2013: 210). Bu kapsamdaki nefret söylemlerinin değerlendirildiği konulardan biri de İslamofobi'dir. Radikal İslamcı terör örgütlerinin dünyanın birçok yerinde gerçekleştirdikleri terör eylemleri İslamofobi'yi artırmıştır.

Küreselleşme ile birlikte bir ülkede yaşanan siyasi, ekonomik, kültürel değişimler yalnızca o ülkeyi etkilemekle kalmaz başka ülkeleri de etkiler. Farklı toplumlar farklı kültürlerin iç içe geçtiği bir yapının oluşması giderek ayrımcı, ırkçı bir tavrın oluşumunu da meydana getirir. Örneğin, Avrupa'da birçok göçmene yönelik ayrımcı yaklaşımlar oluşmuş, özellikle de 11 Eylül olaylarından sonra islamofobi artmıştır (Alkan, 2015: 276,277).

1.3.7. Engellilere ve Çeşitli Hastalıklara Yönelik Nefret Söylemi

Bazı hastalıklara sahip olan ya da fiziki veya zihinsel engelli bireylere karşı oluşturulan nefret söylemidir (Binark ve Bayraktutan, 2013: 87).

HIV/AIDS ile yaşayan bireyler eğitim, sağlık, iş, seyahat gibi birçok konuda hak ihlallerine uğramakta ve toplum içerisinde dışlanmaya maruz kalarak izole bir hayat sürmeye zorlanmaktadır. HIV ile yaşayan bireylerin bir kısmı sağlık hizmetlerinden yararlanamamakta ve sağlık kuruluşlarında ayrımcılığa uğramaktadır. Tedavilerinin

yapılmaması, bu tedavileri gerçekleştirecek olan sağlık personelinin bulunmaması gibi sorunlar yaşayan bireyler insanın temel haklarından biri olan sağlık hakkından mahrum bırakılmış olur (Köylü, 2012: 330,331).

1.4. Türk Hukuk Sisteminde Nefret Söylemi

Türk yasalarında nefret söylemi ile ilgili özel olarak düzenlenmiş bir mevzuat yoktur ancak ayrımcılık temelli bir takım düzenlemeler mevcuttur. Nefret söylemine ilişkin değerlendirilebilecek düzenleme TCK'nın 216. maddesidir. Bu maddeye göre (Çelik, 2013: 226):

“(1) Halkın sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklere sahip bir kesimini, diğer bir kesimi aleyhine kin ve düşmanlığa alenen tahrik eden kimse, bu nedenle kamu güvenliği açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması halinde bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Halkın bir kesimini, sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılayan kişi, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşağılayan kişi, fiili kamu barışını bozmaya elverişli olması halinde, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”

Bu maddenin içeriği nefret söylemlerine yönelik olup nefret suçlarını kapsamamaktadır ve nefrete, ayrımcılığa yönelik bütün söylem türleri cezalandırılmaktadır (A. İnceoğlu, 2012: 117, 118). Ayrıca TCK'nın 125. Maddesi de kişinin kimliğine yönelik bir hakaret olacağından nefret söylemi ile ilişkilendirilmektedir.

1.5. Nefret Suçu

Nefret suçu önyargı saiki ile birlikte cezai bir suçun işlenmesidir. Nefret suçunun oluşturan iki unsur vardır (Nathan'dan akt. A. İnceoğlu, 2012:104):

1. Gerçekleşen eylemin; öldürme, taciz, kişilere ya da bir mala zarar verme, yaralama gibi yasalarda karşılığı olan bir suçun işlenmiş olması,

2. Nefret suçu olarak kabul edilecek olayın önyargı saiki ile hareket edilerek kişinin ait olduğu grubun özellikleri nedeniyle işlenen bir suç olması.

Kavram ilk olarak 1986'da Amerika'da beyazlardan oluşan bir öğrenci grubunun siyah bir öğrenciye saldırması ve bunun haberlerde yer almasıyla kullanılmaya başlanmıştır. Önyargı suçları olarak da bilinen ve diğer suçlardan farklı olan nefret suçlarında fail kurbanın kimliğiyle ilgilenmez. Hatta hiç tanımadığı birine yönelik de bu saldırıyı gerçekleştirmiş olabilir. Örneğin, zenofobi (yabancı düşmanlığı) güden bir kişi, farklı etnik kökenden gelen bir insanı öldürmesi nefret suçudur. Suçu işleyen için mağduru tanımasına ya da kim olduğunu bilmesine gerek yoktur. Çünkü nefret suçları kişiyi hedef almaz, mağdurun ait olduğu grubu hedef alır. Nefret suçlarının hedefindeki, bir kişi, topluluk ya da bir mülkiyet olabilir. Örneğin, cami, kilise ya da guruba ait bir ev, araç gibi mülkler bu suçların işlenmesinde hedef olmaktadır (Sosyal Değişim Derneği, 2010: 6). Bir mülke yönelik gerçekleştirilen eylem aslında gruba ait bir mülk olmasından kaynaklanır.

Nefret suçları hem kişi üzerinde hem de toplum üzerinde olumsuz etkiler yaratır. Nefret suçunu gerçekleştiren kişi mağdurun ait olduğu gruba bir mesaj gönderdiği için bu durum mağdurun ait olduğu grup içinde bir korku yaratacaktır. Nefret suçları önyargı saiki ile eyleme geçilen herhangi kişisel bir sebeple değil kişinin ait olduğu grubun özelliklerini taşıyor olması sebebiyle işlenmektedir. Failin ya da onun ait olduğu grubun yanı sıra toplum içindeki farklılıkları ve bir arada yaşama anlayışını tehdit ediyor olması nedeniyle toplumsaldır (Göregenli, 2013a: 68).

1.6. Nefret Söylemi ve Medya İlişkisi

Günümüzde dördüncü kuvvet olarak görülen medyanın gücü ve toplum üzerindeki yarattığı etki tartışılmaz bir gerçektir. Egemen grup, ideolojiyi ve düşüncelerini yaymak, toplum üzerinde hakimiyet sağlamak, hegemonyalarını sağlamlaştırmak için medyayı elinde tutar (Arşan ve Çoban, 2014: 49). Bu anlamda medyanın güçlü kesimin elinde olması onların fikirleri doğrultusunda hareket etmesi medyayı ideolojik bir araç haline dönüştürür. Kitle iletişim araçlarının haber sağlama, bilgilendirme, eğlendirme, eğitim gibi özelliklerinin yanı sıra ideolojileri yayma, iktidar

sahiplerinin görüş ve düşüncelerinin toplum üzerinde egemenlik kurmasını sağlama gibi bir gücünün de bulunduğu görülmektedir.

Louis Althusser devletin ideolojisini yaymak için iki tip aygıt kullandığını ileri sürer. Bunlardan ilki Devletin Baskı Aygıtları olan; polis, ordu, mahkemeler gibi kurumlardır. İkincisi ise, Devletin İdeolojik Aygıtlarıdır. Medya, kilise, siyasi partiler, okul, sendikalar gibi ideolojik aygıtlardan oluşur. İlkinde egemenliğini baskı ile (fiziksel şiddet gibi) sağlarken, DİA'larda ise daha çok rıza ile egemen görüş ve düşünceler topluma kabul ettirilir (Yaylagül, 2014:118). Dolayısıyla devlet ideolojilerini sürdürmek için yalnızca devletin baskı aygıtlarını kullanmaz. Toplum üzerinde sağladığı hegemonya ile devletin ideolojik aygıtlarını kullanarak halkın kendi rızasıyla kabullenmelerini sağlayacak ve ideolojilerini sürekli kılacaktır.

Antonio Gramsci ise, egemen sınıfın ideolojilerini hegemonya ile gerçekleştirdiğini belirtmekte ve medyayı bir rıza aracı olarak görmektedir. Hegemonya hakim sınıfın kendi çıkarları için toplum üzerinde egemenlik kurmasıdır. Hakim sınıfın siyasi ve ekonomik anlamdaki gücü medya üzerinde çok kolay bir şekilde denetim kurmalarını sağlar. Toplum kendisine öğretilen ideolojileri özümlediğinde hakim sınıfın görüşlerine göre düşünmeye başlar. Bu iktidarı kurmayı ise rıza yoluyla sağlayacaktır. Bu rıza, egemen sınıfın ideolojilerini topluma medya aracılığıyla kabul ettirmesiyle sağlanır. Medyanın toplum üzerinde bu rızayı sağlamasındaki en büyük etken onun geniş kitlelere kolayca ulaşabilmesindedir.

Medyada ayrımcı dil kullanımı, toplumda önyargı ve kalıpyargıların oluşumunu sağlar. Medyada üretilen nefret söylemleri, toplum içinde bu söylemi gerçekleştirecek olan kişileri daha fazla cesaretlendirirken, ötekileştirilen gruplar üzerinde korku yaratır. Ayrıca toplum içinde düşmanlığı ve kutuplaşmayı da artırır. Çınar, medyada nefret söylemini belirlemenin zor olduğunu ama belirli durumlarda tasnif edilebileceğini belirtir. Bir bireye ya da gruba yönelik nefrete teşvik eden ifadeler kullanılıyorsa ve bunun nedeni o grubun özellikleriyse yani yalnızca o gruba üye olmaları nedeniyle suçlanıyor, aşağılanıyor, hakları yok sayılıyorsa bu durumun doğru kabul edildiği bir metin, video, konuşma vs. nefret söylemini içerir. (Çınar, 2013:143).

Medyada yer alan haberler, gazete başlıkları, yeni medya mecralarında birçok nefret söylemi içeren haber, yorum, video içeriği ile karşılaşmaktayız. Ancak bu söylemler toplum içinde normalleşmiş ve hatta kanıksanmış bir hale dönüşmüştür. Bunun nedeni ise okullardan gündelik hayatın içine kadar nefret söylemlerinin rahatça üretilmesi ve medya aracılığıyla pekiştirilmesinden kaynaklanır (İnceoğlu ve Çoban, 2014: 51).

Nefret söylemi nefret suçlarına giden sürecin basamaklarından birini oluşturması açısından önemlidir. Ataman'ın oluşturduğu nefret piramidinde anlatıldığı gibi nefret söyleminin nefret suçlarına teşvik ediyor olması ve en üst nokta olarak soykırıma kadar ulaşması konuyu daha da önemli hale getirmekte. Peki bu süreçlerin yaşanmasında medya ne kadar etkili? Nefret söyleminin taşıyıcılarından biri olan medya ürettiği söylemlerle soykırıma kadar giden bu süreçte ne derece etkili olduğunu 1994 yılında yaşanan Ruanda soykırımıyla göstermiştir. Bu soykırım 1994 yılında Ruanda'da Hutular tarafından Tutsi ve ılımlı Hutuları katletmesiyle başlamıştır. Ruanda soykırımında Hutular iletişim araçlarını kullanarak binlerce Tutsi'yi öldürmüş ve binlerce kişinin mülteci olmalarına ülkelerini terk etmelerine neden olmuştur (Sencerman, 2013: 69). Ruanda Radyosu 'Radio Milles Collines' ile yapılan anonslar öldürme eylemlerinin hızlanmasını sağlamıştır. Tutsi nüfusu için hamamböceği, yarı-insan gibi aşağılayıcı kullanımları içeren ve Tutsilerin tarihini değiştiren yayınlar yapılmıştır (E. Çoban, 2008: 64). Radyo yayınında öldürmeye teşvik eden söylemlerin sürekli olarak tekrarlanması katliamı gerçekleştirenleri daha fazla teşvik etmiştir.

19 Ocak 2007 tarihinde nefret cinayetine kurban giden gazeteci Hrant Dink'i öldüren Ogün Samast, daha önce Hrant Dink'i hiç tanımadığını belirterek medyaya yansıyan haberlerden etkilendiğini belirtmiştir. Ogün Samast mahkemeye göndermiş olduğu mektupta yer alan bazı ifadeler ise şu şekildedir: (<http://www.ntv.com.tr/turkiye/samast-ben-degil-mansetler-suclu,UNUF1pWdF065h32mMLhydW>, Erişim: 21.12.2016).

"Ben suçlu değilim, suçlu Hrant Dink'i vatan haini olarak gösteren manşetlerdir. Ben gözümdeki çöpü çıkardım şimdi bu manşetleri atanlar düşünün. Beni bu sürece getirenler şimdi nerede? (...) Eski sabıkalı Yasin'in bana internetten gösterdiği manşetler ve okuttuğu yazılar ile bana

baskı oluşturarak beni sürüklediği kin ve nefret girdabında kaybolmam ile başladı olaylar(...)"

Yukarıda yer alan örnekte görüldüğü gibi, nefret söylemi medya içerikleri ile yaygınlaşarak bir suça dönüşebilir. Medyada yer alan nefret söylemleri ötekileştirdiği gruba yönelik ayrıştırmayı yaratarak süreç içerisinde normalleşmeye başlar ve bu durum toplum içinde geri dönüşü olmayan suçlara yol açabilir.

1.6.1. Yeni Medyada Nefret Söylemi

İletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan yeni medya hayatımızın önemli bir parçası haline gelmiştir. İletişim kurmak, enformasyon sağlamak gibi birçok özelliğini kullanmamızın yanı sıra iş başvurusu, sınav başvurusu gibi birçok şey artık internet üzerinden yapılmakta bu da kullanımını gerekli kılmaktadır. Geleneksel medyada bir kişinin sesini duyurması, bir mesaj iletmesi oldukça zordur ancak gelişen teknoloji herkesin kendisini ifade edebileceği olanaklar yaratmıştır. Bir anlamda ifade özgürlüğüne olan katkısı açısından teknolojinin bireylere sunduğu pozitif bir olanak yarattığı düşünülürken, öte yandan kontrol edilemeyen ve sınırları aşan söylemlerin oluşturulduğu bir alana dönüştüğü görülmektedir. Yeni medya ortamları günlük hayatta dışlanmış, ötekileştirilmiş bireylerin bir araya gelebildiği, onlara ifade ve özgürlük alanı sunduğu, bir anlamda kendilerini yalnız hissetmedikleri mekanlar yaratmaktadır. Fakat bu ortamlar bireylerin kendilerini ifade edebildikleri özgür bir alan yaratırken aynı zamanda öteki gördüğü kişi ya da grupları dışladığı, öfke ve nefretin körüklediği bir alana da dönüşebilmektedir.

İnternet'in ilk nefret sitesi 1995 yılında Stephen Donald Black tarafından kurulan "Stormfront" isimli sitedir. Beyazların üstünlüğünü savunan bu site genel konuların yanı sıra duyurular, haberler, aktivizm gibi bölümleri de içeren büyük bir forumdur. Bu site ilk nefret sitesi olma özelliğini taşımasının yanı sıra nefret içerikli birçok sitenin kurulmasına öncülük etmesi ve nefreti yayması bakımından önem taşımaktadır (Doğu, 2010: 229).

Yeni medyanın maliyet gerektirmeyen yapısı, zaman ve mekan kavramlarını ortadan kaldırması, etkileşimli olması, kullanıcı odaklı içeriği gibi birçok özelliğiyle

herkesin kendi medyasını kurabilme olanağını tanımaktadır. Yeni medyanın herkesin kendini ifade edebileceği özgür bir ortam yaratması olumlu bir özellik olsa da denetlenmesinin zor olması nedeniyle birçok olumsuzluğu da beraberinde getirmektedir. Kullanıcı dilediği içeriği oluşturma, yorum yapma, video paylaşımlarında bulunma, ileti yazma gibi birçok özelliği kullanmaktadır. Ancak burada önemli olan kullanıcının ifade biçimleridir. İçeriklerdeki ayrımcı, önyargılı ifadeler nefret söylemlerine dönüşebilmekte yeni medyanın özellikleri sayesinde yeniden üretilip yayılmaktadır. Nefret içerikli söylemler bu şekilde daha fazla kişiye ulaştığı için nefreti giderek daha fazla büyütür ve toplum içerisinde kutuplaşmalara neden olur.

Bireyler kendilerini bir yere, bir gruba ait olduklarını hissetmek için sosyal medyada bir başkasını ötekileştirebilir. Kendisiyle aynı fikri paylaşan kişilerle biz'liği oluşturup öteki olanı yaratır. Ancak sosyal medyada ötekine yönelik paylaşımların üretilmesi bir süre sonra nefret içerikli paylaşımları normalleştiren bir hale dönüştürür (Vardal, 2015: 141).

Sosyal medyada nefret söylemlerini içeren iletiler, videolar, görseller hızlı ve kolay bir şekilde dolaşıma sokularak, başka kullanıcılar tarafından da paylaşılabilir. Yeni medyada üretilen metin ya da videolarda kullanıcı istediği içeriği yaratabilmektedir. Örneğin, yabancı düşmanlığı güden bir kişi bu konuyla ilgili istediği içeriği üretilip kendisiyle aynı düşünceleri paylaşan insanlarla bu sitelerde bir araya gelebilir. Paylaşılan içerikler üzerinde yorum yapılabilmesi ve bu içeriklerin başka kullanıcılar tarafında da paylaşılması içeriklerin milyonlarca kişiye ulaşmasını sağlamaktadır.

Yeni medya mecralarının mali yatırım gerektirmeyen yapısı, etkileşimsel olması, kullanıcıların dilediği içerik üretimini yapabiliyor olmaları nefret söylemlerinin üretimi kolaylaştırmaktadır. Hızla üretilen bu söylemler zenginleştikçe sıradan bir duruma dönüşür. Nefret söyleminde bulunan kişi belki yüz yüze iletişimde nefret söyleminde bulunmayacaktır ancak sosyal medyanın nefret söyleminde bulunan kişiye kimliğini gizleme imkanı sunması onun daha rahat hareket etmesine ortam hazırlamaktadır.

Yeni medya ortamları yapısı gereği nefret söylemlerinin üretilmesinde, yayılmasında büyük bir rol oynasa da aslında nefret içerikli bu söylemler günlük hayatımızda yarattığımız ayrımcılıktan beslenmekte sosyal medya ile bu söylemler daha güçlü hale gelmektedir (Aygül, 2010: 111). Aynı zamanda internetin hayatımızda azımsanmayacak bir öneme sahip olduğu da bir gerçektir. Her yaş grubundan insanın kullandığı bir alan olan sosyal medya ve bu alanın denetlenmesinin oldukça zor olması özellikle çocuk ya da genç yaş grubunun nefret söylemlerinden etkilenmelerine, önyargı oluşturmalarına neden olabilir. Kısacası yeni medya nefret söylemlerinin öğrenildiği bir alana dönüşebilir. Özellikle çocukların internet sitelerinde oynadıkları oyunların cinsiyet, ırk ayrımı gibi çeşitli ayrımcılık biçimlerini dikkate almadan oluşturulmuş olması, çocuklardaki önyargıların oluşumunu sağlar.

Güney Afrika'da 2001 yılında Durban Bildirgesi yayınlanmıştır. Bu bildiriye ekonomik sebeplerin ırkçı, ayrımcı ve diğer nefret türlerinin oluşumuna neden olduğu aynı zamanda bu ayrımcı yaklaşımların gençleri hedef aldığı, bu nedenle de hoşgörüsüz yaklaşımlara, yabancı düşmanlığına, ırkçı ve ayrımcı yaklaşımlara dikkat edilmesi gerektiği önerilmiştir. Ayrıca bu bildiriye medyanın göçmen ve sığınmacılar üzerinde olumsuz yargıları kullanmasının toplumda ırkçılığın ve ayrımcılığın yayılmasında katkısı olduğu belirtilerek, özellikle de yeni medya ortamlarında çoğalan nefret söylemlerine değinilmiş ve yeni medyanın nefret söylemleriyle mücadele etmek için kullanılması gerektiği önerilmiştir (Binark, 2010: 20, 21).

Görüldüğü gibi nefret söylemlerinin en kolay üretildiği yerlerden biri olan yeni medya, özellikleri sayesinde daha fazla alana yayılmaktadır. Herhangi bir internet sitesine ya da sosyal paylaşım ağlarına giren kullanıcı ayrımcı söylemlerin ifade edildiği, fotoğraf, video gibi paylaşımlara çok sık rastlayabilmekte bu da durumu sıradan bir hale dönüştürmektedir. Kullanıcılar nefret söyleminde bulunmasalar dahi bir süre sonra bu paylaşımları sürekli gördüğü için bu içerikler normal bir paylaşım algısı da yaratabilmektedir. Nefret içeren paylaşımların kontrolsüzce büyümesi zihinsel yapımızda kalıpyargıları ve önyargıları güçlendirerek toplumsal ayrılmaya yol açmaktadır.

2. YENİ MEDYAYA GENEL BAKIŞ

İletişim araçları ortaya çıktığından bu güne kadar teknolojik ilerlemeler ile birlikte çeşitli dönüşümlere uğramıştır. İnsanlarla kurduğumuz iletişim, haberleşme, sosyalleşme gibi birçok şey iletişim araçları ve özellikle de internet ile birlikte farklı ortamlara taşınmış günlük hayatımızla bütünleşerek yeni iletişim şekillerini üretmiştir. Özellikle yaşadığımız bu çağı, hayatımıza olan etkilerini ve değişen iletişimi anlamak için bu bölümde yeni medya kavramı ve onu oluşturan ortamları, iletişim sürecimize olan etkileri anlatılmaya çalışılacaktır.

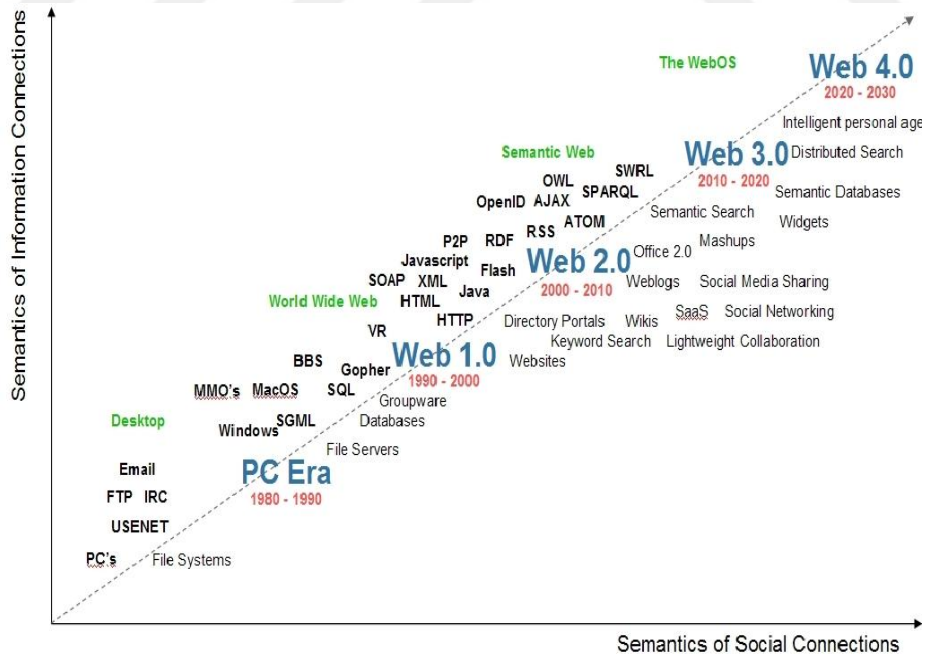
2.1. Yeni Medya Kavramı

Teknolojik ilerlemeler, iletişim araçlarının gelişmesi iletişime yeni boyutlar kazandırmış ve yaşanan bu gelişmeler yeni medya kavramını oluşturmuştur (Vural ve Bat, 2010: 3350). Bu kavramı yalnızca teknolojik ilerlemelerin ortaya çıkarmış olduğu yeni bir dönemin özellikleri olarak değerlendirmek eksik olacaktır. Çünkü bu yeni dönem toplumların alışkanlıkları, iletişimleri kısacası hayatlarına etki eden bir dönemi kapsamaktadır. Binark'a (2007: 21) göre hayatımızın her alanına yayılıp alışkanlıklarımızı değiştirerek insanın bir parçası haline gelen internet, cep telefonu, bilgisayar, ipod gibi teknolojiler yeni medya alanı içinde değerlendirilmektedir.

Leah A. Lievrouw göre yeni medya, etkileşimsellik özelliği ile geleneksel medyadan ayrılan önemli bir özelliktir (Binark ve Löker, 2011: 10). Yeni medyanın etkileşimsellik özelliği kullanıcının, diğer kullanıcılarla iletişime geçebildiği yorum yapabildiği özellikleri sunmaktadır. Geleneksel medyadan (televizyon, gazete, radyo, dergi gibi) farklı olarak kullanıcı, yeni medya ortamlarında kolay bir şekilde fikirlerini söyleyebilmektedir. Önceden bir gazete haberine yorum yapabilmemiz oldukça zordu ve geri dönüşü uzun bir süreç almaktaydı. Ancak günümüzde gazetelerin internet sayfalarından dilediğimiz haber üzerine anında yorum yazabiliyor ve hatta başka kullanıcılarında yorumlarıyla iletişimimizi artırabiliyoruz.

Yeni medya açısından oldukça önemli olan internet teknolojik bir gelişme olmakla birlikte yeni medya açısından sosyal ve ekonomik etkiler de yaratmıştır. Yeni medya yeni oluşumlar ve yeni ürünler çıkarmasının yanı sıra eski medyadaki

teknolojilerin de gelişmesini ve güçlenmesini sağlamıştır (Karabulut, 2008: 88). Yeni medyayı gelenekselden farklı kılan, daha fazla kullanılabilir hale gelmesini sağlayan özelliği, internet ve web 2.0 teknolojisinin gelişimiyle doğrudan ilgilidir. Yeni medyadaki etkileşimi, sosyal ağları ve bir çok özelliği anlamak için web 2.0'ı anlamak gerekmektedir. Web 2.0 internet teknolojisinin bir değişimi olarak görülür. Web 2.0 ile etkileşim unsuru ortaya çıkmış, kullanıcının içerik üretebildiği, paylaşım yapabildiği, var olan içeriği değiştirebildiği bir dönem başlamıştır. Web 1.0 teknolojisinde ise içerik aktarımı tek taraflı gerçekleşmekteydi. İnternet sitelerinin sunmuş olduğu içerik dışında kullanıcı, kendisine sunulan bilgiyi okuyabiliyordu ama bir geri bildirimde ya da paylaşımda bulunamıyordu. Web 2.0 ile etkileşimli bir yapı kazanan internet bilgi paylaşımını, içerik üretimini, kullanıcılar arasındaki etkileşimi sağladı. Örneğin, internet üzerindeki herhangi bir metin çok hızlı bir şekilde yayılmakta ve istenildiği yer ve zamanda bu metne ulaşılmaktadır. Ayrıca kod yazmak, programlama bilmek gibi teknik konuları bilmeden de kullanıcı kendisine ait bir internet sitesine rahatlıkla sahip olabilir. Kısacası kullanıcının hakimiyetinde olan bu sistem web 2.0 ile mümkün olmuştur.

Şekil 4: Web'in Gelişimi

(http://novaspivack.typepad.com/nova_spivacks_weblog/2007/02/steps_towards_a.html, Erişim: 30.03.2017).

Görüldüğü gibi web teknolojisi zaman içerisinde değişiklikler geçirmiştir. Facebook, Instagram, Youtube, LinkedIn gibi sosyal paylaşım ağlarının oluşumu Web 2.0 teknolojisi ile ortaya çıkmıştır. Bu teknolojinin sunmuş olduğu olanaklarla bireyler eş zamanlı ve etkileşimli olarak paylaşım yapabilir ya da iletişim kurabilirler.

2.2. Yeni Medyanın Tarihsel Gelişimi

Lev Manovich yeni medyanın tarihsel anlamdaki gelişimini Charles Babbage'nin 1833 yılında "Analitik Makine" ve Louis Daguerre'nin daguerreotype'ı icat ettikleri dönemde başladığını belirtmektedir. Dauerreotyp ile görüntü teknolojisi gelişirken, analitik makine ile bilgisayar teknolojisi başlamıştır. Yani modern medya ve bilgisayarın gelişimi aynı döneme denk gelmektedir. 1890'lı yıllara gelindiğinde ise hareketli görüntü ile yeni bir döneme geçilmiştir. Medya teknolojileri ve bilgisayar teknolojisindeki gelişmeler bir araya gelerek dijitalleşmesi yeni medyayı oluşturmuştur (Manovich, 2014: 467,470).

Yeni medyanın gelişim serüveni görüldüğü gibi her teknolojik gelişmeyle kendini dönüştürerek bugünkü halini almıştır. Yaşanan toplumsal olayların da bu gelişimde etkili bir güç olduğu görülmektedir. Örneğin, ikinci dünya savaşının yaşandığı yıllarda üstünlük kurabilmek için teknolojinin gelişimine önem verilmiş ve savaş sonrası dönemlerde de teknoloji önemini korumuştur. Çünkü ekonomik kazanımların artması teknolojik gelişmeler ile mümkün olmuştur. Dijitalleşme ile birlikte büyük şirketler ulusal sınırları aşarak dünyanın her yerinde ağlar oluşturmuş yeni piyasalar geliştirmiştir (Karabulut, 2008: 89).

Bell 1950'ler de sanayi döneminin bittiğini, bilgi ve enformasyon toplumunun oluştuğunu söylemektedir. Sanayi toplumu fabrikalaşma dönemi olarak görülürken, bilgi ve enformasyon toplumu teknolojik gelişmelerin olduğu bilgisayarların önemli hale geldiği dönemi ifade eder (Aydoğan, 2010: 6). Bu sürecin yeni medyanın gelişiminde önemli bir katkı sağladığı görülmektedir.

Yeni medya, iletişim, sosyal, politik, ekonomik, kültürel alanlarda çalışmalar yapan araştırmacıların 1970'li yıllarda oluşturdukları bir kavramdır. 1990'larda internet

ve bilgisayar teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte yeni medya kavramı daha geniş bir anlam kazanmıştır (Thompson'dan akt. Dilmen, 2007: 114).

Geçmişten günümüze yeni medya toplumsal olaylardan etkilenecek ve aynı şekilde toplumu etkileyerek gelişen her teknolojiyle yeni bir dönüşüm geçirmiştir. Özellikle internetin hayatımıza girmesi, web 2.0 teknolojisi ve sağladığı etkileşim özelliği yeni medyayı geliştiren ve dönüştüren özelliklerdir.

2.3. Yeni Medyanın Temel Nitelikleri

İletişim sürecine büyük değişiklikler getiren yeni medya özellikle onu ön plana çıkaran üç özelliği Rogers'a (akt. Geray,2013: 18) göre şu şekilde belirlenmiştir:

2.3.1. Etkileşim

Etkileşim, yeni medyayı ön plana çıkaran geleneksel medya ile arasında ayırım yaratan önemli bir özelliktir. Etkileşim unsurunun kullanıcıya kontrolün kendisinde olduğu bir ortam sunduğu görülmektedir. Geleneksel medyada yalnızca kendisine sunulanı alan kullanıcı yeni medyada etkin bir konumdadır. Oyun oynamak, yorum yapmak, sosyal ağlarda sohbet etmek etkileşim özelliği ile gerçekleşmektedir. Etkileşim ile katılımın aktif bir hal alması sosyal ağların çeşitliliğini ve kullanıcı sayısındaki artışı da etkilemiştir.

Geleneksel medya döneminde de etkileşim söz konusudur. Ancak bu etkileşim yeni medya dönemine göre daha sınırlı olduğu görülmektedir. Örneğin, birey canlı olarak yayınlanan bir radyo programına telefonla bağlandığında etkileşim gerçekleşmiş olur. Ancak aynı anda herkesin bu bağlantıya katılması neredeyse imkansızdır. Bu durumda daha sınırlayıcı bir etkileşimin gerçekleştiği söylenebilir. Fakat web 2.0 teknolojisinin internet üzerinde etkileşimi sağlamasıyla birçok kullanıcı aynı anda çok sayıda kişiyle iletişim kurabilmekte, içerik üretebilmektedir.

Etkileşim farklı zamanlarda ve farklı mekanlarda bulunan bireyler arasında yazılı ya da görüntülü olarak gerçekleşebilir. Cep telefonları ile yapılan görüntülü konuşma bu etkileşim türüne bir örnektir. Aynı zamanda birey ve teknoloji arasında da bir etkileşim söz konusudur. Örneğin, sayısal bir ortamda oyun oynayan kullanıcı

teknolojinin ona sunduğu olanakları kullanarak oyunu oynar. Kullanıcı oyun oynama esnasında komutlarını teknolojinin sağladığı cihazların yardımıyla gerçekleştirerek bu etkileşimi sağlar ancak burada kullanıcı içeriğe istediği gibi yön verir. Diğer bir etkileşim türü ise, kullanıcı ve kitle arasındaki etkileşimdir. Burada birey istediği yerde ve zamanda, iletişime istediği şekilde yön vermektedir. Örneğin, kullanıcının Facebook üzerinde paylaşmış olduğu fotoğraf ya da videonun bir başka kullanıcı tarafından yapılan yorumla iletişim yönlendirilmiş ve etkileşim gerçekleşmiş olur (İspir ve diğerleri, 2013: 19).

Etkileşim özelliği eğitim üzerinde de olanaklar sağlamaktadır. İnternet üzerindeki birçok site ya da sosyal ağların kullanımıyla eğitim gerçekleşir. İnternet üzerindeki eğitim sistemlerinden yararlanmak isteyen öğrenciler zaman, mekan gibi hiçbir sınırlamaya maruz kalmadan erişimin sağlandığı her yerden eğitim alabilirler. Canlı bağlantıyla katılımın sağlandığı derslerde soru sorulması ve cevaplanması aynı anda karşılıklı etkileşimin gerçekleşmesini sağlar. Farklı bir zamanda da dersleri dinleyebilen kullanıcı yorum yapma, mesaj gönderme, dersi kaydetme gibi etkileşimi gerçekleştirebildiği olanaklara da sahiptir.

2.3.2. Kitlesizleştirme

Yeni medyanın kitlesizleştirme özelliği, her kullanıcıya özel bilgi ya da mesaj gönderme olanağını yaratır. Kullanıcılar aldığı iletileri istediği şekilde düzenleyebilir ya da engelleyebilir. Kısacası kontrolün kullanıcıda olduğu bir durum söz konusudur.

Örneğin, farklı şehirlerdeki kullanıcıların aynı gazetenin internet sayfasında bulunan hava durumu bölümünde herkes bulunduğu şehrin hava durumunu görmektedir. Sistem kullanıcı hangi şehirde bulunuyorsa bilgiyi ona göre ekrana getirmekte yani kullanıcıya göre içerik değişmektedir. Aynı zamanda sistem, kullanıcının girdiği siteler sayesinde ilgi duyduğu konuları, haberleri kullanıcının ekranına getirebilmektedir (Yolcu, 2016: 27).

2.3.3. Eşzamansızlık

Yeni medyanın eşzamansızlık özelliği, kullanıcılara istedikleri bir zaman diliminde mesaj gönderebilme ya da iletişime geçebilmeyi sağlamaktadır. Örneğin kullanıcı kendisine gönderilen bir mesajı o anda çevrimiçi olmasa da daha sonraki bir zamanda istediği gibi ulaşabilir ya da istediği bir zamanda mesaj gönderebilir. Kısacası yeni medya eşzamansızlık özelliği ile aynı anda karşılıklı iletişimde olma zorunluluğunu ortadan kaldırır. Bu özellik kullanıcının yeni medya ortamlarında daha özgür olduğunu göstermektedir. Yani zamanı istediği gibi yönetmek kullanıcıya bırakılmıştır. Yıllar önceki bir gazete haberi, geçmişte yüklenmiş bir video ya da bir internet sitesinde yazılmış bir yazıya ulaşmak eşzamansızlık özelliğiyle zaman engeline takılmaksızın gerçekleşir. Geleneksel medya araçlarından biri olan televizyondaki bir dizi ya da haber kanallarını yayınlanan saatinde izleyemiyor olmak artık sorun olmaktan çıkmıştır. Çünkü internetin olduğu her yerde geleneksel medyada yayınlanmış olan her şeyi internet üzerinden istediğimiz bir zamanda erişebilir ya da kayıt ederek dilediğimiz zaman izleyebiliriz.

2.4. Yeni Medyanın İletişim Sürecine Etkisi

Yeni medyada yaşanan iletişim süreci geleneksel medya ile farklılık göstermektedir. Geleneksel medyada etkileşim oldukça sınırlıdır ancak yeni medya bireyin iletişim sürecini yönlendirebildiği ve daha etkin olduğu bir yapı içermektedir. Kullanıcının daha etkin olmasında, geleneksel medyaya göre iletişim sürecinin değişmesinde iletişim araçlarının ve özelliklerinin önemli bir etkisi vardır.

Hayatımızda önemli bir yer edinmiş olan ve iletişim sürecimizi etkileyen önemli araçlardan biri de cep telefonları olmuştur. Cep telefonları yalnızca konuşmak ya da mesaj göndermenin dışında, internet erişiminin olması, taşınmasındaki kolaylığı gibi pek çok özelliği nedeniyle her yaş grubundan insanın tercih etme sebebidir. Önceleri sadece konuşmak ve mesaj göndermek için kullanılabilen cep telefonları, zaman içerisinde gelişerek internete girme, fotoğraf ve video çekme gibi birçok ihtiyacı karşılıyor olması hayatımızdaki önemini artırmıştır.

Akıllı telefonlar ile televizyon, bilgisayar, fotoğraf makinesi, radyo gibi birçok iletişim aracına tek tek sahip olmaya gerek kalmamıştır, taşınmasının kolay olması,

internete kolayca erişim sağlaması iletişim sürecimizi hızlandırmıştır. Günümüzde birçok insan sosyal ağlara girmek, interneti kullanmak, mail göndermek, fotoğraf çekmek, müzik dinlemek gibi eylemlerini gerçekleştirmek için akıllı telefonları tercih etmektedir. Cep telefonu ile fotoğraf çeken biri fotoğrafı sosyal medyadaki hesabına yüklemek için artık bir bilgisayara gerek duymamaktadır. Önceden farklı araçlarla yaptığımız birçok şeyi, günümüzde sadece akıllı telefonlarımızla gerçekleştirdiğimiz daha hızlı bir iletişim süreci yaşanmaktadır.

Akıllı telefonların video ve fotoğraf çekme özelliği, anında çekilen görüntülerin paylaşılabilmesi ve hatta canlı yayın yapılabilmesi kullanıcıları bir haber ya da içerik üretebilir konumuna getirmiştir. Akıllı telefonların bu özelliği kullanıcıların politik açıdan daha etkin olmalarını sağlamaktadır. Telefonlar aracılığıyla kaydedilen görüntüler hiç kimsenin onayından geçmeden anında yayınlanabilmektedir. Ana akım medya ya da siyasilerin onayına ihtiyaç duymadan doğrudan yayınlanması hiyerarşik anlamdaki etkilerin daha az olduğunu göstermektedir (Özdemir, 2015: 257).

İletişim sürecimizi etkileyen araçların hayatımızda önemli ölçüde etkili olmaları onların sahip olduğu özelliklerden ileri gelir. Bu noktada yakınsama kavramına değinmek gerekir. Yakınsama, kitle iletişim araçları ile yeni teknolojilerin buluşmasıdır. Bu özellik yeni medyayı gelenekselden farklı kılarak birçok yeni olanakların ortaya çıkmasını sağlar.

Yakınsamanın temeli dijital teknolojiye dayanır. Yani yakınsamayı oluşturan teknolojinin gerçekleşmesi sayısallaşmaya bağlıdır. Dijitalleşme ya da sayısallaşma bütün enformasyon türlerinin sayısal hale gelmesidir. Dijitallik birçok verinin saklanması ve hızlı bir şekilde aktarımını sağlar (Binark ve Löker, 2011:9).

Yakınsama, kısaca birbirinden bağımsız olan sistemlerin tek bir yerde birleşmesi denilebilir. Örneğin, televizyon izlemek, radyo dinlemek, film izlemek, bilgisayar üzerinden mail atmak, fotoğraf çekmek gibi birçok şeyi yapmak için hepsine tek tek sahip olmamız gerekmez. Bunların hepsini yakınsamanın birleştirici özelliği sayesinde tek bir cihaz üzerinden yapabiliriz. Örneğin, akıllı telefonlar üzerinden film izleyebilir, fotoğraf çekip aynı anda sosyal medya da paylaşabilir, bir gazete

okuyabiliriz. Geçmişte geleneksel medya araçlarına ulaşmamız ve etkin olmamız bir hayli zorken günümüzde ise erişim oldukça kolaydır. Yakınsamanın tek bir yerde bütünleştirme özelliği kullanıcılara büyük bir kolaylık sağlamasının yanında yeni medyanın da önemli özelliklerinden birdir.

Yakınsamanın ekonomik olarak önemli etkileri vardır. Birçok hizmetin tek bir cihazda birleşiyor olması kullanıcı açısından daha ekonomik olmuştur. Birçok yeni ürünün piyasada yer alması farklı iş alanlarını oluşturmuş ve piyasanın yapısını değiştirmiştir. Ancak bu durumun diğer bir yüzü de, büyük firmaların pazarda yer almasını sağlayarak tekelleşmeyi oluşturması, piyasaya girmek isteyen diğer firmaları engelleyecek olmasıdır (Güngör ve diğerleri, 2009: 35).

2.5. Yeni Medyanın Gündelik Hayata Etkileri

Yeni medya teknolojisinde yaşanan gelişmeler internet, sosyal ağların oluşumu gibi tüm yenilikler, toplumu doğrudan etkileyen yeni bir dönemi oluşturmuştur. Bu yenilikler ekonomi, eğitim, sağlık, sanat, siyaset kısacası toplumu ilgilendiren tüm alanlarda etkisini göstermiştir. Yeni medya ortamları toplum üzerinde olumlu etkiler yaratırken, olumsuz açıdan etkileri de söz konusudur.

Yeni medya bireylerin kendilerini anlatma fırsatı veren bir ifade alanı yaratıyor olmasıyla bu açıdan bireyler üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Reel hayatta kendini ifade edemeyen bireyler sosyal ağlarda fikirlerini paylaşabilirler. Ayrıca kullanıcılar, erişimin sağlandığı her yerden iletişime geçebilir, paylaşım yapabilir, haber ya da bilgiye kolaylıkla ulaşabilir.

Hayatımızı birçok anlamda kolaylaştıran internet, aynı zamanda bağımlılık yaratma gibi olumsuz etkileri de oluşturabilmektedir. İnternetin bilgi edinme, iletişim kurma amacını aşarak aynı zamanda oyun oynamak, sohbet etmek, aliş veriş yapmak, müzik dinlemek gibi birçok ihtiyaca cevap veriyor olması internette geçirilen zamanın artmasında etkilidir. Bir diğer yandan her yaş grubunun internet ortamında kendi ilgi alanlarına dair bir şeyler bulabildiği, bilgisayar ya da cep telefonu gibi internet erişimini sağlayan cihazların kolay ğrenilebiliyor olması da kullanımını arttıran nedenler arasındadır.

Günümüzde birçok kişinin sosyal ağlardaki hesapları üzerinden iletişim kurmaya başlamaları, iletişim kurma biçimini dijital ortamlara taşıdığını göstermektedir. Sosyal paylaşım ağlarına olan ilgi arttıkça bireyler bu ağlar üzerinde daha fazla zaman harcamakta ve kontrolsüzce kullanımı sosyal medya bağımlılığına neden olmaktadır. Sosyal paylaşım ağlarına bilgisayar üzerinden erişimin yanı sıra özellikle mobil cihazlar üzerinden de erişilmesi bağımlılığı artıran önemli faktörlerden biridir. Sosyal medya bağımlılığına yönelen sebepler arasında bireyin günlük hayatında yaşadığı stres, yalnızlık, yoğun çalışma saatleri gibi faktörler etkili olmakta, sosyal medya bu sorunlardan uzaklaşmanın bir yolu olarak görülmektedir (Kırık, 2013a: 91, 92). Bireyi huzursuzluğa iten unsurlardan uzaklaşması için sosyal medyaya yönelmesi, bireyi huzursuzluktan kurtarıyor ya da uzaklaştırıyorsa bağımlılık faktörünü arttırabilir. Huzursuzluktan kaçmak isteyen birey bu ortamlarda daha fazla vakit geçirir ancak bir müddet sonra ilk zamanlardaki kullanım doyumuna ulaşamaması onu tekrar huzursuzluğa itebilir. Bu durum kullanıcıyı eski doyumuna ulaşabilmesi için yeni medya araçlarını daha fazla kullanmaya teşvik etmektedir (Hazar, 2011:161).

Günlük hayatında iletişim kurmakta zorlanan bireyler sosyal medyayı bir araç olarak kullanarak sanal dünyada var olmaya çalışır. Farklı bir kimlikle, kendilerini başka bir kişi olarak tanıtabilmeye olanak tanıyan yeni medya, bireylerin hayal ettiği dünyayı istediği gibi şekillendirmelerini ve kendilerini iyi hissetlerini sağladığı bu kaçış alanı bağımlılığı arttırmaktadır (Hazar, 2011: 162). Yeni medyanın hızlı ve etkileşimli olması, istenilen her yerden erişimin sağlanması birçok konuda kullanıcıya kolaylık sağlar. Örneğin, vakti olmayan biri için internetten alışveriş yapmak zaman açısından büyük bir avantaj sağlayacaktır. Aynı zamanda internetin daha fazla seçenek sunması ve ucuz olması daha çok tercih edilmesini sağlamaktadır. Olumlu tarafları bulunan bu özellikler her ne kadar insanların hayatlarını kolaylaştırırsa da aslında daha fazla zaman harcanması bireyin yalnızlaşmasına neden olmaktadır. İnsanlarla kurması gereken yüz yüze iletişimi reel hayatta sağlayamayınca sosyal medyada sanal ilişkiler kurmasını ve giderek toplumdan uzaklaşmasına yol açar. Oysa insanın kendini anlatması, toplumsallaşması için en büyük ihtiyaçlarından biri olan yüz yüze iletişimden mahrum kalan insan giderek yalnızlaşacak, sağlıklı iletişim kuramaması sosyal ve psikolojik olarak olumsuz etkiler yaratacaktır. Ayrıca sosyal medya bağımlılığı, aile içindeki

ilişkileri de etkilemektedir. Sosyal medyada gereğinden fazla zaman geçiren bireyler ailelerine yeterince vakit ayırmadığı için aile içinde sağlıklı bir iletişim sürecinin yaşanması kaçınılmaz olacaktır.

Sanayileşme süreciyle birlikte toplumsal yapı değişmiş, bu değişimin yaşanmasında kitle iletişim araçlarının da etkisi olmuştur. Bu yapı kitle iletişim araçlarıyla yönlendirilen kitle toplumunu oluşturmuş, iletişim araçlarının toplum üzerindeki yoğun etkisi toplumsal yabancılaşmaya yol açmıştır (Karakoç ve Taydaş, 2013:210). Sosyal ağlarda farklı bir iletişim süreci yaşanmaktadır. Birey kendini uzun uzun anlatmak yerine ikonlar aracılığıyla kendini ifade etmektedir (Karagülle ve Çaycı, 2014: 7). Her şeyin çok hızlı olduğu ama çok az kelimelerin, cümlelerin kurulduğu bu sınırlı iletişim şekli insanın kendine yabancılaştığı bir süreci doğurur.

Teknolojik ilerlemeler mesafeleri ortadan kaldırmış, uzaklık kavramı internetin etkisiyle değişime uğramıştır. Artık dünyanın her yerinden kolayca haber alabilmekte, bizden kilometrelerce uzakta olan biriyle çok hızlı bir şekilde iletişim kurabilmekteyiz. Küreselleşmenin etkisiyle kültürlerde birbirlerinden etkilenir. Kültürlerin birbirlerinden etkilenmeleri ya da değişime uğramalarında sosyal medyanın önemli bir etkisi vardır. Farklılaşan kültürde bireyler kendi kültürlerine yabancılaştıkları bir süreci yaşar. Bu durumda toplum küresel kültüre ait olanı, kendi kültürüne uyarlayarak küyerelleşmeyi ortaya çıkarır (Kırık ve Arvas, 2015:138).

Sosyal medya her kullanıcıya eşit bir söylem alanı sunmaktadır. Çünkü sanal ortamlarda var olan herkesin yorum yapma, paylaşımında bulunma, fikirlerini söyleme hakkı vardır. Bu yeni medyanın kullanıcılara sunduğu olumlu bir özellik olsa da paylaşılan her içerik doğruluğu yansıtmamakta gerçekliğin istendiği gibi saptırılarak yanlış bilgilerin hızla büyümesine neden olmaktadır. Sosyal medyada yapılan her paylaşımın kontrol edilememesi ve hızlı bir şekilde çoğalması sanal dedikoduları ortaya çıkarmaktadır. Sosyal medyada sıklıkla karşılaştığımız ünlü kişilerin öldüğüne yönelik haberlerin paylaşılması sanal dedikodunun yaratılmasında önemli bir malzeme haline gelmiştir (Kırık ve Orkan, 2016: 35). Paylaşılan bir içeriğin doğruluğundan emin olunmadan diğer kullanıcılar tarafından da paylaşılması yanlış bilginin giderek artmasına neden olur.

Bireylerin sosyal medyayı diledikleri gibi kullanmaları, istediği içeriği üretebiliyor olmaları fikirlerin özgürce paylaşımı açısından olumlu bir durum olsa da ayrımcı içeriklerin de paylaşılması ve bu ortamların denetlenmesinin oldukça zor olması hem ayrımcı söylemlere maruz kalan bireyleri hem de toplumu olumsuz yönde etkilemektedir. Sosyal paylaşım ağlarında üretilen nefret söylemleri bireyleri olumsuz olarak etkilediği gibi toplum içinde suça dönüşen eylemlerin gerçekleşmesinde etkili olmaktadır. Kullanıcı yorumlarının ve paylaşımlarının hızla yayılması nefret söylemlerinin daha fazla büyümesine yol açarak toplumsal huzurun bozulmasına neden olabilir. Her yaş grubundan kullanıcıları olan sosyal medyada özellikle çocuk ve genç yaş grubunun yazılan nefret içerikli ifadelerden ya da video, resim gibi görsellerden etkilenmesi mümkündür.

Sosyal medya, kullanıcıların mahremiyetleri üzerinde de olumsuz etkiler yaratmaktadır. Kullanıcılar sosyal medyada fotoğraflarını, videolarını, arkadaş listelerini, hobilerini paylaşırlar. Bu paylaşımları kendi arkadaşları görebilirken aynı zamanda profillerini herkese açık tutmaları tanımadığı birçok insan tarafından da görülebilir yani hiç tanımadığı biri tarafından özel hayatı rahatça gözetlenebilir. Cep telefonlarından, kameralara, bilgisayarlara kadar hayatımızın neredeyse her alanına sirayet etmiş olan gözetlenme bizi panoptikon kavramına götürmektedir. Panoptikon Bentham'ın tasarladığı bir hapisanedir. Bu tasarımda gözetleme kulesi merkezde olup hücrelerle çevrilmiştir. Sürekli gözetlenmeye olanak veren bir mekan olarak tasarlanmıştır. Her hücrede tek bir mahkum olup hiçbiri birbirini görememektedir ancak gözetlenebilmektedir (Foucault, 1992: 251-252). Foucault'a (1992: 258) göre panoptikon bir hapisane olarak tasarlanmış olsa da işçileri, delileri, akıl hastalarını, öğrencileri gözetlemek gibi birçok alanda uygulanabilir olduğunu belirtir. Hızla değişen sosyal medya uygulamaları her geçen gün bir yeni uygulamayı daha ekleyerek büyümeye devam etmekte, artık birçok uygulama ile kişilerin nerede oldukları, buldukları ortamı kimlerle paylaştıkları kolayca öğrenilmektedir. Bireylerin popüler olma, çevre edinme, beğenilme gibi amaçlarla kullandığı sosyal medya bireylerin özel hayatları hakkında bilgilerin sınırsızca kullanılıyor olması mahremiyetlerine zarar veren durumlara yol açabilir.

Kısacası gözetim, gelişen teknoloji ve özellikle internet ile birlikte çok daha yoğun bir hal almış, insanlar daha kolay izlenebilir hale gelmişlerdir. Kameralar, şifreler ya da sosyal medya hesaplarımız izlenmekte hakkımızdaki birçok bilgi başkaları tarafından kolayca elde edilebilmektedir. Teknolojinin sağladığı en büyük kolaylıklardan biri olan mesafelerin yok olması sosyal ağlar sayesinde bireyleri birbirine yakınlaştırmaktadır ancak gözetlenmeye de hapsedmektedir.

2.6. Yeni Medyaya Kuramsal Bir Bakış

Sonia Livingstone yeni medyaya eleştirel bir yaklaşımla bakarak internetin çocuklar ve gençler üzerindeki etkisini olumlu ve olumsuz açılardan değerlendirmiştir. Yeni medyanın sağlamış olduğu olanaklarla iletişim şeklimiz hatta yaşam biçimimiz değişirken öğrenme şeklimizde değişime uğramıştır. Livingstone bugünkü öğrenme şeklimizin geçmişteki öğrenme olanaklarımıza göre oldukça değişiklik gösterdiğini belirtmektedir. Günümüzde yeni nesil, karşılaştığı bir sorunda ya da yardıma ihtiyacı olduğunda aile büyüklerinden fikir almak yerine internete danışmaktadır. Önceden bir kağıt üzerine resim yapılırken bugün çocuklar bilgisayar ortamındaki çeşitli programlarla resim yapmaktadır (Doğuş, 2014: 134).

İnternetin sağladığı olanakların yanı sıra aynı oranda büyük riskler taşıdığını belirten Livingstone, internette etkileşim özelliğine dikkat çekerek anında mesajlaşmanın olumlu bir özellik olduğunu ancak çocuklar üzerinde bir risk yarattığını belirtir. Anında mesajlaşma olanağı ile cinsel içerikli gönderilerin kolaylıkla ulaşılabilmesi özellikle çocuklar üzerinde olumsuz bir etki yarattığına ve tehdit oluşturduğuna dikkat çekmektedir (Doğuş, 2014: 137).

Danah Boyd ise sosyal ağ sitelerini kullanan gençler üzerinde çalışmalar yapmaktadır. Gençler gözetlenmeye açık olan sosyal ağlarda mahremiyetlerine zarar verdiği düşüncesiyle ailelerinin sosyal ağlarda bulunmalarını istemezler. Reel hayatta kim tarafından izlenebileceğini seçebilen birey, sosyal ağlarda bu sınırı koyamamaktadır. Boyd, bu ağlarda bir sınırsızlığın olmasını sosyal ağların dezavantajı olarak görür. Ancak ailelerin çocuklarına sosyal medyayı kullanmalarını engellemelerinin ya da onları kontrol etme çabalarının gençler üzerinde ters bir etki

yaratacağını ve bu durumda gençlerin kendilerini daha fazla gizlemeye yönelteceğini belirtmektedir (Boyd'dan akt. Çizmeci, 2014: 403,404).

Yetişkinler ve gençlerin yeni medya kullanımları üzerinde duran Boyd, yetişkinlerin geçmiş ve bugün arasında bir değerlendirme yaptıklarını, gençlerin ise teknolojinin yarattığı değişimleri değerlendirme çabasına girmeden daha yalın yaklaşıtlarını ayrıca gençlerin yeni medya ortamlarında daha mutlu olduklarını belirtmektedir. (Babacan, 2015: 304).

Boyd sosyal medyayı 'ağlaşmış kamu' olarak görmektedir. Ağlaşmış kamular tıpkı gerçekte olduğu gibi bireylerin yakınları ve ailesi dışındaki başka bireylerle bir araya geldiği ortamlardır. Ağlaşmış kamuların farkı, teknolojik yapının bu ağlarda iletişim kurma biçimlerine getirdiği olanaklardır (Boyd'dan akt. Çizmeci, 2014:390).

Yeni medyaya başka bir açıdan bakan bir diğer kuramcı Douglas Kellner, eleştirel medya okuryazarlığının önemini vurgular. Eleştirel medya okuryazarlığının, öğrencilere medyanın toplumsal ve kültürel analizini yapabilme ve medyanın nasıl kullanılması gerektiğini öğrenerek eleştirel bir bakış açısı kazandırmasının önemini belirtir.

Eleştirel medya okuryazarlığı öğrencilere medyayı anlamının yanı sıra onların hayattaki katılımlarını arttırarak iyi bir birey olmalarında katkı sağlayacağını belirtir. Kellner, katılımcı demokrasinin olumsuz olarak kullanılmasına yol açabilecek olan teknolojinin, demokratik bir katılımın sağlanması amacıyla olumlu yönde kullanılabileceğini belirtmektedir. Kellner medya okuryazarlığı için, medya metinlerini incelemek, film izlemek, öğrenci ve öğretmen arasında medya üzerinde eleştirel tartışmaların gerçekleşmesinin gerekli olduğunu önermektedir. Öğretmenlerin eğitim sürecinde öğrencilerin fikirlerini, yorumlarını ve eleştirilerini özellikle daha fazla önemsemeleri gerektiğini belirtir. Çünkü onların medya hususunda daha ilgili olduklarını ve dolayısıyla fikirlerinin eğitim sürecine katkılarının olacağını düşünmektedir (Kellner'den akt. Barış, 2014: 422).

Dan Schiller ise yeni medyayı ekonomik açıdan değerlendiren bir kuramcıdır. İletişimde yaşanan teknolojik değişimler ekonomi alanında da değişimlere neden

olmuştur. Yeni medya ortamlarının sağlamış olduğu ağlar ile ekonomik olarak yeni alanlar oluşmuş, ortaya çıkan ekonomik alanlar piyasaları genişletmiştir. Yeni medya ile yaşanan bu değişimin ekonomik yansımalarını Schiller ‘dijital kapitalizm’ olarak adlandırmaktadır (Başlar, 2013: 5).

Christian Fuchs önemli sorunlardan biri olan yeni medyadaki gözetim konusunda çalışan kuramcılardan biridir. Fuchs yeni medyadaki gözetimi oldukça tehlikeli görmektedir. Sosyal ağlarda kullanıcılar hakkında çok miktarda bilgi bulunmasını, şirketlerin bilgileri satın alarak bu bilgilere göre hareket ettiklerini belirtir. Çünkü ekonomik gözetim ürünlerin alınmasını ister, kullanıcılara ait bilgilerin toplanması ise kapitalist sistemdeki ilişkileri üretir. Fuch gözetleme sorununa yalnızca teknolojik bir perspektiften bakmaz aynı zamanda sosyal bir sorun olduğunu belirtir ve bu sorunu Marx’ın yaklaşımıyla ele alır. Marx’a göre gözetleme sermaye birikimi için yapılır. Gözetleme ile artık değer miktarının artması amaçlanmaktadır.

Gözetimi bir şiddet olarak gören Fuchs, bilgilerin kaydedilmesi, toplanması ve kullanılması bir otoriter gücü oluşturduğunu, bunun psikolojik etkilerinin yanında fiziksel anlamdaki bir şiddete de yol açabileceğini söyler. Bilgilerin toplanması ve kullanılması kısacası gözetim, bireyleri de etkilemekte ve onları da bu eylemlere yöneltmektedir. Dolayısıyla son derece elzem olan bu konunun gözetlenmeye maruz kalan her alan için incelenmesi ve üzerinde düşünülmesi gerektiğini belirtir. Özellikle yeni medyada gözetim ekonomik anlamdaki getirileri nedeniyle veriler daha fazla takip edilir, kullanıcıların da yönlendirildiği bu süreçte gözetim bir şiddet biçimi olarak yaygınlaştırılır (Çakır, 2014: 109-111).

2.7. Yeni İletişim Ortamları

Yeni iletişim ortamlarının oluşumu bilgisayar ve internet ile meydana gelmiştir. Bu gelişmeler ile yeni medyanın iletişim ortamları daha çok kullanılmaya başlanmış daha fazla tercih edilmesi reklamcıları da bu alanlara yönlendirmiştir. Bu ortamlar on iki ayrı başlıkta anlatılmaktadır (Akgün, 2010:194):

2.7.1. İnternet

İnternet, iletişim biçimlerinin değişmesinde önemli bir teknolojik gelişmedir. Bununla birlikte kültürel, ticari ve toplumsal açıdan önemli dönüşümlere neden olmuştur. İnternet, bilgisayar ağlarının öteki ağlardaki bilgisayarlar ile iletişimini sağlayan bağlantılara denilmektedir (Güçdemir, 2003: 373). İlk zamanlarında askeri haberleşmeyi sağlamak için oluşturulmuş ve zaman içinde üniversitelerde, kurumlarda, şirketlerde kullanılarak gelişip yaygınlaşmıştır.

ABD Savunma Bakanlığı'nın 1960'lı yılların başında ARPANET'i kurmasıyla birlikte internetin gelişim süreci başlar. Buradaki amaç, nükleer bir savaşın olması ihtimaline karşılık askeri iletişimi sağlaması için, bir bilgisayardaki bilginin diğer bilgisayarlara aktarımını yapması için düşünülmüştür (Gülner ve Balcı, 2011: 64).

Birbirinden farklı özelliklere sahip bilgisayarların ortak kullanımını, birçok bilgisayarın veri aktarımını ve iletişim kurmasını sağlayan TCP/IP protokolü geliştirilmiştir. Bu ağ akademik alandaki kullanımının artması ve sonrasında ticari alanlardaki kullanımıyla daha geniş bir alana yayılmış ve binlerce bilgisayarı bağlayan ağ yapısı yani internet oluşmuştur (Gönenç, 2003: 89). ARPANET'in kullanım alanlarının büyümesiyle birlikte ağ ikiye ayrılmıştır. ARPANET akademi, devlet kurumları ve ticari alanlar için kullanılırken, MİLNET ise askeri amaçlar için hizmet vermiştir (Gülner ve Balcı, 2011: 65).

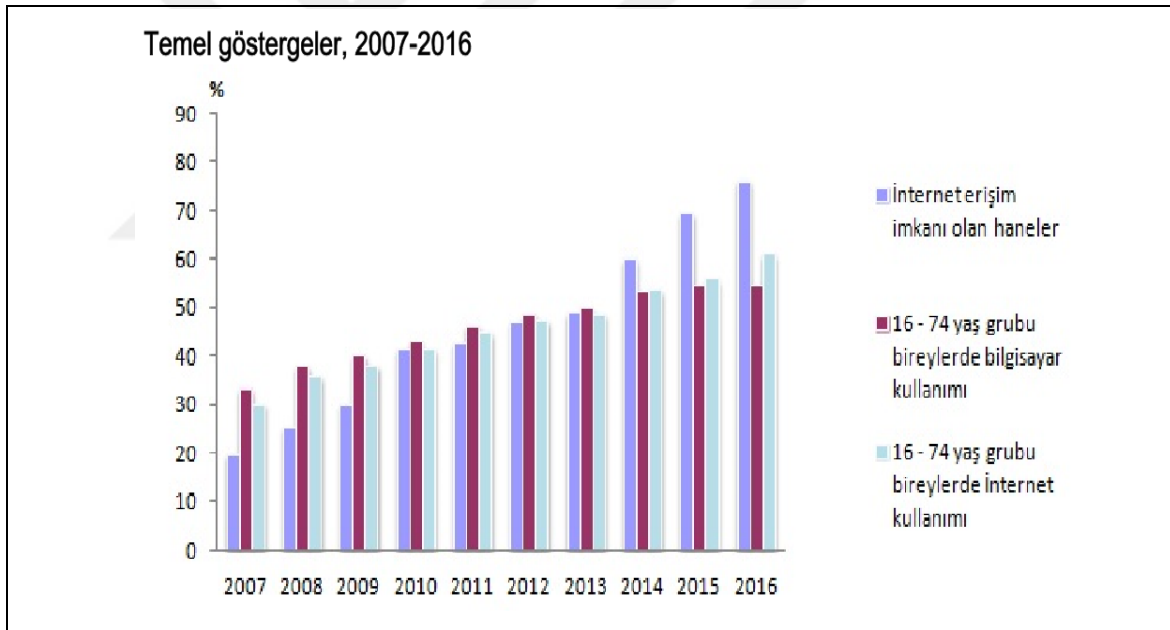
İnternetin ülkemizdeki gelişim sürecine baktığımızda, 1990'lı yıllarda başladığı görülmektedir. ODTÜ ve TÜBİTAK tarafından bir proje oluşturulur ve 1992 yılında deneysel olarak ilk bağlantı Hollanda'ya yapılır. İlk internet bağlantısı ise 1993'de kiralık bir hat ile ODTÜ'den ABD'ye TCP/IP protokolü ile gerçekleşir (<http://www.internetarsivi.metu.edu.tr/tarihce.php>, 20.03.2017).

İnternet ve toplum ilişkisinde iki farklı yaklaşım vardır. Birincisi internetin herkes tarafından kullanılması, dünyanın her yerinden bilginin ulaşımını sağlıyor olması ve aynı zamanda bilgiyi çok büyük kitlelere ulaştırmasıdır (Dreyfus'dan akt. Aydoğan, 2010: 12). Ancak bütün sınırları aşarak dünyanın her yerine ulaşan bilgi tam anlamıyla denetlenmemektedir. Örneğin, 2011 yılında Mısır'da yaşanan isyanda hükümet internet erişimini keserek halkın iletişim kurmasını engellemeye çalışmıştır. Ancak Mısırlılar

farklı ağlarla bu kesintiyi aşarak eylemlerine devam etmişlerdir (Uçkan, 2011: 55). İkinci yaklaşımsa, internetin online reklamlar ile ticari bir hal almasıdır (Hryshn'den akt. Aydoğan, 2010: 12). Özellikle web sitelerinin ortaya çıkışıyla internet hem teknik anlamda hem de ticari anlamda gelişmelere neden olmuştur. Web siteleri zaman içinde gelişmiş hem fotoğraf, video gibi görüntü içerikleri hem de ses içerikleri oluşmuştur. Web sitelerinin kullanım yaygınlığının artması, şirketlerin bu siteleri kullanarak reklam yapmaları internetin ticari boyutunu ön plana çıkarmıştır.

İnternetin oldukça ucuz olan yapısı, akıllı telefonlar ile internet bağlantısının kurulması, gündelik işlerimizin birçoğunu internet aracılığıyla yapmamız, eğitim, bilim, ekonomi gibi pek çok alandaki kullanımı, hızlı ve etkileşimli olması gibi faktörler internet kullanım oranlarını oldukça artırmıştır.

Şekil 5: Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2016

(<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21779>, 30.03.2017).

Yapılan araştırmaya göre 2016 yılında internet kullanımı %61,2 oranında artmıştır. Evde internet bağlantısı bulunan haneler 2016 yılının Nisan ayında %76,3 olarak tespit edilmiştir. İlk üç ayın araştırmasında ise kullanıcıların %82,4'ü en fazla sosyal medyayı kullanmayı tercih ettikleri belirtilmiştir (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21779>, Erişim: 30.03.2017).

İnternet teknolojik bir gelişmenin ürünü olarak bilgi ve teknolojinin gelişip dönüşmesinde önemli bir etken haline gelmiştir. İnternet herkesin kullanımına açık olan yapısıyla herkesin hayatında önemli bir dönüşüme neden olmuş, iletişim şeklimizi bilgiye erişme biçimimizi değiştirmiştir.

2.7.2. Web Siteleri

Tim Berners Lee tarafından oluşturulan hiper metin sistemi web sayfalarının ilk halidir. HTML adı verilen bir dil kullanılarak metinlerin birbirleriyle olan bağlantıları oluşturulmuş yani web sayfaları bu dille hazırlanmıştır. Dünya Çapında Ağ (World Wide Web) olarak bildiğimiz, kısaltmasının www şeklinde olduğu bu iletişim sistemi tüm dünyayı kapsadığı için bu şekilde tanımlanır (Binark ve Löker, 2011: 77).

Web sitelerinin ortaya çıktığı ilk yıllarda bu siteleri oluşturmak için teknik bir bilgiye ihtiyaç duyulmaktaydı. Pek çok şirket, kurumlarını ya da ürünlerini tanıtmak için web sitelerini kullanmayı tercih etti. Ancak teknolojik gelişmeler zamanla web sitelerinin içeriğini de değiştirmiş ses, video, resim gibi içerikler eklenmiştir. Web sitelerindeki sayının zamanla artması ve daha hızlı erişim sağlanmasıyla web siteleri daha çok kullanılır ve tercih edilir hale gelmiştir. Web sitelerindeki önemli bir teknolojik dönüşüm ise kullanıcıların kendi sitelerini kurabilmeleri olmuştur. Kullanıcı bilgi almak için bu web sitelerini kullanarak, kendisinin istediği içeriği oluşturabildiği ve çok sayıda insana ulaşabildiği kendine ait web sitesine sahip olabilmektedir (Karabulut, 2008:145). Web 1.0 kullanıcıya sınırlı bir hizmet sunmaktaydı. Kullanıcı bilgi alabiliyordu ancak içerik değiştirme ya da etkileşim imkanı bulunmuyordu. Web 2.0 ise kullanıcıya aktif olma, içerik oluşturma ve paylaşım yapabilme imkanını sağlamaktadır. Bütün bunlara imkan veren web 2.0 kullanıcıların iletişim sürecini önemli bir değişikliğe uğratmıştır.

Web sitelerinin, bilgi kaynaklarına rahatça ve hızlı bir şekilde erişmek, tanıtım yapmak, iletişim kurmak, yüzlerce insana ulaşmak gibi pek çok özelliği vardır. Bu noktada teknolojik gelişmeler yaşam biçimimiz üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Örneğin, herhangi bir bilgiye ulaşmak ya da bir kitabı kütüphane veya kitapçıdan temin etmek yerine en hızlı şekilde ulaşmak için web sayfalarını kullanırız. Bir başka kişiyle

iletişim kurmak, mesaj göndermek gibi eylemlerimizi web sayfaları aracılığıyla gerçekleştiririz. Dolayısıyla bu kadar öneme sahip olan web sayfaları iş hayatında kurumlar açısından da önemlidir. Ürünlerini tanıtmak, kurum hakkında bilgi vermek, hatta dünya çapında bir tanıtım yapabilmek için web siteleri zorunlu hale gelmiştir. Web sitelerinin öneminin artmasıyla birlikte bu alanda yeni iş alanları oluşmuş, web tasarımı bir meslek haline gelmiştir (Kırık, 2013b:111).

2.7.3. Multimedya (Çoklu Ortam)

Kitap, resim, gazete görsel ortamlara, radyo, plak gibi ortamlar ise işitsel ortamlara örnek gösterilebilir. Görselliğin ve işitselliğin birleşerek birçok duyuya hitap etmesi yani farklı veri türlerinin bir araya gelmesiyle oluşan ortamlar çoklu ortam olarak ifade edilmektedir (Akkoyunlu ve Yılmaz, 2005: 9).

Çoklu ortam ürünleri eğitim, iş hayatı, sunumlar gibi birçok alanda kullanılmaktadır. Eğitim alanında da oldukça popüler hale gelmiş ve daha etkili bir öğrenme sürecini başlatmıştır. Örneğin, videolar ya da DVD gibi araçlar ile gerçekleştirilen eğitim hem görsel hem de işitsel anlamda olanaklar sunduğu için öğrenmeyi daha etkili ve kalıcı hale getirmektedir. Etkileşimli olan çoklu ortamlardaysa kullanıcı ortamı istediği gibi yönlendirebilmektedir. Hazırlanan görsel sunumlar, videolar kullanıcı açısından büyük kolaylık sağlarken anlatımı daha etkili hale getirmektedir.

2.7.4. Sanal Gerçeklik

Sanal gerçeklik, gözlemcinin hayali ya da gerçek bir durumu bir simülasyonun içerisinde birtakım araçlar vasıtasıyla varlığını algılayabilmesidir (Kayapa ve Tong, 2011: 350). Sanal ortamlar üç boyutlu tasarlanan nesnelerin ya da mekanların video, fotoğraf gibi görsellerle kurgusal olarak hazırlanmasıdır. Üç boyutlu olmaları nedeniyle kullanıcının algısı değişmektedir. Bazı sanal gerçeklik içeren ortamlar işitme, koku, dokunma gibi duyularımızı da harekete geçirir (Ferhat, 2016: 725). Sanal gerçekliğin olduğu ortamlarda etkileşim olgusu ne kadar güçlüyse gerçeklik hissi de aynı oranda güçlü olacaktır. Sanal gerçeklik, kullanıcıya gerçek olduğu hissini vermekte, orada olduğunu hissettirmektedir.

Özellikle oyunlar ve sinema filmleri sanal gerçeklik ortamlarına örnek verilebilir. Örneğin bir bilgisayar oyununda kullanıcı kendine bir dünya kurup bir karakter yaratabilir ve hatta yarattığı karakter yerine savaşabilir. Bu oyunların üç boyutlu olarak tasarlanmaları, etkileşim, ses ve görüntünün gücü gibi unsurlarla birlikte gerçeklik hissini artırmaktadır. Üç boyutlu sinema filmleri, sanal gerçeklik hissi yaratan gözlükler ve sinema salonları bu deneyimi yaşatmak için tasarlanmaktadır.

2.7.5. Bloglar

Yeni medya teknik yeniliklerin yanı sıra günlük hayattaki iletişim biçimlerini de önemli ölçüde değiştirmiştir. Bloglar yeni medyanın teknik unsurlarını taşıyan ortamlardan biri olmasının yanı sıra, bireylerin sosyalleştiği, kendilerini ifade ettiği yeni bir iletişim ortamını oluşturmuştur.

Bloglar, internet erişiminin olduğu her yerde kolaylıkla içerik üretilebilen, kişi ya da kurumların görüş ve düşüncelerini paylaşmaya olanak sağlayan internet sayfaları olarak ifade edilebilir. Blogların içeriği bloğun sahibi tarafından onun ilgi alanlarına göre ya da istediği herhangi bir konu üzerine oluşturulur. Belirli bir konu üzerinde oluşturulabildiği gibi blog sahibinin gündelik hayatını anlattığı bir içerikten de oluşabilir. Blog yazarı, günlük hayatında ne yaşadığı, gün içinde ne yaptığı gibi kendi hayatına dair kesitleri anlatabilir. Bu açıdan bloglar, bir deftere yazılan günlük tutma eyleminin dijital bir ortamda gerçekleşmesidir.

Bloglar hem yazılı metinlerden hem de video, resim, ses gibi içeriklerden oluşur. Bu içerikler herkes tarafından görüldüğü gibi yalnızca bloğu açan kişi tarafından da görülebilir. Ciddi anlamda teknik bir bilgiye sahip olmadan isteyen herkesin kolayca oluşturabileceği bir ortam olması nedeniyle de günümüzde blogların sayısı oldukça fazladır. Bu sayısının artmasındaki önemli etkenlerinden biri de internet sitelerinde hazır halde bulunan bloglardır. Birçok sitenin ücretsiz hizmet sunduğu bloglara sadece kayıt yapılarak istenilen içerik oluşturulabilir.

Bireylerin herhangi bir konuda fikirleri sınırlı sayıda insana ulaşır ancak yeni medyanın kısa bir zamanda daha fazla kişiye ulaşma imkanı sağlaması insanların kendini daha rahat anlatabileceği ifade alanları yaratmaya yöneltmiştir. Özellikle

bloglar, bireylerin kendilerini anlattıkları, bilgilerini paylaştıkları, başka insanlarla iletişim kurabildikleri sosyal bir ortam yaratmaktadır. Blog sayfasında yazarın biyografisinin yer aldığı ya da nelerden hoşlandığı, neden blog açtığı şeklinde bilgilerin olduğu 'hakkında' bölümü aslında onun sosyalleşmek, tanınmak ve başka insanlarla bir paylaşımda bulunmak istediğini göstermektedir. Kısacası bloglar bireyin belki de gerçek hayatta ifade edemediği birçok konuyu dile getirdiği, kendisini anlattığı, sosyalleştiği, yeni medya ortamlarından biridir.

2.7.6. Mobil Medya

Teknolojik ilerlemeler kablosuz iletişimi mümkün kılmış ve mobil medya araçları gelişmiştir. Bu araçların en yaygın örneği hiç kuşkusuz cep telefonlarıdır. Mobil telefonlar ile iletişim yer ve zaman engeline takılmadan sağlanmaktadır. Mobil medya ile haberleşme, pazarlama gibi birçok işlem yapılabilir.

Mobil uygulamaların çeşitlilik kazanması ve neredeyse herkesin alabileceği ucuzlukta olması ya da kendi ekonomisine göre seçeneklerin sunulması insanların bu cihazları almasında etkili olmuştur. Özellikle mobil telefonların yakınsamayı sağlaması kullanıcılar için önemli bir tercih sebebidir. Günümüzde neredeyse herkesin sahip olduğu mobil telefonlar mail gönderme, iletişime geçme, bilgisayar üzerinde yapılabilecek birçok işlemi yapılabiliyor olması, sosyal medya erişimi sağlaması gibi çeşitli kullanım amaçlarını gerçekleştiren bir araç haline gelerek hayatımızın vazgeçilmez öğelerinden biri olmuştur.

Mobil medya uygulamaları ticari alanlarda da tercih edilmektedir. Bugün birçok firma bu cihazlar aracılığıyla müşterilerine mesaj göndererek ürün tanıtımı yapmakta, kampanyaları, indirim günlerini haber vermektedir. Böylelikle şirketler reklam yapmak için büyük paralar ödemelerine gerek kalmadan mobil araçlarla çok daha ucuza tanıtımlarını gerçekleştirirler.

2.7.7. Sayısal Kiosklar

Sayısal kiosklar satış için herhangi bir insana ihtiyaç duyulmadan su, gazete, sigara, jeton gibi ürünlerin satıldığı, aynı zamanda yer seçmek, bilet almak gibi amaçlar

için kullanılan hastane, havalimanı, otogar gibi birçok alanda hizmet sunan makinelerdir (Akgün, 2010:198).

Bireyler dokunmatik bir ekran üzerinde bir başka kişiye ihtiyaç duymadan kendi işlemlerini yapabilir. Bu kullanıcıya zaman açısından bir tasarruf sağlarken birçok firma ticari bir kazanç elde eder aynı zamanda iş yükünü de hafifletmiş olur. Teknik anlamda kiosklar kabinler şeklinde, dokunmatik olarak tasarlanmıştır ancak kullanım amaçlarına göre değişkenlik gösterebilir. Halka açık alanlarda yer alan kiosklar ticari ürün satışlarının yanı sıra bazı kurumlarda bilgi alma, başvuru, borç sorgulama gibi işlemler için de kullanılmaktadır.

2.7.8. Podcast (Oynatıcı Yayın Aboneliği)

Podcast ses ve video dosyalarının RSS aracılığıyla mobil cihazlara aktarılmasıdır (Işık ve diğerleri, 2011: 864). Podcastlerin avantajları ise şu şekildedir (Bruno'dan akt. Gülseçen ve diğerleri, 2010: 789):

- Kullanıcı kaydedilen içeriğe istediği zaman ulaşır,
- Podcast cihazları oldukça ucuzdur ve kullanımı kolaydır.

Podcastler internet üzerinden mobil cihazlara yüklendiğinde, tekrar başka bir cihaza aktarımının yapılması için internete ihtiyaç duyulmaz. Kullanıcı istediği zaman dinleyebilir ya da istediği yere aktarabilir (Gülseçen ve diğerleri, 2010: 788).

2.7.9. Bilgisayar Oyunları

Bilgisayar teknolojisinin gelişmesiyle birlikte oyunlar bilgisayar sistemi üzerinde kullanıcı hizmetine sunulmuştur. Yeni medyanın etkisiyle bilinen klasik oyunlar değişime uğramış, etkileşim sayesinde kullanıcının aktif olduğu yeni bir düzen meydana gelmiştir.

Dijital oyunlar kullanıcılara, oyun ortamında diğer oyuncularla aynı anda etkileşimli bir şekilde oyun oynama deneyimi sağlamaktadır. Özellikle etkileşim unsuru, oyunların görsellik sunması ve bazı oyunların üç boyutlu olarak tasarlanması gibi özellikler kullanıcıları oyun oynamaya daha fazla teşvik etmektedir. Oyunlarda

kullanıcının karakter yaratması, kendine yeni bir dünya kurması, başka kullanıcılarla iletişime geçmesi gibi özellikler tüketici olan kullanıcının aynı zamanda üretici olduğu hissini vermektedir.

Günümüzde Bilgisayar oyunları da kendi içerisinde çeşitlilik gösterir. Bazı oyunları oynamak için o oyunu satın almak gerekir. Aynı zamanda internet üzerinde paralı üyelik isteyen ya da oyun içerisinde paranın kullanıldığı içeriğe sahip oyunlar üretilmiştir. Bu da bilgisayar oyunlarının ekonomik olarak önemli bir etkisinin olduğunu göstermektedir.

Bilgisayar oyunları eğlendirme, sosyalleşme ya da eğitim amaçlı tasarlanmış olabilir. Ancak şiddet içerikli, cinsiyet farklılığını vurgulayan ve ayrımcı dil kullanan oyunlar kullanıcıyı olumsuz yönde etkiler. Özellikle çocuk ve genç yaş grubu bu içeriklerden daha kolay ve daha fazla etkilenir.

Günlük hayattan uzaklaşmak, rahatlamak, eğlenmek gibi amaçlarla oynanan oyunlar gereğinden fazla zaman harcandığında bağımlılık yaratabilir. Bu bağımlılığın oluşmasında oyunlara kolay bir şekilde ulaşmanın etkisi büyüktür. Özellikle yeni medyanın yakınsama özelliği bu oyunların cep telefonları üzerinden de oynanmasını mümkün kılmaktadır. Dolayısıyla oyunlara her daim ulaşılma imkanının bulunması daha fazla oynanması ve kontrolsüzce zaman harcanmasını sağlayarak bağımlılığı yaratabilir. Bilgisayar oyunlarına gereğinden fazla zaman ayırarak bağımlı hale gelen kullanıcının sosyal hayatı da olumsuz yönde etkilenir. Sosyal medya ağlarında da oynanabilen çevrimiçi oyunlar sosyal medya bağımlılığının arttıran nedenlerden biri haline gelmiştir (Kırık, 2013a: 93).

2.7. 10. Yazılım

Elektronik cihazların birbirleriyle olan iletişimini sağlamak ve farklı görevleri yerine getirmek için tasarlanan programlara yazılım denilmektedir. İnternetin dünyanın her yerinde kullanılıyor olması, kolay bir şekilde kurulum sağlaması ve hızlı olması günümüzde en fazla web yazılımının gelişmesini sağlamıştır.

2.7.11. Etkileşimli Televizyon

Yeni medyanın getirmiş olduğu teknolojik yenilikler iletişim araçlarını da etkilemiştir. Etkileşim özelliği televizyon yayıncılığını değiştirerek televizyonları etkileşimli hale dönüştürmüştür. Geleneksel yayıncılık da etkileşim özelliği bulunmadığı için izleyici etkin bir konumda değildir. Gelişen teknolojinin bir sonucu olan etkileşim özelliğinin televizyon yayıncılığına girmesiyle yeni bir teknolojik gelişme yaşanırken aynı zamanda izleyiciler üzerinde de bir değişime neden olmuştur. Etkileşimli televizyon göndericinin hakimiyetinin ortadan kalktığı, izleyicinin etkin olduğu bir yapıdadır.

Etkileşimli televizyonun teknik anlamda yayın yapabilmesi için internet bağlantısına ve set üstü cihazlara sahip olmak gerekir. (Kırık,2013b:117). Etkileşimli televizyon izleyicinin bir profil oluşturabildiği, izleyecekleri üzerinde zaman sınırlaması olmadan kontrolün tamamen kullanıcıda olduğu, kendi içerik menülerini oluşturabildiği teknolojik bir yenilik olarak geleneksel yayıncılık üzerinde köklü bir değişim yaratmıştır. Kullanıcı istediği programı seçme, sohbet etme, alış-veriş yapma, oyun oynama, internet, banka işlemleri gibi birçok özellikten yararlanabilir ve başka kullanıcılarla iletişime geçebilir. Aynı zamanda sosyal paylaşım sitelerine girme, izlenen yayını durdurma ya da kaydetme imkanına da sahiptir. Etkileşimli televizyon bir yerden televizyon izleme eylemimizi gerçekleştirirken aynı zamanda kendi ieriklerimizi yaratabildiğimiz, akışa müdahale edebildiğimiz ve sosyalleşebildiğimiz kullanıcı odaklı yeni medya teknolojisidir.

2.7.12. Elektronik Posta (E-Posta)

İnternetin sağlamış olduğu önemli hizmetlerden biri de kullanıcıların haberleşmelerini, iletişimlerini sağlayan elektronik postalardır. Elektronik postalar aslında bir zamanlar önemli bir iletişim aracı olan mektupların dijital ortamdaki dönüşümüdür denilebilir. Kullanıcı resmi yazışma, haberleşme, iletişim kurma, sohbet etme, öneri ve Şikayet gibi bir çok konudaki mesajlarını elektronik postalar aracılığıyla iletebilir. Elektronik postalar yazı, video, müzik, fotoğraf gibi birçok içeriğe sahip dosyaları alıcıya gönderir.

Elektronik posta aracılığıyla iletişime geçmek istediğiniz ya da sadece mesaj göndermek istediğiniz bir kişi dünyanın neresinde olursa olsun çok kısa bir zamanda gönderilen mesaj alıcıya ulaşmaktadır. Elektronik postanın kullanıcı açısından en büyük avantajı çok hızlı bir şekilde iletişimi sağlıyor olmasıdır. İnternet erişiminin olduğu her yerde kolaylıkla elektronik posta gönderilebilir. Kullanımındaki kolaylık ve hızlı bir şekilde alıcıya ulaşması birçok kişinin ve kurumun tercih etme nedenidir. Elektronik postanın avantajlarından biri de mesajı aynı anda birçok kişiye ulaştırma özelliğidir. Alıcılara tek tek ulaşmak zaman kaybı yaratacaktır ancak elektronik postanın toplu mesaj gönderebilme özelliği aynı anda çok sayıda kullanıcıya ulaşma imkanı yaratmaktadır. Gönderilen iletilerin karşı tarafa ulaşması için alıcının çevrimiçi olma zorunluluğu yoktur. Alıcı elektronik posta adresine istediği zaman girip kendisine gönderilen mesajı okuyabilir.

Elektronik postalar kurumlara ve şirketlere haberleşme, tanıtım ya da pazarlama açısından büyük bir kolaylık sağlamaktadır. Firmalar haberleşme, ürün tanıtımı, bilgi vermek gibi amaçlarla müşterilerine elektronik posta yoluyla ulaşırlar. Aynı zamanda müşteriler tarafından da şikayet, soru, öneri gibi iletileri hızlı bir şekilde alabilirler. Kısacası elektronik postalar karşılıklı iletişimi çok hızlı bir şekilde kullanıcılara sunmaktadır. Elektronik postalar iş hayatında önemli olduğu kadar günlük hayatta da tercih edilmektedir. Sohbet etmenin yanı sıra video, resim, yazı gibi içeriklerden oluşan dosya gönderimini masrafsız ve hızlı bir şekilde yapmaları kullanıcıların elektronik postayı tercih etmelerinde önemli bir etkidir.

3. Suriyeli Sığınmacılar ve Mültecilik

İnsanlık serüveni başlangıcından bu yana büyük yeniliklerin yaşandığı, devletlerin kurulduğu, göçlerin, savaşların olduğu, zaferlerin kazanıldığı binlerce yıl geçirmiştir. Bazen ekonomik kaygılar, kimi zaman doğal afetler, baskılar, çatışmalar, açlık, bağımsızlık hareketleri, savaşlar, coğrafi koşulların etkileri gibi nedenlerle insanlar buldukları yerden başka bir yere bazen gönüllü bazen zorunlu olarak göç etmek durumunda kalmışlardır. Tarihi geçmişe bakıldığında günümüzde de yaşanan göç olaylarının bugüne ait olmadığı geçmişten bu yana yaşanan bir durum olduğu görülmektedir. Türkiye hukuki anlamda, Suriye'den gelen insanları Avrupa dışından geldikleri için mülteci olarak görmemekte, sığınmacı olarak kabul etmektedir. Bu sebeple çalışmamızda "sığınmacı" kavramı kullanılacaktır. Çalışmanın bu bölümünde kavramsal tanımlara yer verilerek, sığınmacıların Türkiye'de ki durumu ve toplum tarafından algılanış biçimleri, hakları ve niçin nefret söylemlerine maruz kaldıkları temel olarak anlatılmaya çalışılacaktır.

3.1. Mülteci ve Sığınmacı Kavramına Bakış

Mülteci ve sığınmacı kavramları sıkça karıştırılan kavramlardır. Bazı açılardan benzerlik taşıyor olsalar da hukuki zeminde farklı iki kavram olarak açıklanır. İnsanlar ekonomik sorunlar, daha iyi bir hayat standardı gibi nedenlerle ülkelerinden ayrılabilirler. Ülkesinden kendi isteği ile ayrılan kişi bu duruma gönüllü olduğu için göç etmiş olur, ancak mülteci kavramı bu noktada bir farklılık oluşturur. Mülteci, bireylerin hayatlarına, özgürlüklerine zarar veren durumlarda ya da savaş, baskı, olumsuz koşullar gibi nedenlerle bireylerin zorunlu olarak ülkelerini terk etmeleri olarak tanımlanır. Yani mülteci kavramını farklı kılan sebep zorunlu bir göçün olmasıdır (Türkoğlu, 2011:102). Mülteci olarak kabul edilen kişi, sığınmış olduğu ülkeye yasal olarak başvuru yapmış ve başvurusu onaylanmış anlamına gelmektedir.

Sığınmacı ise, mülteci statüsünü kazanmak için talepte bulunan ancak başvurusu henüz onaylanmamış kişiler için kullanılmaktadır. Bu durumda mülteci ve sığınmacı arasındaki fark sığınmacılık statüsünün geçici olduğudur. Daha açık bir ifadeyle mülteci statüsünün alınmasına kadar geçen süreci ifade etmektedir (Korkut,

2010: 11). Bu süreç içerisinde sığınmacı olan kişiler geldikleri ülkede, zorla geri gönderilmeme hakkından yararlanırlar. Ancak bu haktan yararlanabilmeleri için başka bir ülkede olmaları ve talepte bulunmaları gerekmektedir.

3.2. Mülteci ve Sığınmacıların Hak ve Özgürlükleri

Mülteci ve sığınmacılarla ilgili hukuki durum 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne dayanır. Bu sözleşmede mülteci terimi ve hakları anlatılmıştır. Mülteci kavramının hukuki zeminde kabul görmüş ilk tanımı bu sözleşmeye göre şu şekilde açıklanmaktadır (BMMYK, 2013: 11):

“İrki, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle, zulme uğrayacağından haklı nedenlerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönmeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıstır.”

Türkiye Avrupa'dan gelen kişileri mülteci olarak kabul eder. Ancak Avrupa dışında farklı bir bölgeden gelen yabancılar sığınmacı olarak kabul edilir yani Suriye'den gelen insanlar hukuki olarak sığınmacı statüsündedir (Efe, 2015: 14). Çok sayıda sığınmacının gelmesiyle birlikte Türkiye sığınmacılara “geçici koruma” statüsü vermiştir. Geçici koruma, kitleler halinde gelerek ülkesinden ayrılmak zorunda kalmış ve geri dönemeyen, korunmaya ihtiyacı olan yabancılar için oluşturulur (Ekşi, 2016: 20). Geçici korumayı oluşturan esaslar ise şu şekilde belirlenmiştir (www.goc.gov.tr, 18.05.2017):

- 1) İzlenen açık kapı politikası ile sığınmacıların ülkeye kabul edilmesi,
- 2) Gelen sığınmacıların kabulü ve geriye gönderilmemesi,
- 3) Sığınmacıların temel ihtiyaçlarının giderilmesi.

Geçici koruma sığınmacılara bir takım haklar sağlamaktadır. Sağlık hakkı bu haklardan biri olup, özellikle savaştan gelmiş olan sığınmacılar için oldukça önemlidir. Sağlık hizmetlerinden kamplarda kurulan hastanelerde ve kamp dışındaki hastane ve

sağlık ocaklarında ücretsiz olarak hizmet alırlar. Ancak acil ya da zorunlu bir durum dışında özel sağlık kurumlarına başvuramazlar (Ekşi, 2016: 23).

Geçici koruma kimliğine sahip olan ve altı ay boyunca kayıtlı olan tüm sığınmacılar yasal olarak çalışma hakkına sahiptir. Ancak sığınmacılar nerede ikamet ediyorlarsa başvurularını o ilde yapmak durumundadır. Mevsimlik işçi olarak çalışmak isteyenler ise bu izinden muaf tutulur (UNHCR, 2017: 23, 24).

Suriyeli sığınmacılar eğitim hakkından ücretsiz olarak yararlanırlar. Üniversite okumak isteyenler ise yabancılara uygulanan sınava (YÖS) girmeleri ve bu sınavda başarılı olmaları gerekmektedir.

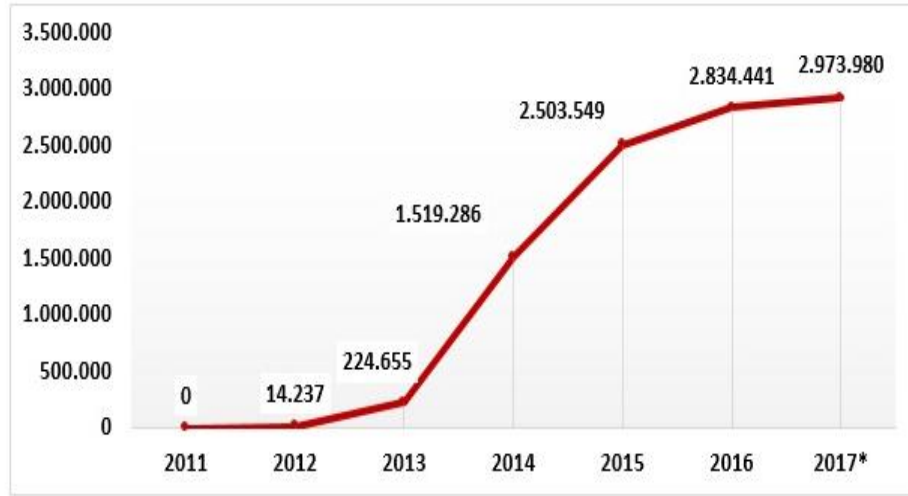
3.3. Türkiye'ye Sığınan Suriyeli Sığınmacıların Durumu

Suriye'den gelen sığınmacıların niçin ülkelerinden zorunlu bir ayrılış yaşadıklarını anlayabilmek için tarihsel sürece bakmak gerekmektedir. Tunus'ta 2010 yılında Muhammed Buazizi 'nin tezgahına el koyulmuş ve yapılanlara tepki vermek için kendini yakmıştır. Bu eylemin ardından daha iyi koşullarda yaşamak isteyen halk, sokağa çıkmış ve yönetimi protesto eden gösteriler yapılmıştır. Arap Baharı olarak adlandırılan dönem bu şekilde ortaya çıkmıştır. Bu dönemin arka planına bakıldığında siyasi baskılar, işsizlik, toplumda gelecekle ilgili kaygıların artması, ekonomik koşulların hayatı zorlaştırması ve hükümetin bu zor koşulları iyileştirmeye yönelik bir tavır sergilememesi, demokratik bir ortamın sağlanamaması gibi nedenler toplumu bu noktada taleplerini ortaya koymaya yöneltmiş ancak devletin topluma gösterdiği tepkiler bu sürecin yaşanmasını sağlayan temel nedenleri oluşturmuştur (Koçak, 2012:54). Tunus'un başlangıcını oluşturduğu bu dönem, sorunların yaşandığı diğer Arap ülkelerine de yayılmıştır.

Arap Baharı'nın Suriye'de başlama şekli de diğer ülkelerden çok farklı değildir. Deraa kentinde gençlerin rejime karşı duvarlara yazdıkları yazılar sonucu tutuklanmışlar ve bu durum halk tarafından protesto edilmiştir (Toraman, 2015: 63). Gösteriler Deraa kentinden ülkeye yayılmış, çatışmaların hız kazanması ve yaşanan iç savaş birçok insanın ülkesinden ayrılmasıyla sonuçlanmıştır.

Suriye’de yaşanan iç savaşta çatışmaların yoğun olduğu kesimlerde yaşayanlar, genellikle sınır ülkelerde ya da çatışmanın yaşanmadığı bölgelere sığınmışlardır. Buldukları yerden ekonomik nedenlerle ayrılamayan çok sayıda insan yardıma muhtaç olarak savaşın olduğu bir yerde yaşamak zorunda kalmıştır. Savaşın devam etmesi beslenme, sağlık, barınma gibi temel insani ihtiyaçlarda önemli sıkıntıların yaşanmasına sebep olmuştur.

Suriye’de 2011 yılında yaşanan iç savaş nedeniyle çok sayıda insan ülkesinden ayrılmak zorunda kalmış aynı yıl birçok Suriyeli Türkiye’ye sığınmıştır. Yoğun bir göçün yaşanmasıyla, “açık kapı” politikası izlenmiş, Suriye vatandaşlarına geçici koruma statüsü verilmiştir. Suriyeli sığınmacılar kendi ülkelerindeki karışıklık geçene kadar misafir olarak görülmekte ve sığınmacıların ihtiyaçları giderilmeye çalışılmaktadır (TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, 2014:2,3).

Şekil 6: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

(www.goc.gov.tr, 14.04.2017).

2017 yılının Nisan ayında güncellenmiş olan Suriyeli sığınmacı sayısının 3 milyona yakın olduğu görülmektedir. AFAD’ın (2013: 23) yaptığı bir çalışmaya göre, sığınmacıların Suriye’den ayrılış nedenleri güvenlik sorunu olarak belirlenmiştir. Kampta yaşayanların yüzde 57.2’si güvenlik sebebiyle ayrıldığını belirtirken, yüzde 18.9’u siyasi, yüzde 16.5’i ise ekonomik nedenlerden dolayı olduğunu belirtmiştir.

Ülkemizdeki sığınmacıların bir kısmı kamplarda diğer kısmı ise kampların dışında yaşamaktadır. Temel ihtiyaçlar sağlık, eğitim, güvenlik gibi hizmetlerin bulunması sebebiyle bir bölümü kamplarda yaşamayı tercih etmektedir.

Sığınmacıların barınmaları ve ihtiyaçları için kurulan kamplarda 2017 yılı Mart ayına göre 262.868 kişi yaşamaktadır. Suriye sınırına yakın olan illerde kurulmuş olan bu kamplarda, en fazla sığınmacı Şanlıurfa ilinde bulunmaktadır (www.afad.gov.tr, 14.04.2017).

Sığınmacıların büyük bir kısmı ise kamp dışında yaşamaktadır. Kamplarda toplanılmaması ise şu nedenlere bağlıdır (Orhan, 2014: 15):

- a. Kayıt yaptırmayan, kaçak kişilerin varlığı
- b. Kamp hayatına uyum sorununun yaşanması
- c. Ekonomik durumu iyi olan kişilerin kamp dışında yaşamak istemeleri
- d. Kampların dolu olması ve yer bulma sıkıntısı yaşayan sığınmacıların zorunlu olarak kamp dışına çıkmaları
- e. Akrabalarıyla bir arada olma isteği sebebiyle özellikle onların buldukları yerlere gitmeyi tercih etmeleri

Kampların dışında yaşayanlar genellikle toplu olarak zor koşullarda yaşamaktadır. Bir kısmı da ekonomik yetersizlik nedeniyle sokakta, parklarda yaşamakta ve birçoğu geçinmek için düşük ücretlere çalışmaktadır.

3.4. Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Nefret Söylemi

Nefret söylemleri, birey ve toplum üzerinde toplumsal bütünleşmeyi, toplumsal huzuru bozan etkiler yaratır. Bu söylemlerin varlığının sürdürülmesi zihinsel yapımızda olumsuz yargıları oluşturur özellikle de geleceği şekillendirecek olan genç kuşak üzerinde ayrımcı bir zihniyetin oluşmasını, sağlıklı bir gelecek yapılanmasını yaratarak toplumsal bütünlüğün bozulmasında önemli bir duruma işaret eder. Nefret söylemlerinin yöneltildiği kişi ya da gruplar üzerinde negatif bir etkisinin olduğu

açıktır. Bu söylemlere maruz kalanlar psikolojik açıdan olumsuz etkilenmekte ve toplum içinde kendilerini ait hissetmedikleri bir durum oluşabilmektedir. Çalışmamızın ilk bölümünde de belirttiğimiz üzere nefret söylemlerinin gerçekleştiği gruplardan biri de sığınmacılardır.

Sığınmacılara yönelik ırkçı ya da ayrımcı söylemleri yaratan yaklaşım ise yabancıya duyulan nefret biçiminden kaynaklanmaktadır. Yabancılaraya yönelik nefretin oluşumunda din, etnik yapıların farklılıkları ve ekonomik, kültürel bağlamda oluşan farklılıklar bu nefret biçimini oluşturmaktadır. Suriyeli sığınmacıların hedef alındığı nefret söylemlerinin kültürel, ekonomik boyutlarının yanı sıra etnik kökenden kaynaklı veya mezhep farklılıklarından dolayı oluştuğu görülmektedir (Doğan, 2015: 138).

Sığınmacıları hedef alan ayrımcı söylemler, geleneksel ve yeni medya ortamlarında üretilmektedir. Özellikle haberlerde sıklıkla konu edilmekte ve çoğunlukla bir sorunun nedeni olarak yansıtılmaktadırlar. Bu noktada medyanın toplumu etkileme gücünü düşünürsek toplumun sığınmacılara karşı tutumlarını etkileyen bir işleve de sahip olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır (Göker ve Keskin, 2015: 230). Sığınmacılarla ilgili oluşturulan söylemler şu şekilde gelişmektedir (Efe, 2015: 9):

1. Medya sığınmacıların belirli bir şekilde temsillerini kullanmayı seçer,
2. Belirlediği temsillerde sığınmacılar tehdit yaratan bir konumda ya da mağdur olarak gösterilir,
3. Medyadaki bu temsil şekli toplum içinde sığınmacılara yönelik algıyı etkiler
4. Bu temsil biçimleri güçlü tarafın politikasını destekler.

Nefretin üretimi ve daha fazla kişiye ulaşarak etkilemesi açısından medya önemli bir yerdedir. Özellikle dijital bir değişimin yaşandığı günümüzde sosyal paylaşım ağlarının kullanılması, her bireyin internet ortamında düşüncelerini rahatlıkla belirtmesi, yorum yapması, nefret söylemlerinin daha kolay üretilmesine yol açmaktadır. Nefret içerikli blog ve internet sitelerinin varlığı, gerçekliği yansıtmayan bilgi paylaşımları nefreti artıran sebepler arasındadır. Örneğin, internet ortamında yayılan sığınmacıların sınırsız üniversiteye girmeleri ya da oy kullanmaları gibi yanlış

bilgilerin paylaşılması ve bu bilgilerin daha fazla insana ulaşarak yayılması nefreti tetikleyen nedenlere dönüşmektedir.

Medyada yer alan “yasadışı göçmen” gibi temsillerin kullanılıyor olması sığınmacıları suçlu olarak nitelemekte ve oluşturulan bu algı toplumdaki ayrımcı düşünce ve söylemlerin oluşumuna yol açabilmektedir. Fakat Cenevre Sözleşmesine göre başka bir ülkeye sığınma durumu bir hak olup yasa dışı olarak değerlendirilemez (Erdoğan ve diğerleri, 2017: 17,18).

Sığınmacılar hakkındaki yanlış bilgilerin varlığı, medyanın kullanmış olduğu söylemler, internet paylaşımlarının, yorumların hızla yayılması birçok insanı etkileyerek ayrımcı bir zihniyeti kurabilir. Sığınmacılara yönelik nefret içerikli siteler kurmak, yazılar yazmak ya da kampanyalar düzenlemek kutuplaşma zeminini kuran adımlara dönüşecektir. Çalışmamızın ilk bölümde de belirtmiş olduğumuz gibi nefret söylemleri suçlara, ölümlere dönüşebilen bir sürecin ilk aşamasını oluşturur. Nefret duygusuyla hareket etmek, nefret içerikli söylem ya da davranışlarda bulunmak istenmeyen sonuçlar doğurabilir.

Örneğin, 8 Nisan 2017 tarihinde İzmir Torbalı’da Suriyeli sığınmacılar ve halk arasında bir gerginlik yaşanmış, bir çocuğun dövüldüğüne yönelik iddialar üzerine mahalleli sopalılarla sığınmacılara saldırmıştır. Sığınmacıların kaldıkları çadırlara zarar verilmiş ve 500’e yakın sığınmacı mahalleyi terk etmek zorunda kaldığı bir olay yaşanmıştır (www.milliyet.com.tr). Yaşanan bu olayda nefretin artarak yayıldığı ve eyleme dönüştüğünü söylemek yanlış olmayacaktır.

Savaş mağduru olan Suriyeli sığınmacılar ülkelerini terk etmek zorunda kalmış bir anlamda bütün hayatlarını orada bırakmışlardır. Ailelerini kaybeden, saldırılara şahit olan, evlerini, işlerini kaybeden bu insanlar birçok travmatik olayı yaşamış ve psikolojik açıdan yıpranmaları kaçınılmaz olmuştur. Buldukları ülkelerde yaşama tutunma çabasında olan sığınmacıların nefret söylemlerine maruz kalmaları, dışlanmaları onların toplumsal yaşamdaki var olma mücadelelerinde negatif bir etki yaratacağından, yaşama tutunma süreçlerini de etkileyecektir.

3.5. Türk Toplumunun Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Bakışı

Ekonomik, sosyal, politik, çevresel etmenler ve küreselleşmeyle birlikte dünya genelinde göç hareketleri artmıştır. Türkiye'nin coğrafi konumu, çatışmaların olduğu ülkelere sınır olması sebebiyle göçlerin yoğun halde yaşandığı bir ülkedir. Ülkemize sığınan insanların bir kısmı ülkelere tekrar geri dönmeyi beklerken, bir kısmı kalmak istemekte, bazıları ise başka ülkelere geçmek için bekleme süreçlerini burada geçirmektedir.

Türkiye 2011 yılından bu yana büyük bir göç hareketiyle karşı karşıyadır. Türkiye kendisinden farklı olan bir toplumla iletişim halinde olduğu bir süreci geçirmektedir. Farklılıklara olan bakış açısı sosyal farkları oluşturduğunda bir soruna dönüşebilmektedir. Burada kendimizden farklı olana yönelik bakış açımız bizi bir arada tutabileceği gibi imkansız bir duruma da dönüşebilir (Ünal, 2014: 73).

Sığınmacıların çalışmak durumunda kalmaları ve düşük ücretlere çalışmalarını, özellikle işsizlik sorunu yaşayan Türk vatandaşları tepki göstermektedir. Ücretlerin düşürülmesi işveren için avantaj iken, aynı şey işçiler için geçerli değildir. İş bulamayan kişilerin yaşanan bu durumdan şikayetçi bir tutumda oldukları görülmektedir. Ancak başka bir açıdan sığınmacılara dünya çapında yapılan yardımları sınırdaki firmaların karşılıyor olması ihracatı ve üretimi arttırması ekonomiye katkı sağlamaktadır (Orhan ve Gündoğar, 2015: 18).

Özellikle Suriye sınırına yakın olan illerde yaşam standartları değişmiştir. Örneğin, pazarlardaki fiyatlar değişmiş, artan fiyatlar orada yaşayan halkın rahatsız olduğu konulardan biri haline gelmiştir. Şikayetçi olunan bir diğer konu ise artan ev kiralari olmuştur. Sınırdaki ilçelerde ciddi oranda artan kira fiyatları yeni bir yapılanmayı başlatmıştır. Bu bölgelerde birçok ev yapılıyor olması düzensiz bir yapılanmayı meydana getirmektedir. Bu noktada ev sahiplerinin tutumları da önem arz etmektedir. Çünkü birçok ev sahibi daha yüksek kira geliri için var olan kiracısını çıkartarak genellikle toplu halde yaşayan sığınmacılara evlerini kiralamaktadır (Orhan, 2014: 16). Ancak burada fark edilmesi gereken nokta, ev sahiplerinin hem kendi halkına olan tutumu hem de savaştan kaçıp gelen sığınmacılara yönelik tutumudur. Kira fiyatlarının artışı ev sahipleri tarafından yapılırken, bu artışın sorumlusu sığınmacılar olarak görülmektedir.

Olumsuz bir bakış açısı yaratan bir diğer durum da, kampların dışında yaşayan sığınmacıların yerleştikleri bölgelerin nüfus oranlarını artırması veya orada yaşayan yerel halk nüfusunu aşması tepkilere neden olmaktadır. Suriye’de yaşanan çatışmaların devam etmesi daha fazla göçün yaşanmasına yol açmıştır. Nüfusun giderek artması özellikle sığınmacı nüfusunun yoğun olduğu sınır bölgelerde sığınmacılara karşı tepkileri artırmıştır. Buradaki bir takım hizmetlerin yetersiz kalması yerel halkın tepkisini yükselten bir nedendir. Ülkelerinde yaşanan çatışmalar nedeniyle geri dönemeyen ve oldukça umutsuz olan Suriyeli sığınmacılar burada kalmayı hem ekonomik hem de güvenlik sebebiyle istemektedir (Orhan, 2014: 18,19).

Sığınmacılara yönelik yerel halkın tepkiyle baktığı bir konuda kültürel farklılığın olması ve başka bir dilin konuşuluyor olmasıdır (Orhan ve Gündoğar, 2015: 16). Var olan kültürün değişmesi ya da kültürün etkilenmesi yönündeki korkular sığınmacıların kültürü tehdit ettikleri algını oluşturmaktadır.

Suriye’de yaşanan iç savaş sonucu ülkemize gelen sığınmacıların ülkelerindeki karışıklıkların devam etmesi nedeniyle daha uzun süre kalmalarına, sayılarının giderek artması ise toplum içinde tepkilerin doğmasına neden olmaktadır. Bu noktada toplumda sığınmacılara yönelik düşüncelerin araştırıldığı çalışmalar yapılmıştır. Barem Research 2012 yılında Türkiye’de ve dünyadaki 59 ülkede insanların göçmenlere yönelik düşünceleri hakkında bir araştırma yapmıştır. Bu rapora göre, yabancı göçmenlerin ülkelerine gelmelerine dünyanın %38 olumlu bakmıyorken, Türkiye’de ise bu oran %61 olarak belirlenmiştir (BAREM, 2012: 1).

ÖNERMELER:	Kesinlikle katılıyor (%)	Katılıyor (%)	Ne katılıyor ne katılmıyor (%)	Katılmıyor (%)	Kesinlikle katılmıyor (%)
Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye kabul edilmesi, ülkemizin tarihinden, coğrafyasından kaynaklanan bir zorunluluktur.	11,7	39,5	8,4	30,3	10,1
Suriyeli sığınmacıları kabul etmemiz din kardeşliğimizin gereğidir.	9,8	43,1	15,8	25,1	6,2
Suriyeli sığınmacılar etnik yönden kardeşimizdir, kabul edilmeleri gerekir.	6,7	35,4	15,8	31,3	10,8
Bu süreçte Türkiye Suriyeli Türkmenlere yeterince yardım yapmış ve ilgi göstermiştir.	15,0	51,2	13,3	14,1	6,4
Suriyeli sığınmacıların dinine, diline, etnik durumuna bakılmaksızın kabul edilmesi insanlık görevimizdir.	14,3	50,3	12,6	18,3	4,5
Suriyeli sığınmacılar bizi ilgilendirmez, uzak durulmalıdır.	13,3	28,3	12,6	36,2	9,6
Bu durum Suriye'nin iç işidir, sığınmacıların kabul edilmemesi gerekirdi	11,0	30,6	15,3	35,7	7,4
Suriyeli sığınmacıların kabulü ülkemizin yararınadır.	2,4	14,2	12,6	44,2	26,6

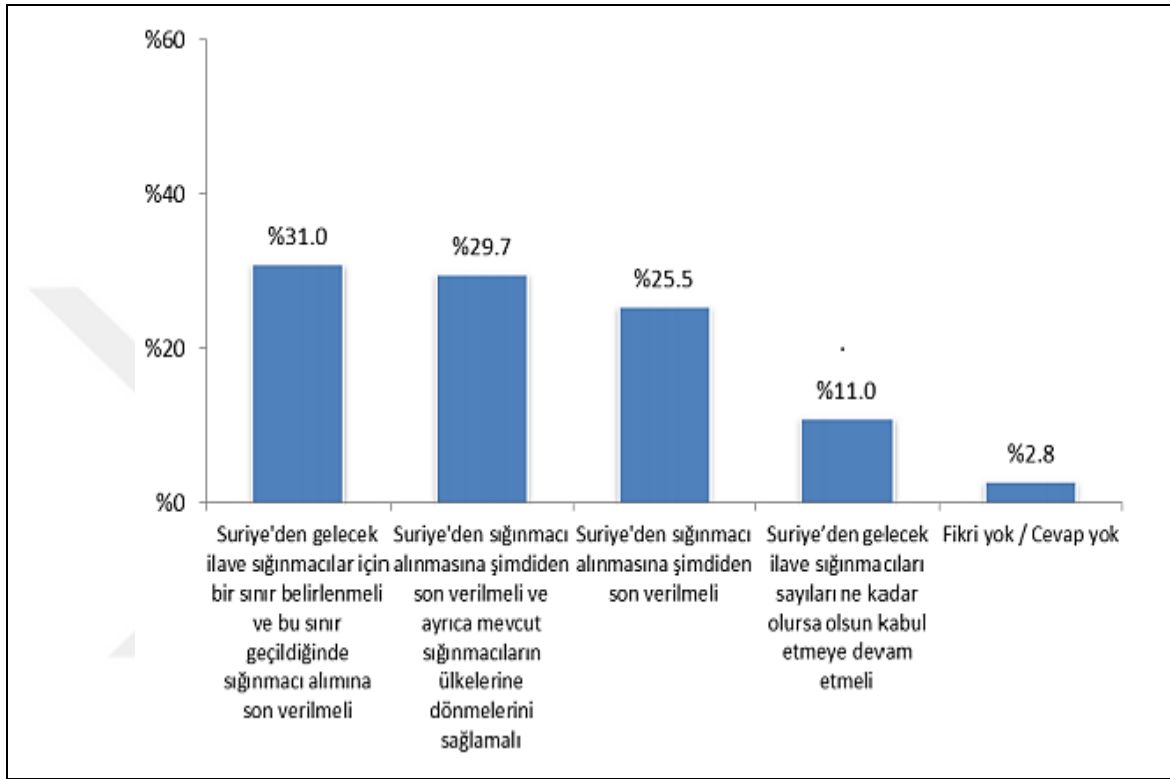
Şekil 7: Toplumsal Kabul

(HUGO, 2014: 25)

HUGO tarafından gerçekleştirilen araştırma raporunda sığınmacılara karşı olumlu ve duyarlı bir yaklaşımın olduğu görülmektedir. “Suriyeli sığınmacılar bizi ilgilendirmez, uzak durulmalıdır” şeklinde yöneltilen soruya %45,8’i katılmamakta, %41,6’sı ise katıldığını belirtmiştir. Araştırma sonucunda çıkan bu orana göre Türk halkının sığınmacılara yönelik duyarlılığının daha yüksek olduğu görülmektedir (HUGO, 2014: 25).

Türkiye, savaş nedeniyle ülkemize gelen sığınmacılara açık kapı politikası izleyerek ilk zamanlarda gelenlerin büyük bir kısmını kamplara yerleştirmiştir. Ancak kampların dolmasıyla birlikte bir kısmı akrabalarının yanına yerleşirken bir kısmı da imkanları çerçevesinde kalacakları yerleri kendileri belirlemiştir. Suriye’den gelen sığınmacıların bir bölümü kayıt altına alınırken bazıları da kayıt olmadan giriş yapmıştır. Bu noktada suçlu ya da uygun profilin dışında farklı kimliklerle girişlerin yapıldığı da öngörülmektedir (Demir, 2015: 19). İlegal yollarla giriş yapan ve savaş nedeniyle ülkeye sığınmayıp farklı amaçlarla ülkeye giren kişilerin gerçekleştirdiği

olaylar ve özellikle de son zamanlarda birçok kişinin ölmesiyle sonuçlanan terör olaylarının yaşanması toplum içinde tepkilere neden olmuştur. Bu olayların yaşanmasında, olayları gerçekleştirenlerin Suriye kimlikli kişiler olması tüm Suriyeli sığınmacıları genelleyen olumsuz bir bakış açısının oluşmasını sağlamaktadır.

Şekil 8: Suriye'den Gelecek Sığınmacılar

(EDAM, 2014)

EDAM'ın 2014 yılında Türk toplumunun Suriye'den gelen sığınmacılara yönelik tutumları incelenmiş ve bu rapora göre, yüzde 86'sı sığınmacı alımının durdurulması yönünde görüşlerini bildirirken, yüzde 11'i ise sığınmacıların kabul edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir (EDAM, 2014).

Yapılan araştırmalar dikkate alındığında sığınmacılara yönelik farklı bakış açılarının olduğu görülmektedir. Bu görüşlerden bir kısmı yabancıların gelmesini olumsuz olarak değerlendirirken bir kısmı da oldukça duyarlı yaklaşmaktadır. Bu araştırmalarda insanların büyük bir bölümü, savaşın yaratmış olduğu olumsuz koşullar nedeniyle hayatları tehlikede olan sığınmacılara yardım edilmesini insani bir görev

olarak görmektedir. Ancak genel olarak sığınmacılara yönelik olumsuz bakış açısını oluşturan nedenlere bakıldığında, güvenlik ve kültürü tehdit ettiğine yönelik bir yaklaşım olduğu görülmektedir. Aynı zamanda sayılarının fazla olmasından kaynaklı bir takım mevcut hizmetlerin yetersiz kaldığına dair düşünceler, artan pazar ve kira fiyatlarının sorumlusu olarak görülmeleri toplum içinde sığınmacılara yönelik bakışı etkileyen görüşler olarak karşımıza çıkmaktadır.

4. YENİ MEDYADA SURIYELİ SIĞINMACILARA KARŞI NEFRET SÖYLEMİNİ TESPİT ETMEYE YÖNELİK NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Çalışmanın bu bölümünde Haber 7, Odatv, Yeni Akit ve Hürriyet haber sitelerinde belirlenen dört ayrı haberin okuyucu yorumlarındaki Suriyeli sığınmacıları hedef alan nefret söylemleri üzerine bir inceleme yapılacaktır.

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma, yeni medya alanlarından biri olan haber sitelerinde, ülkelerindeki savaş sebebiyle Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların konu olduğu haberlerin, okuyucu yorumlarındaki nefret söylemlerini incelemeyi hedeflemektedir.

Suriyeli sığınmacıları hedef alan nefret söylemlerinin seçilme nedeni, bu söylemleri oluşturan ayrımcılık, ırk, siyasi, yabancı düşmanlığı gibi pek çok faktörü içeren bir yapıda olmasıdır. Aynı zamanda bu inceleme, 2011 yılından bu yana en büyük göç olaylarından birinin yaşandığı ülkemizde, yabancıya yönelik bakış açısının saptanmasını ve yeni medyanın nefret üretimindeki etkisinin belirlenmesini amaçlamaktadır. Çalışma genel olarak şu iki soruya yanıt aramaktadır:

1. Yeni medya nefret söylemi üretiminde bir araç mıdır?
2. Suriyeli sığınmacılara yönelik niçin nefret söylemi gerçekleşmektedir?

2011 yılında Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların ülkelerindeki sorunların hala devam ediyor olması burada bir hayat kurmalarını zorunlu kılmıştır. Dolayısıyla konunun güncel olması ve etkisinin uzun bir sürece yayılacak olması nedeniyle önem taşımaktadır.

4.2. Araştırmanın Yöntemi

İnternet haber siteleri okuyucunun habere hızlı bir şekilde ulaşması, gün içinde yeni haberlerin eklenebilmesi açısından oldukça kullanışlıdır. Erişimindeki kolaylığı, haber arşivlerine ulaşılabilmesi, okuyucuyla etkileşim kurması ve okuyucunun habere

ilişkin yorumlarını yazabiliyor olmasıyla daha etkin, özgür, demokratik bir ifade alanı sunsa da nefret söylemlerinin üretildiği bir alana da dönüşebilmektedir.

Çalışmada seçkisiz örneklem yöntemiyle belirlenen Haber 7, Hürriyet, Yeni Akit ve Odatv haber sitelerinde 14-28 Şubat 2017 tarihleri arasında dört farklı haberin okuyucu yorumları incelenmektedir. Dört haber sitesinde yer alan 225 okuyucu yorumu analiz edilerek Suriyeli sığınmacılara karşı nefret söylemi içeren yorumlar nefret kategorilerine ayrılarak ve söylem analizi yönteminden yararlanılarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Uluslararası Hrant Dink Vakfı tarafından, medyadaki nefret söylemlerinin incelenmesi yönünde bir proje başlatılmıştır. 2009 yılında başlatılan bu projede, ulusal ve yerel gazetelerdeki nefret söylemlerini tespit ederek raporlamak, nefret söylemleriyle mücadele yollarını belirlemek ve medyanın daha bilinçli bir dil kullanmasını teşvik etmek amaçlanmaktadır. Vakıf, nefret söylemlerini analiz ederken, nefret kategorileri yönteminden yararlanmaktadır. Söz konusu kategoriler dört başlıkta incelenir (Sözeri, 2012: 2009):

1) “Abartma/ yükleme/ Çarpıtma: Bir kişi ya da olaydan yola çıkarak bir topluluğa yönelik olumsuz genellemeler, çarpıtmalar, abartmalar, olumsuz atıflar içeren söylemler (Örneğin; Suriyeliler gına getirdi)

2) Küfür/ Hakaret/ Aşağılama: Bir topluluk hakkında doğrudan küfür, aşağılama, hakaret içeren (Örneğin; kalles, hain) söylemler

3) Düşmanlık/ Savaş Söylemi: Bir topluluk hakkında düşmanca, savaşı çağrıştıran ifadelerin yer aldığı söylemler (Örneğin; Rum vahşeti)

4)Doğal Kimlik Ögesini Nefret Aşağılama Unsuru Olarak Kullanma/ Simgeleştirme: Doğal bir kimlik ögesinin nefret, aşağılama unsuru olarak kullanıldığı, simgeleştirildiği söylemler.(Örneğin; Bizi Eurovision’da Yahudi mi temsil edecek?)”

Çalışmada yararlanılan bir diğer yöntem ise söylem analizidir. Bu analiz yöntemi dili eleştirel bir yorumlamayla ele alır ve söylemlerin anlamlarını açığa çıkarmaya çalışır.

Söylemi iktidar kavramıyla ilişkilendiren Dijk, söylemi kontrol etmenin insanların eylemlerini ve zihinlerini kontrol etmek olduğunu belirtmektedir. İnsanların zihinlerinin

kontrolü ise onların ideolojilerinin, fikirlerinin ve gelecekteki eylemlerinin kontrolü anlamına gelmektedir (Dijk, 2010: 28).

Söylem analizi temel olarak dilin incelenmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Fakat bu basit anlamda bir dil incelemesi değil, kullanılan ifadelerin sözdizimsel sınırının ötesindeki içeriği, anlamı açığa çıkarmayı gerektirir. Dijk'in söylem analizi dilin yalnızca biçimsel yapısıyla ilgilenmez aynı zamanda oluşturulan söylemlerdeki toplumsal olaylarla da ilgilenir (Barker ve Galasisnki'den akt. Çelik ve Ekşi, 2008: 105). Söylem analizi, kitle iletişim araçları ile gelen mesajların yapısını sosyobilişsel bağlam özelliklerini kullanarak inceler. Derinlemesine yapılan bir söylem analizi ile iktidarın nitelikleri, ideolojiler, değişen söylemler belirlenebilir. Örneğin medya, iktidar ile ilgili olumsuz bir haberin, hatanın aktarımını dolaylı bir anlatımla verebilir (Sözen, 2014: 120). Söylem analizinin özellikleri ise şu şekildedir (Mora, 2008: 23):

- Bir metni yorumlamak için araştırmada kullanılacak olan yöntemin seçimiyle ilgili bilgileri ortaya çıkarmayı sağlamaktadır.
- Söylemi çözümleyen kişinin yaptığı çalışma kendi yorumlarını içerir.
- Sorunlarla ilgili tartışmalarda belirli bir yöntemden değil, yaklaşımlardan bahsedilir.
- Söylem çözümlemesi, kesin yargıların yerine söylemleri yorumlamayı, söylemleri sosyal bir bağlam içinde incelemeyi ve anlamlandırmayı amaçlamaktadır.
- Medyada yer alan söylemlerin kitleler üzerinde oluşturduğu etkiler, söylem analizini uygulayanlar tarafından çalışmalarında yer almıştır.
- Söylem analizinde ima en önemli kavramlardan biridir ve ideolojik bir etki yaratmaktadır.
- Söylem analizlerinin zaman, kültür, ideoloji bağlamları ile anlamlı hale gelmesi, dilbilgisel yapıların bilinçli ya da bilinçsizce seçimine bağlı kalmadan bir amaç taşımaktadır.

4.3. Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıklar

Bireylerin düşüncelerini aktardığı, her türlü paylaşımı ve yorumu yapabildiği bir alana dönüşen yeni medya, kullanıcıların fikirlerini, yaklaşımlarını ve zihin yapılarını yansıtır. Yeni medyada nefret söylemlerinin üretilmesi, hızla yayılmasına ve tekrar üretilmesine imkan vermektedir. Bu çalışmada, yeni medyanın nefret söylemi üretiminde bir araç haline geldiği ve Suriyeli sığınmacılarla ilgili okuyucu yorumlarının nefret söylemi içerdiği varsayılmaktadır.

Haber sitelerindeki okuyucu yorumlarını inceleyen çalışma seçkisel örneklem yöntemi kullanılarak Haber 7, Hürriyet, Yeni Akit ve Odatv haber siteleri ile sınırlandırılmıştır. Sığınmacıları konu alan nefret söylemleri 14-28 Şubat 2017 tarihlerindeki dört farklı haberin okuyucu yorumları üzerinden açığa çıkarılmaya çalışılmıştır. 2011 yılından bu yana sığınmacılarla ilgili haber siteleri taranmış ve birçok habere ulaşılmıştır. Ancak haberlere yapılan yorumların az olması ya da hiç yorum bulunmaması nedeniyle çalışmamızda belirlemiş olduğumuz tarihlerdeki okuyucu yorumları incelenmiştir.

4.4. Örnek Uygulama

Çalışmanın bu bölümünde, seçkisel örneklem yöntemiyle belirlenen haber sitelerinin okuyucu yorumlarındaki nefret söylemleri incelenecektir.

4.4.1. HABER 7 Haber Sitesi

28 Şubat 2017 tarihinde Haber 7'nin sitesinde yayınlanan habere göre, Adana ve Konya'da Suriyeli ve Afganistan uyruklu kişilere kimliği belirlenemeyen kişiler tarafından yapılan saldırı ve Suriyeli sığınmacıların kaldığı çadırların ateşe verildiği konu edilmektedir. Bu haberde 140 okuyucu yorumu bulunmaktadır.

Haber Sitesi:	Haber 7
Haber Tarihi:	28.02.2017
Haber Başlığı:	Türkiye’de Korkutan Provokasyon
Yorum Sayısı:	140
Abartma/Yükleme/Çarpıtma:	26
Küfür/Hakaret/Aşağılama:	12
Düşmanlık/Savaş Söylemi:	16
Doğal kimlik ögesini nefret aşağılama unsuru olarak kullanma / Simgeleştirme:	2
Nefret Söylemi Bulunmayan Yorumların Sayısı:	84

Tablo 1: Haber7 Haber Sitesi İle İlgili Bilgiler ve Yorum Analizleri

“Abartma / Yüklem / Çarpıtma”

Bu kategoride yer alan yorumlar genel olarak, sığınmacıların problem yarattıkları, suç işledikleri ve tehlikeli bulduklarını belirten yorumlardan oluşmaktadır. Tahammülsüzlük vurgusunun yapıldığı söylemlerde, sığınmacıların nüfusunun fazla olduğu ve onların burada istenmediklerini belirten ifadeler yer almaktadır.

misafir 2 ay önce

valla daha isin basındayız,az sabredin daha bize neler yapacaklar,

Beğen Cevapla

Misafir adlı kullanıcı, sığınmacıların her şeyi yapabileceklerini ima ederek zararlı bulmakta ve sığınmacıları bir tehdit olarak görmektedir. Olumsuz içeriklerle oluşturulmuş paylaşımların İnternet ortamında birçok kişi tarafından okunuyor olması toplumda sığınmacılara karşı önyargıları oluşturur.

zeytinburnulu 2 ay önce

Benimle geviş getire getire fitness yapan haleplileri gelip görün sonra karar verin. Provakasyon falan yok milletin sabrı taşı bu provakasyon değil sabır taşmasıdır. Herifler çakır keyf geziyor sokaklarda

Beğen Cevapla Toplam 3 beğeni

Zeytinburnulu adlı kullanıcı, sığınmacılara karşı toplumdaki tahammülün azaldığını belirtmektedir. Haberin içeriğinde, Suriye ve Afganistan uyruklu kişilere karşı saldırıların yapıldığı, Suriyelilerin kaldığı çadırların yakıldığı ve yabancılar üzerinden provokasyon yapıldığı anlatılmaktadır. Kullanıcı yaptığı yorumda, bunun bir provokasyon değil, aksine halkın sabrını taşıran olaylar olduğunu belirtmektedir. Kullanıcı bu yorumuyla yalnızca olumsuz bir söylemde bulunmamakta aynı zamanda suça dönüşen eylemleri desteklemektedir.

misafir 2 ay önce

Hiç bir ülke ülkesinde problem çıkaran haraç kesen pis işlere giren kimseyi afetmez cezasını keser ülkesine gönderir yersiz popilizme gerek yok iyilere lafım yok ama doğru durmayan da istemiyoruz

Beğen Cevapla Toplam 7 beğeni

Misafir adlı kullanıcı, Suriyeli sığınmacıları problem yaratan, haraç kesen, insanlar olarak yaftalamakta ve suçla ilişkilendirmektedir.

TAHA 2 ay önce

Bu suriyeliler yüzünden başımıza gelecek belaların başlangıcı,vede habercisi.Birde vatandaşlık vermeye çalışıyorlar.İlede başımıza hükümetimiz musallat edecek.Bu üreme hızları ilede yakında azınlığa düşeceğiz göreceksiniz.Derhal aliminden, zaliminne kadar hepsi bir teki bırakılmadan def edilsin yeter artık.Sakın bir tekine bile vatandaşlık verilmesin.

Beğen Cevapla Toplam 11 beğeni

Taha adlı kullanıcı, sığınmacıları potansiyel suçlu olarak görmektedir. İleride daha fazla olaya yol açacaklarını, sayılarının fazla olduğunu ve gelecek için tehlike oluşturduklarını belirterek toplumda sığınmacılara dair olumsuz önyargıları pekiştirmektedir.

temsil 2 ay önce

3 milyon cadirkentte sorun yok toplam 30 bin disarda sorun demekki disardakiler hakkına razı olmayanlar derhal cadirkente alinsin takibi kolay olsun rahat bi ekmek bize niye haram sucumuz namuslu olmakmi yazık bize

Beğen Cevapla Toplam 7 beğeni

Temsil adlı kullanıcı, çadır kentlerin dışında yaşayan sığınmacıların sorun yarattıklarını ifade ederek, dışarıda yaşayanların denetim altına alındığında sorun yaratma ihtimallerinin de ortadan kalkacağını düşünmektedir. Mesafeli yaklaşmak ya da mekânsal uzaklık yaratmak ötekileştirilen grup ile aradaki sınırın keskinleşmesine neden olmaktadır.

NE PROVAKASYONU 2 ay önce

biraz araştırın bakalım. bu masum dediğiniz adamlar neler yapıyorlar.

Beğen Cevapla Toplam 11 beğeni

NE PROVAKASYONU adlı kullanıcı, sığınmacıları suçla ilişkilendirmektedir. ‘Suçlu sığınmacı’ imgesinin oluşturulması, sığınmacılara karşı olumsuz kalıpyargıları meydana getirir. İnsanların zihninde oluşan negatif yargılar öteki olarak görülen grubu genelleyerek ayrımcılık sınırını çizer.

Mehmet 2 ay önce

Ne provakasyonu adamlar bizim ülkemizde bize kafa tutuyorlar arkasına bakmadan kaçanlar burda gelmiş bize horozlanıyorlar

Beğen Cevapla Toplam 26 beğeni

Mehmet adlı kullanıcı, sığınmacıları olay çıkaran, savaştan kaçan insanlar olarak niteleyerek sığınmacılara karşı olumsuz yüklemeler oluşturmaktadır.

Filinta 2 ay önce

Buna provakasyon denmez ki hadlerini bildirmek denir. Kendi ülkemizde yabancı kalan biz olduk iyice

Beğen Cevapla Toplam 14 beğeni

Filinta adlı kullanıcı, sığınmacılara ait çadırların yakıldığını aktaran haberi destekleyerek, sığınmacıların hadlerinin bildirildiği ve bu tutumun doğru olduğunu savunmaktadır. Ancak burada sığınmacılara ait çadırların yakılması onlara karşı oluşan nefretin, öfkenin dışavurumu, söylemlerin suça dönüşmesidir. Ayrıca, ülkede yabancı kalanların biz olduğuna yönelik oluşturulan söylem “bizler” ve “onlar” ikililiğini yaratarak nefret söylemlerine zemin hazırlamaktadır.

vatandaş 2 ay önce

ben ülkemde suriyeli istemiyorum coluk cocugun ac acıkta bırakılmasına gönlüm el vermez ama sınır boylarında tüm ihtiyaçları karşılsın sokaklarda suriyeli görmekten bıktım artık yeterrrrr adamların hiçbirşey umurlarında degil gülüp kahkaha atıyorlar parklar onlardan gecilmiyor.bizden sonraki nesillere bela olacaklar ve bizlere yazıklar olsun diyecekler unutmayın

Beğen Cevapla Toplam 16 beğeni

Vatandaş adlı kullanıcı, Suriyelilerden bıktığını, onları görmek istemediğini belirtmektedir. Onların sınırlarda denetim altında tutularak izole bir hayat sürmelerinin doğru olduğu düşüncesini içeren bu yorum, sığınmacılara yönelik var olan ayrımcı duyguları pekiştirdiği gibi, mekânsal uzaklığın yaratılmasıyla da ötekileştirme daha keskin boyutlara taşınmaktadır.

vatansever, 2 ay önce

Kimsenin provakasyon yaptığı falan yok kardeşim,hergün bir haber okuyoruz bu suriyelilerin yaptıkları hakkında,biz tabiki daima mazlumun yanındayız ama gelenlerin çoğu mazlum değil sizde bunu kafanıza koyun.

Beğen Cevapla Toplam 10 beğeni

Vatansever adlı kullanıcı, sığınmacıları potansiyel suçlu ilan etmektedir. Sığınmacıların suç ile ilişkilendirilmeleri, insanların zihinlerinde olumsuz kalıpyargıları oluşturacak olduğundan nefret söylemlerinin zeminini hazırlar.

Erdi 2 ay önce

Adamlar bide sürekli çoğalıyor 3 /4 milyon kişi aklın alacağı bir mülteci rakamı değil lütfen yetkililer bu başımızı yakar rakam çok asimilede olmaLar bu kadar kalabalıkla derhal yollayın derhal

Beğen Cevapla Toplam 14 beğeni

Erdi adlı kullanıcı, sığınmacı nüfusunun fazla olduğunu ve bu durumun tehlike oluşturduğunu belirtmektedir. Sığınmacıların istenmiyor oluşu ve gönderilmelerinin gerekliliği düşüncesi ayrımcı, dışlayıcı niteliktedir.

Aksaraylı 2 ay önce

Artık bu işin cılkı çıktı bunların zengini fakiri cahili okumuşu derhal ordumuzun temizlediği yerlere gitsinler aksi halde bu olaylar hergün katlanarak artar artık bunlara tahamülümüz kalmadı bu böyle biline

Beğen Cevapla Toplam 39 beğeni

Aksaraylı adlı kullanıcı, sığınmacıları burada istemediğini, onların burada kalmaları durumunda daha fazla olayın yaşanacağını çünkü tahammül sınırının aşıldığını belirterek, suç ile ilişkilendirmekte ve tehlikeli görmektedir.

Misafir 2 ay önce

daha haberlere yansınayan neler oluyor. gaziantep Adana ve kahramanmaras ve kimbilir daha kac sehirde. problem cok büyük. ensar muhacir edebiyati yapmakla cozulmez.

Beğen Cevapla Toplam 28 beğeni

Misafir adlı kullanıcı, sığınmacıların birçok yerde sorun yarattıklarını ve potansiyel suçlu olduklarını ifade etmektedir. Suç ögesinin sürekli olarak Suriyeliler üzerinde ilişkilendiriliyor oluşu “hırsız, gaspçı” gibi olumsuz algıların oluşturulmasında önemli bir etki yaratmaktadır.

cin ali 2 ay önce

kimse düğmeye basmadı kendinizi kandırmayın..ülkemiz suriyelilerden bıktı dünkü dilenciler şimdi avm lerde su gibi para harcıyorlar bu artık türk halkının kanına dokunuyor suriyede verilen şehitlerde cabası..

Beğen Cevapla Toplam 32 beğeni

Cin ali adlı kullanıcı, sığınmacıları dilenci şeklinde tarif etmektedir. Sığınmacılardan rahatsızlık duyduğunu ve onlardan bıktığını belirterek aslında onları istemediği vurgulanmaktadır.

Milli birlik 2 ay önce

Bunları biran önce gönderin ülkelerine gitsinler.

Beğen Cevapla Toplam 22 beğeni

Milli birlik adlı kullanıcı, sığınmacıların bir an evvel gönderilmeleri gerektiğini belirterek ayrımcı bir söylemde bulunmuştur. Aynı zamanda sığınmacıların “bunlar” şeklinde ifade edilmeleri istenmeme ve dışlayıcı tavrı işaret etmektedir.

NE DÜĞMESİ 2 ay önce

bakın bakalım suriyelilerin hepsi masum mu, hepsi rahat duruyor mu?biraz daha ellerine fırsat verin bakın bakalım ne yapacaklar..

Beğen Cevapla Toplam 8 beğeni

Ne Düğmesi adlı kullanıcı, sığınmacıların masum olmadıklarını belirttiği yorumunda, aslında onların sürekli olay yaratan, suç işleyen ve her şeyi yapabilecekleri yönünde tehlike oluşturan insanlar olarak tanımlamaktadır.

doğrular 2 ay önce

kardeşim suriyelilere her türlü kamu hizmeti bedava, iki ay bağkurunu primini ödeme sen tc vatandaşı olduğun halde bir çok kalemde ödeme yapmak zorunda kalıyorsun hastanelerde şurda burda. buna rağmen ne bir minnet ne bir teşekkür var suriyelilerden, zamanında özalın türkiyeye soktuğu peşmergeler gibi hainlik peşinde koşuyorlar, vatandaşımız da sinir oluyor sabrı zorlanıyor tabiki.

Beğen Cevapla Toplam 42 beğeni

Doğrular adlı kullanıcı, sığınmacıların sahip olduğu hakların ülke vatandaşlarıyla kıyaslandığında ayrıcalıklı olduğunu ifade etmektedir. Sığınmacılarına bu hizmetlerin karşılığını vermediklerini ve hain olduklarını belirtmesi, sığınmacıları kişiliksizleştirerek dışlanmalarını meşrulaştıran ortamı yaratmaktadır.

ismet 2 ay önce

devlet cadirkentte okuluna kadar yapti acilen cadirkente alınmalilar bunlar cadirkentten neden kaciyor insanlar zaten stresli gunlerde birde bu islerle urasmamali cilemiz biysin artik evrende getirdi taksi plakasi verdi ev verdi satip memleketlerine donduler artik yeter ya cadikent yada huzusuzluk sizce

Beğen Cevapla Toplam 5 beğeni

İsmet adlı kullanıcı, sığınmacıları istemediğini ve çadır kentlere gönderilmeleri gerektiğini açık bir şekilde belirtmiştir. Bir arada bulunmayı istememek, mekânsal uzaklığı yaratmak yani sınır koymak, dışlayıcı bir yaklaşımı göstermektedir.

hmmm 2 ay önce

ırkçılık haramdır diyorsun amenna. misafir misafirliğini bilmeli ilk başta. kafanızı kaldırın bakın bakalım yerel haberlere suriyeliler ne haltlar yiyor. ana medya sadece kapıyor gözünü geçiyor. neymiş her yerde olurmuş. benim vatanımda benim vatandaşım yapsa gam yemem, ama elin neresinden *vatanından savaş var diye kaçan* adamlar burada gelip laga luga yapamaz bu millete. siz yaptıklarını doğru görüyorsanız önce kendinizi sorgulayın.

Beğen Toplam 13 beğeni

hmmm adlı kullanıcı, misafir olarak kabul edilen sığınmacıları artık öteki olarak algılamaktadır. Sığınmacıların potansiyel suçlu olarak görüldükleri, bu yorum içeriğinde de vurgulanmıştır.

kamil 2 ay önce

yav arkadaş suriyelilerle siz yaşamıyorsunuz, bıçaklanmaları asla kabul edilemez, şiddete sonuna kadar karşıyız ama onlar da süttten çıkmış ak kaşık değil. Biraz kendilerine çeki düzen vermeliler.

Beğen Cevapla Toplam 18 beğeni

Kamil adlı kullanıcı, bir sığınmacının bıçaklandığının aktarıldığı haberde, yaşanan bu olayı onaylamadığını belirtirken, aynı zamanda sığınmacıların suçlu olduklarını ifade etmesi yapılan bu muameleyi hak ettikleri yönünde bir algı oluşturmaktadır.

burak 2 ay önce

Bir Suriye'li benden daha üstün tutuluyorsa benim ülkemde, olmaz olsun böyle yardım...

Beğen Cevapla Toplam 38 beğeni

Burak adlı kullanıcı, sığınmacılarla eşit koşullarda olunmadığını, onların ayrıcalıklı olduklarını ifade etmektedir. Bu yorumda olduğu gibi ayrıcalıklı olduklarına yönelik oluşturulan söylemler aslında, sığınmacıların sahip olduğu hak ve özgürlüklere ilişkin bilgilerinin eksikliğinden kaynaklanarak abartı taşıyan yorumlara, paylaşımlara dönüşmektedir. Özellikle sosyal medyada çok fazla bilgi kirliliği bulunması, sanal dedikoduların üretiliyor olması sığınmacılara yönelik bilinmezliği, karmaşıklığı yaratarak olumsuz kategorilerin oluşmasına neden olmaktadır.

Bumin 2 ay önce

Acilen gönderin bunları ülkenin başını yakacaksınız !

Beğen Cevapla Toplam 20 beğeni

Bumin adlı kullanıcı, sığınmacıların çok tehlikeli olduğunu bu nedenle de hemen gönderilmeleri gerektiğini ifade etmektedir. Ülkenin geleceğini tehdit ettikleri düşüncesi ve tehlikeli bulunmaları, insanların sığınmacılarla arasına mesafe koymalarına ve akabinde dışlama, ötekileştirme süreçlerinin oluşmasına yol açacaktır.

misafir 2 ay önce

birileri henüz düğmeye basmadı bizbu suriyelilere vatandaşlık verirek böyle başı boş salarsak çok değil beş yıl sonra düğmeye basacaklar.

Beğen Cevapla Toplam 20 beğeni

Misafir adlı kullanıcı, sığınmacıları tehlikeli bulmakta ve geleceği tehdit ettiklerini düşünmektedir. Sığınmacıların tehlikeli olduklarına dair düşüncelerin varlığı onlara karşı önyargıların oluşumunu sağlayarak ayrımcılık zemini hazırlayacaktır.

keleş kadir 2 ay önce

arkadaş ak parti kurulduğundan bu yana oy verdim ama bu saatten sonra asla sebebi ise sadece suriyeli'ler biz halep için ağlarken onlar kahkalar atıyordu ve bir çoğu ile tartıştım çünkü esnaf olarak bıktım bunlardan misafirlikleri falanda kalmadı herşey bedava sanki çok iyi durumda yaşıyoruz yinede hamdolsun aç değiliz ama gerçekten yeter artık gün geçtikçe çoğalıyorlar 15-45 yaş arası kayıtlı 1.000.000 suriyeli erkek var kayıtsız olanlarda bir o kadar var eğitip gönderin hem savaş bitsin hem biz rahatlayalım ki eğer bunlara vatandaşlık verilirse benim gözümde herşey bitmiştir artık

Beğen Cevapla Toplam 31 beğeni

keleş kadir adlı kullanıcı, sığınmacıların sayılarından duymuş olduğu rahatsızlığı, ekonomik olarak yük olduklarını bu nedenle de artık misafirliklerinin kalmadığını ifade etmekte ve burada olmalarını istememektedir. Sığınmacıların Suriye'ye savaşa gönderilmelerinin gerektiğini belirtmiş olduğu yorumunda, savaşın insanlık boyutu düşünülmemekte yalnızca gitmelerinin herkesi rahatlatacağına inanılmaktadır.

Yasin 2 ay önce

Bu mültecileri yerinden yurdundan ettiler 5- 6 yıl önce gazı verdiler size özgürlük aynı Irak ve Libya gibi oldu yüzbinlerce ölü milyonlarca göç ve harabeye dönen ülke gazı verenler bu insanların günahını nasıl ödeyecekler en fazla zarar görende Türkiye 5 milyon mülteci ile hem maddi harcama ayda milyonlarca lira ve ülkedeki huzur bozuldu. Biz yüksek lisansa paramızla giremezken Suriyeli özel öğrenci kontenjanından sınavsız ve parasız eğitim imkanı sosyal adalette bozuldu sebep olanlar bulacak belasını

Beğen Cevapla Toplam 15 beğeni

Yasin adlı kullanıcı, sığınmacıların boş olan kontenjanlara yerleştirilecek olmalarından rahatsızlık duyarak sosyal adaletsizlik yaratıldığını ifade etmektedir. Ülkedeki huzursuzluğun nedeninin sığınmacılar olduğunu, ekonomik olarak ülkeyi sıkıntıya soktuklarını belirttiği yorumunda sığınmacılar bir yük olarak görülmektedir.

Hunter 2 ay önce

Normal bir türk vatandasi cinayet islese alacağı ceza belli ama suriyeli cinayet islediği zaman neden ev hapsi veriliyor yahu bu suriyelileri beslememiz yetmiyormuş gibi birde suriyeliler adam olduruyorlar acin sınırlari hepsi avrupaya gitsin biz kendimi zaten aciz issisiz

Beğen Cevapla Toplam 16 beğeni

Hunter adlı kullanıcı, bütün sığınmacıları genelleyerek suçla ilişkilendirmekte ve cinayet işlediklerini belirtmektedir. Bu yorumda olduğu gibi genelleyen ifadelerin kullanımı sığınmacıların tehlikeli olduklarına dair düşünceleri pekiştirecek olduğundan ayrımcılığın oluşumuna zemin hazırlamaktadır.

“Küfür /Aşağılama / Hakaret”

Bu kategoride, sığınmacılara karşı duyulan öfkenin, hakaret içeren cümlelerle ifade edildiği yorumlara yer verilmiştir.

ali 2 ay önce

atın şu köpekleri

Beğen Cevapla Toplam 27 beğeni

Ali adlı kullanıcı, sığınmacılara karşı duymuş olduğu öfke ve nefreti küfür kullanarak belirtmektedir. Sığınmacılara karşı kullandığı köpekler ifadesiyle, insani bir yaklaşımda bulunmayarak sığınmacıları değersizleştirmiştir.

koncerto 2 ay önce

bu iş yanlış kardeşim! böyle başıbozukluk olmaz! bu ne komşuluğa sığar ne evsahibi bu kadar hoşgörülü olmak zorundadır! bu alçaklıklar yapanları derhal defedin çektirip gitsinler!!!! bu milleti üstüne bu kadar gelmeyin lütfen... Ak parti bu iş bu şekilde olmaz kardeşim sesimize kulak verin!!

Beğen Cevapla Toplam 12 beğeni

Koncerto adlı kullanıcı, sığınmacılara yönelik ‘başıbozuk, alçak’ ifadelerini kullanarak aşağılamaktadır. Bir an önce gitmeleri gerektiğini belirten söylem ayrımcı bir yaklaşım oluşturmaktadır.

Onur 2 ay önce

Nemi yapacaklar? Fazla sürmez çıkar için kimisi gaspçı olur,kimisi hırsız,kimisi de daha kötüsü tetikçilik yapar.Çünkü ceza almıyorlarki...

Beğen Toplam 10 beğeni

Onur adlı kullanıcı, sığınmacılara karşı hırsız, gaspçı gibi olumsuz yüklemeler yapmıştır. Ancak, tehlikeli ve suçlu şeklinde oluşturulan kodlamalar önyargıların oluşma süreçlerinde önemli rol oynamaktadır.

Ersin Candan 2 ay önce

Bu kadar arsız ve yüz­süz bir millet olabilir mi? Aksaray civarına bir gidin görün. Keyf yerinde pazarlarını da kurmuşlar. Savaş varmış memleketlerinde kimin umrunda. Sokaklar bitik. Gelin görün İkitelli Başakşehir Altınşehir Esenyurt gelin görün. Kültürleri hiç benimsenecek gibi değil. Müslümanlıklarını Allah bilir. Kontrol edilemiyorlar. Anlayın artık alın bunları başımızdan. Sınıra alın milletin başına bela ettiniz. Tvlerde Suriyeli kardeşlerimize kucak açtık diyorsunuz. Ama bunu ne kadar hak ediyorlar bir düşünün. Eğer mazlum mağdur halleri buysa Suriye’de nasıllar Allah bilir. İnsanda az utanma arlanma olur. Yok yok yüz yok.

Beğen Cevapla Toplam 23 beğeni

Ersin Candan adlı kullanıcı, Suriyeli sığınmacıları ‘arsız, yüz­süz’ şeklinde hakaret içeren ifadelerle tanımlamaktadır. Kullanıcı yorumunda sığınmacıların sayılarından duymuş olduğu rahatsızlığı onları aşağılayan ifadelerle dile getirmiştir. Müslüman kimliklerinin de sorgulandığı bu içerikte sığınmacıların burada kalmayı hak

etmedikleri ve gönderilmeleri gerektiği ayrımcılığa yol açan bir düşünce biçimini ifade etmektedir.

Ahmet 2 ay önce

Bunlar o kadar iyi insanlar ise gitsinler ülkeleri için savaşınlar sıkıyı görünce etek altına saklanarak kaçmasınlar.. burada dayılanmasınlar ! bir de topraklarının ırzına gelirken utanmadan hayvan gibi üremeleri var

Beğen Toplam 12 beğeni

Ahmet adlı kullanıcı, sığınmacılara duymuş olduğu öfkeyi, hakaret içeren söylemlerle dile getirmekte, savaş nedeniyle buraya gelen Suriyeli sığınmacıları korkak olmakla itham etmektedir.

yurtcu 2 ay önce

ates dustugu yeri yakıyor beyler ankarada bazı semtlerde dışarı gece çıkılmıyor hirsizi uğursuzu gaspcisi bırakın bu ensar muhacir irkçilik naralarını öz yurdumuzda garibiz ha her millwtn iyisi iyidir iyileride kaderine razı cadirkentte iş bulan çalışıp akşam cadırq geliyo edepsiz arsız kaptı kiran nursuzlar kaçan tayfa al sana iç karıştırarak malzeme durum hiç iyi değil

Beğen Cevapla Toplam 12 beğeni

Yurtcu adlı kullanıcı, sığınmacıları hırsız, gaspçı, uğursuz şeklindeki nitelendirmelerle tanımlayarak, suçlu olduklarını ifade eder. Bu yorumda olduğu gibi olumsuz ifadelerin kullanılıyor oluşu tüm Suriyelileri genelleyen bir algı yaratmaktadır.

yıldırım 2 ay önce

allah için artık yeter derhal tampon bölgemi cadimi acilen toplanmalı ankarada doğantepe karapürçek yenidoğan birde mafya oldular bu ne yav memleketimizde korkar olduk Suriyenin hepsini Türkiye'de kusura bakmayın bunlar işin kolayında vatanında olumuna mücadele verip olmayı göze almamış sihiyede işiklarda vurdu arabanın camini kırdı devletin arabası cebimden taktirdim yakalasam vallahi öldürecektim merhamet bi yere kadar atık yeter sayın reisim seçim ertesi acilen toplanmalı siz devletsiniz daha iyisini bilirsiniz bu millette yazık

Beğen Cevapla Toplam 10 beğeni

Yıldırım adlı kullanıcı, büyük bir tehlike olarak görmüş olduğu sığınmacıların acilen toplanmalarını, arada bir sınırın olmasının gerekliliğini belirttiği yorumunda, ayrımcılığı ortaya çıkaran bir düşünce şeklini karşımıza çıkararak, yaşadığı olayı anlatırken 'öldürecektim' ifadesini kullanması sığınmacılara duyduğu nefretin

boyutlarını göstermektedir. Buradan hareketle ayrımcı zihniyetin ve nefret içerikli söylemlerin, nefret suçlarına giden süreci ne kadar hızlandırdığı aslında söylemlerin ne kadar güçlü olduğu anlaşılmaktadır.

Ufuk 2 ay önce

Devletin bu kötü insanlara karşı bizi korumak ve önleyici tedbirler almak gibi bir görevi var.

Beğen Toplam 14 beğeni

Ufuk adlı kullanıcı, devletin halkı sığınmacılardan koruması gerektiğini belirterek, onların tehlikeli ve kötü olduklarını düşünmektedir. Sığınmacıları tehlikeli ve uzak durulması gereken insanlar olarak kodlamak olumsuz kalıpyargıların oluşumunda önemli bir etkidir.

trafik çilesi 2 ay önce

İstanbul Altınşehir ilçesinde suriyeliler tamamen çeteleştiler. Hava karardıktan sonra bütün ara sokaklar çete yuvalarına döndü. Hırsızlık diz boyu.

Beğen Cevapla Toplam 11 beğeni

Trafik çilesi adlı kullanıcı, sığınmacıları hırsız ve çete olmakla ilişkilendirmekte ve güvenliği tehdit eden sorun yaratan insanlar olarak görmektedir. Sığınmacıları suçlu olmakla tanımlayan ifadeler hırsız, gaspçı, çete algısının oluşumunu inşa ederek önyargıları oluşturur.

ormancı dayı 2 ay önce

zaten öyle. hırsızlar. çeteler. ve ekonomiyi çökerttiler.

Beğen Toplam 6 beğeni

Ormanıcı dayı adlı kullanıcı, sığınmacıları hırsız, çete olarak yaftalayarak olumsuz yüklemeler yapmakta, ayrıca sığınmacıları ekonomik sorunların kaynağı olarak görmektedir.

Dersimli 2 ay önce

Suriyeliler defolup gitsin vatanımızda ne isleri var hadi sığınicolarda vatandaşlık verilmesi neden

Beğen Cevapla Toplam 11 beğeni

Dersimli adlı kullanıcı, sığınmacıların burada olmamaları gerektiğini belirtmiş, onları istemediğini ‘defolup gitsinler’ şeklinde ifade ederek küfür içeren bir söylemde bulunmuştur.

Kerem 2 ay önce

Bu külhanbeyliklerini ülkelerinde niye yapmamışlar?.Esnafım vergi veriyo kırk denetimden geçiyo dükkan için,suriyelilere yok .Hastanede ben sıra bekliyorum bunlara sıra yok ben ilaca para veriyom bunlara yok.Ayıp olmuyomu?sayın yetkililer

Beğen Cevapla Toplam 19 beğeni

Kerem adlı kullanıcı, sığınmacıların ayrıcalıklı olduğunu söylemekte, Türkiye’de kabadayılık yaptıklarını, ülkelerindeyse bu tavrı sergilemediklerini belirttiği yorumunda sığınmacılara yönelik olumsuz bir yükleme yapılmaktadır.

“Düşmanlık / Savaş Söylemi”

Bu kategoride genel olarak, Suriyeli sığınmacıların büyük tehlikelere yol açacakları, ileride toplumsal bir patlamanın yaşanacağını belirten söylemlere ve düşmanlık içeren ifadelerin kullanıldığı yorumlara yer verilmiştir.

Maçkalı 2 ay önce

Ben zeytinburnunda yaşıyorum. Herzaman herkese söylüyorum. Bu semt açık hava mülteci kampına döndü. Afgan, pakistan, özbek, suriyelilerden geriye bir avuç türk kaldık. Yakın zamanda toplumsal bir patlama olacak bu semtte yetkilileri uyarıyoruz.

Beğen Cevapla Toplam 1 beğeni

Maçkalı adlı kullanıcı, hem Suriyeli sığınmacılara hem de yabancılara karşı bir yorumda bulunmuş, toplumsal patlamanın yaşanacağını belirterek, düşmanlaştırıcı bir tavrı ortaya koymaktadır.

ali 2 ay önce

çok ileriki yıllarda çok daha vahim sonuçlar olur savaş bitince bunları ülkelerine gönderin

Beğen Cevapla Toplam 22 beğeni

Ali adlı kullanıcı, sığınmacıları büyük bir tehlike olarak görmekte ve özellikle gelecekte büyük olaylara yol açacaklarını belirtmektedir. Sığınmacıların tehlikeli olarak görülmesi ve sürekli olarak bu yönde söylemlerin üretilmesi korku hissini yaratacağından sığınmacılara karşı düşmanlık oluşumunun sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır.

ali 2 ay önce

milletin artık sabrı falan kalmadı kurtarılan bölgelere yerleştirin bari bi vatan sahibi kaçarak nereye kadar böyle giderse millet geldikleri yere gönderecek.

Beğen Cevapla Toplam 10 beğeni

Ali adlı kullanıcı, sığınmacıları kaçak olarak nitelemekte, toplumun sabrının kalmadığını söyleyerek gidişatın bu şekilde devam etmesi durumunda milletin geri göndereceğini belirtmesi şiddeti içermekte ve toplumsal nefreti oluşturmaktadır.

dadaş 2 ay önce

Suriyeliler acil gitmeli 10 yıl sonra bunlarda toprak isterler..

Beğen Cevapla Toplam 27 beğeni

Dadaş adlı kullanıcı, Suriyelilerin ülkenin toprak bütünlüğünü tehdit etme potansiyelinin olduğunu ifade etmekte ve bu sebeple de ülkeden gönderilmeleri gerektiğini savunmaktadır. Bu ifade biçimi, toplumda sığınmacıların tehlikeli olduğuna dair düşünceleri pekiştirerek, düşmanlık hissini oluşumuna zemin hazırlamaktadır.

k.maraşlı 2 ay önce

bu sureyilere bir önlem alınmalı ben tahminim ortalık karıştırıc en büyük tehlike bu kaldı

Beğen Cevapla Toplam 20 beğeni

k.maraşlı adlı kullanıcı, sığınmacıları önlem alınması gereken tehlikeli insanlar olarak görmektedir. ‘Tehlikeli Suriyeli’ algısının yaratılması önyargıların inşasında önemli bir rol oynamaktadır.

Derya 2 ay önce

Suriyeliler bian önce gönderin bizim memleketide katıştıracağız

Beğen Toplam 6 beğeni

Derya adlı kullanıcı, sığınmacıların ülkeyi karıştıracakları bu nedenle de gönderilmeleri gerektiğini belirtmektedir. Huzuru kaçıran ve tehlike oluşturan insanlar olarak görülen Suriyeliler ancak buradan gönderildiklerinde tehlikenin ortadan kalkacağı, bu sebeple bir an evvel gitmeleri gerektiğini belirten düşünce son derece dışlayıcı niteliktedir.

İdris 2 ay önce

Durum böyle giderse millet isyan bayrağını çekecek gibi kurtarılan bölgelere gönderilsin.

Beğen Cevapla Toplam 21 beğeni

İdris adlı kullanıcının yapmış olduğu yoruma göre, halkın “isyan bayrağını” çekeceği şeklinde yazılmış olan içerik, olayların çıkacağına işaret etmektedir. Sığınmacıların istenmediği ve gönderilmeleri gerektiğini söyleyen yorum halkın isyan noktasına geldiğini belirterek düşmanlık oluşturan bir ortam yaratır.

Ceren 2 ay önce

suriyeliler en az fetö pkk ve diğer terör örgütü kadar tehlikeli en kısa zamanda bunların tamamı sınır dışı edilmeli

Beğen Cevapla Toplam 18 beğeni

Ceren adlı kullanıcı, sığınmacıların çok büyük tehlike yarattıklarını, bu büyük tehlikenin ise ancak sınır dışı olmalarıyla ortadan kalkacağını ifade etmektedir. Sığınmacılara yüklenen tehlikeli imgesinin onları uzakta tutulması gereken, zararlı insanlar olarak kategorileştirilmesi ayrımcılığa neden olmaktadır.

Seda 2 ay önce

Bu ülkeye adapte olmayan kurallarına uymayan herkesin karşısında durulur

Beğen Toplam 21 beğeni

Seda adlı kullanıcının yorumuna göre, sığınmacıların düzeni bozdukları ve sorun yarattıkları düşüncesi vurgulanmaktadır. Düzenin sarsılması durumunda herkese dersinin verileceği şeklinde bir ifadenin kullanılıyor olması esasen tehdit içerir. Ötekinin belirsiz, bilinmeyen ya da tehlikeli olarak konumlandırılışı onlar üzerinde tahakküm kurmaya yönelmektedir.

vatandaş 2 ay önce

Bunlara halkımızın arasına sokmak tamamen yanlıştı doldur kampa besle eli silah tutanı da gönder savaşsın bunları aramızdan kimse temizleyemez artık bir de vatandaşlık verdik mi garanti oy potansiyeli halk kendi düşünsün

Beğen Cevapla Toplam 19 beğeni

Vatandaş adlı kullanıcının yapmış olduğu yoruma göre, 'kamplara doldurmak' ifadesiyle bir aşağılama yapıldığı görülürken, halktan ayrıştırılmaları gerektiğini belirten bu söylem toplumda kutuplaşmalara neden olur. Sığınmacıların istenmediğine yönelik düşünce ötekileştirmeyi yaratmakta, aynı zamanda mekânsal uzaklığın yaratılması sığınmacılara karşı bir sınırın çizilmesi anlamına gelmektedir.

İbo 2 ay önce

Az bile ypmislar

Beğen Cevapla Toplam 6 beğeni

İbo adlı kullanıcı, Suriyeli sığınmacılara ait çadırların yakıldığını aktaran haberin içeriğine yönelik bir yorumda bulunmuştur. Çadırların yakılmasını destekleyen bir söylemde bulunması ve daha fazlasının yapılması gerektiğini belirtmesi, sığınmacılara karşı duymuş olduğu nefretin boyutlarını göstermektedir. Söylemin gücü ve önemi, kısa ama çok şey anlatan bu yorumla bir kez daha anlaşılacaktır. Ayrımcılığa işaret eden söylemlerimiz, cümlelerimiz, yalnızca bir söylem olarak kalmayıp, suça dönüşerek geri dönüşü olmayan durumlara yol açabilir.

Mahmut 2 ay önce

Her zaman güvenlikçilerimiz ve milletimiz yedi gün yirmi dört saat dikkatli olmalıyız

Beğen Cevapla Toplam 6 beğeni

Mahmut adlı kullanıcı, sığınmacılara karşı önlem alınması gerektiğini belirterek, güvensizlik ve korku ortamının varlığına işaret etmektedir. Güvensizlik ve kaygı ortamı, sürekli bir tehlikenin varlığını hissettirdiği için ötekine yönelik olumsuz kalıpyargıları üretir.

ROMANTİZMİ BIRAKIN 2 ay önce

uyum sağlayamıyorlar.hiç öyle dostça bakmıyorlar. merak etmeyin ak partiye de bayağı kızıyorlar..aralarına girin de bakın ne diyorlar. kendi gettolarını kuruyorlar. benim ülkemde beni beğenmiyorlar. yağma hasanın böreği değil bu devlet bu devlet..

Beğen Cevapla Toplam 14 beğeni

ROMANTİZMİ BIRAKIN adlı kullanıcı, ‘dostça bakmıyorlar’ ifadesiyle sığınmacıların düşmanca bir yaklaşımda olduklarını ifade etmektedir. Düşmanca bir tavrın olduğu fikrine inanmak düşmanı somutlaştırır ve hedefin belirlenmesini sağlayarak ona karşı öfke ve nefreti oluşturur. Ayrıca yorum, sığınmacıların buraya uyum sağlayamadıklarını ve kendi gettolarını kurduklarını belirtmektedir. Öteki olarak görülen, toplumda dışlandığı için daha uzak bölgelerde yaşamaya başlar. Ayrımcılığa maruz kalanlar ait olduğu grupla birlikte kendilerine başka bir alan yaratır. Dışlanmış grupların gitmesini istemek kadar, onların yerleşim alanlarına uğramamak da öteki olarak görmektir.

delibalta 2 ay önce

çok doğru devlet önlem almazsa millet kendisi alır ne yani kardeşim yabancılardan dayakmı yiyelim

Beğen Toplam 6 beğeni

Delibalta adlı kullanıcının yapmış olduğu yorumda, sığınmacılara karşı devletin önlem almadığı yerde bu önlemi halkın alacağını ifade etmesi, şiddeti savunan bir dille belirtilmiş olup düşmanlığı oluşturmaktadır.

Misafir 2 ay önce

Nr hakları var bizim ülkemizi karıştırmalarına. Suriyelilere hep ayrıcalık yapılıyor.2. Sınıf insan muamelesi görüyoruz resmen

Beğen Cevapla Toplam 6 beğeni

Misafir adlı kullanıcı, sığınmacıların ülkeyi karıştırdıklarını belirterek suçlu sığınmacı imgesini üretmektedir. Sığınmacılarla aralarında bir farkın olduğu, onların ayrıcalıklı olduğunun belirtiliyor olması vatandaşlar ve sığınmacılar arasında karşıtlıkları, ayrımcılığı oluşturur.

eren 2 ay önce

o kadar adamdinizde memleketinizde niye kabadayilik yapmadiniz kusura bakmayin bunlar sonunda devlete buyuk bir bela zaten icerideki bas belalari yeter bu is kana dokunursa ki dokunuyo kizilayin goboginde adamlar arabalari tekmeliyo cam silen dilenen artik yeter halk patlarsa is isten gecer bizede huzur lazim nedir babam bu milletin cilesi milletimiz ac tok kadrine razi zorumuza gidiyor o kadar

Beğen Cevapla Toplam 10 beğeni

Eren adlı kullanıcı yorumuna göre, sığınmacıların ülkeye zarar verdikleri, huzursuzluğu oluşturdukları negatif ifadelerin kullanımıyla belirtilmektedir. Yorumda, sığınmacılara karşı halk büyük tepki verirse iş işten geçer ifadesi olumsuz sonuçların yaşanacağını ifade etmekte, düşmanlığı yaratan bir ortamı hazırlamaktadır.

“Doğal Kimlik Ögesini Nefret Aşağılama Unsuru Olarak Kullanma/ Simgeleştirme”

Bu kategoride yer alan söylemler, Suriyeli olmaları nedeniyle sığınmacıların kimliklerine yönelik oluşturulan ayrımcı söylemleri içermektedir.

MeHMeTCaN 2 ay önce

Daha geçtiğimiz hafta Konya da tramvaya kartsız binmeye çalışan Suriye uyruklu mültecileri uyardığı için bi çok yerinden bıçaklanan iki gencecik yiğit yoğun bakımda yatıyor. Yıllardır Konya da Sudan uyruklu mülteciler de yasıyor, onların simdiye kadar neden bi zararı dokunmadı halka ve şehre ? Evet genellememek gerek ama Suriyeliler de süttten çıkma ak kaşık değiller !

Beğen Cevapla Toplam 17 beğeni

MeHMeTCaN adlı kullanıcı, Sudan uyruklu mültecilerin zararsız olduklarını belirterek Suriyeli sığınmacılarla karşılaştırmaktadır. Suriyeli sığınmacıların yalnızca

Suriyeli olmaları suçla ilişkilendirilmek için yeterli bir sebep olarak görülmekte, sığınmacıların kimliklerine yönelik ayrımcı bir söylem üretilmektedir.

ppp 2 ay önce

Kültürlü insanlardan herkes memnun olur. Zamanında balkanlardan da gelenler oldu. Fakat ne düzen bozuldu ne de suç oranı bu kadar arttı. Cahil, suç işlemeye meyilli toplum hiçbir yerde istenmez tabi.

Beğen Toplam 23 beğeni

ppp adlı kullanıcı, balkanlardan gelen göçmenlerin düzen bozmadığını ancak Suriyelilerin düzeni bozduklarını ifade etmektedir. Yorumda, Suriyelilerin yalnızca kimlikleri nedeniyle ayrımcı bir söyleme maruz kaldıkları, suç işleyen toplum olarak yaftalandıkları görülmektedir.

4.4.2. Odatv Haber Sitesi

22 Şubat 2017 tarihinde Odatv haber sitesinde, Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacı sayısının açıklanmış olduğu habere yer verilmiştir. Bu haberin alt bölümünde 11 okuyucu yorumu bulunmaktadır.

Haber Sitesi:	Odatv
Haber Tarihi:	22.02.2017
Haber Başlığı:	Hangi İlde Kaç Bin Suriyeli Yaşıyor
Yorum Sayısı:	11
Abartma/Yükleme/Çarpıtma:	1
Küfür/Hakaret/Aşağılama:	2
Düşmanlık/Savaş Söylemi:	-
Doğal kimlik ögesini nefret aşağılama unsuru olarak kullanma / Simgeleştirme:	1
Nefret Söylemi Bulunmayan Yorumların Sayısı:	7

Tablo 2: Odatv Haber Sitesi İle İlgili Bilgiler ve Yorum Analizleri

“Abartma / Yüklem / Çarpıtma”

Bu kategori, sığınmacıların işsizlik ve ekonomik sorunların sebebi olarak görüldüğü yorumlardan oluşmaktadır.

HAKKI - 3 ay önce

suriye de savaşa gönderin bunları bizim askerimiz niye şehit oluyor oralarda....sizin hiç mi utanmanız yok.işyerlerinin ne kayıtları var ne vergi veriyorlar.diğerlerine her ay maaş veriliyor hiç çalışmadan...11 milyon türk genci işsiz her iş yerinde suriyeliler...birde utanmadan evet istiyorlar ya...

1 ^ | v - Yanıtla - Paylaş ›

HAKKI adlı kullanıcının yapmış olduğu yoruma göre, savaş sebebiyle Suriye'den gelen insanların Türkiye'ye sığınmalarını doğru bulmamaktadır. Sığınmacılar çalışmadan para aldıkları, vergi vermedikleri yönünde suçlanmakta ve ülkedeki işsizlik probleminin sorumlusu olarak görülmektedir. Aynı zamanda 16 Nisan 2017'de gerçekleşen referandum ile ilgili iktidara yönelik bir eleştiri yapılarak Suriyelilere yönelik uygulanan politikalar üzerinden iktidara yöneltilen eleştirilerin çoğu zaman sığınmacılara yönelik nefret söylemlerine dönüştüğü görülmektedir.

“Küfür/ Hakaret / Aşağılama”

Bu kategori, Suriyeli sığınmacılara duyulan öfke ve nefretin, hakaret ve küfür barındıran söylemlerle ifade edildiği yorumlardan oluşmaktadır.

esmer günler - 3 ay önce

Suriyelinin olmadığı il yok.Bu nasıl bir aymazlık ki,ipini koparan buraya gelmiş,istediği yere gitmiş.Sanki manevi vatandaş edinip bağrımıza basmışız,iş kurmasına izin vermişiz, çocuklarını okutuyoruz,sağlık hizmeti veriyoruz,kamplardakileri besliyoruz... Onlar da suç işleyerek teşekkür ediyor.Biz o kadar zengin bir ülke olsak neyse,ama değiliz.Kendi vatandaşına cimri olan devlet Suriyelilere gelince savuruyor.Neden? Vatandaşlığa alınıp referandumda oy kullandırmak da planlanıyor mu?

5 ^ | v - Yanıtla - Paylaş ›

esmer günler adlı kullanıcı, sığınmacıların sayılarıyla ilgili duymuş olduğu rahatsızlığı negatif ifadelerle dile getirmiştir. Sığınmacılara verilen hizmetin karşılığı olarak onların suç işlediklerini belirtmektedir. Sığınmacıların bu hizmetleri hak etmemesine rağmen devletin bu hizmetleri sunmaya devam ettiğini belirten bu içerikte ayrımcı bir dil kullanılmıştır.

naki - 3 ay önce

bunların %99 hain kalles (cocuklar hariç)..adamların vatani işgal ediliyo bunlar vatanlarını savunacağına başka ülkelere kacıyorlar sonra o ülkede iş kurup para kazanıyorlar...hırsızlık gasp cinsel taciz olaylarına karışıyorlar...ve bu ara ülkelerinde savaş varken insanlar ölüyorken cadırlarda sex yapıyorlar utanmadan (0-4 yaş 300.000 mülteci cocuk) ve biz turizmden kazandığımız 35 milyarı bunlara harcıyoruz sonra turist yok gelmiyo diyoruz..bizim gariban esnafta 50 bin tl için banka kuyruklarında sürünüyo..ne gereği var 1000 tl ye al bi suriyeli pasaportu hayatını kurtar...hükümetimizde mağdur edebiyatı yapıyor ..benim vergimi harcıyor ama hesabını soracam onlardan...sandıkta tabiki..ve en acısı onların topraklarını kurtarmak da gariban mehmet ciğe düşüyor ..68 şehit bugün itibarı ile..ve meydanlarda evet için oy çığırtganlığı...hiçmi içiniz sızlamıyo be..dedim ya bu suriyeliler kalles..

2 ^ | v - Yanıtla - Paylaş >

Naki adlı kullanıcının yapmış olduğu yoruma göre, sığınmacılar kalles, hırsız, tacizci, kaçak olarak tanımlanmaktadır. Olumsuz nitelermelerin kullanıldığı bu yorumda sığınmacılara karşı öfke, nefret ve ayrımcı tavır oldukça açık belirtilmiştir. Türkiye'ye gelmelerinden duymuş olduğu rahatsızlığı dile getirirken bu durumun ülke içi tehdit oluşturduğunu, suç işlediklerini ve yük olduklarına dair söylemler vurgulamaktadır. Savaş nedeniyle ülkelerinden ayrılmak zorunda kalan ve Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacılar ülkelerinde kalmadıkları için vatan haini olarak görülmekte ve sığındıkları ülkede iş bulmaları, para kazanmaları hayatlarını devam etmeleri doğru bulunmamaktadır. Ekonomik anlamda büyük bir tehlike yarattıkları ifade edilirken, ülkeye turist gelmeme nedeninin sorumlusu olarak görülürler. Ayrıca Suriyeli sığınmacıların daha iyi koşullarda yaşadığı ancak kendilerini mağdur olarak gösterdikleri onları değersizleştirerek anlatılmaktadır.

“Doğal Kimlik Ögesini Nefret Aşağılama Unsuru Olarak Kullanma/Simgeleştirme”

Bu kategoride, kimlik aidiyetlerini temel olarak oluşturulmuş nefret içeren yorumlara yer verilmektedir. Kullanıcının bu kategoride değerlendirebileceğimiz yorumu aşağıdaki gibidir:

Serhatcc · 3 ay önce

18-35 yas arasi erkeklerin sayısına bakın ve Türk kimin için ölüyor onu anlayın,bir de 0-9 yas arasi yaklaşık750 bin yeni Türkiyeli cocuk sayısına bakın,gecim derdi kimde var,bu memleketin maliyetini kim ödüyor kim hayvan gibi rahatça ürüyor onu anlayın.Türk islamdan çıkmadıkça arabin canakcisi olmaya mahkumdur

^ | v · Yanıtla · Paylaş ›

Serhatcc adlı kullanıcının yaptığı yorumda, Arap kimliği ön plana çıkarılıp kendisinden olmayanı ötekileştirerek etnik ayrımcılığa yönelik nefret söylemi üretilmiştir.

4.4.3. Yeni Akit Haber Sitesi

23 Şubat 2017 tarihinde Yeni Akit haber sitesinde, Suriyelilere vatandaşlık verileceğini aktaran haberin içeriğine yönelik 28 okuyucu yorumu bulunmaktadır.

Haber Sitesi:	Yeni Akit
Haber Tarihi:	23.02.2017
Haber Başlığı:	Vali Açıkladı! İstanbul'da Verilmeye Başladı
Yorum Sayısı:	28
Abartma/Yükleme/Çarpıtma:	2
Küfür/Hakaret/Aşağılama:	6
Düşmanlık/Savaş Söylemi:	2
Doğal kimlik ögesini nefret aşağılama unsuru olarak kullanma / Simgeleştirme:	-
Nefret Söylemi Bulunmayan Yorumların Sayısı:	18

Tablo 3: Yeni Akit Haber Sitesi İle İlgili Bilgiler ve Yorum Analizleri

“Abartma / Yüklem / Çarpıtma ”

Bu kategoride yer alan yorumlar, sığınmacıların nüfusuna yönelik eleştirileri kapsamakta ve sığınmacıların maddi anlamda yük olduklarının belirtildiği yorumları içermektedir.

Hasan

2 ay önce

[Cevapla](#)

Suriyelilere vatandaşlık verilmesi onların artık burada kalıcı olduğunu kabullenmektir hükümet Türkiyenin altına dinamit döşemekte bu kadar yüksek nüfusu nasıl entegre edeceksin ne iş ne aş vereceksin çok büyük hata ders almanız için Hayır diyecem size millete hep kendi çıkarınıza olan şeyleri sandığa getiriyorsunuz diğerleri içinde bildiğinizi okuyunuz bunun için size hayır Türkiye Devleti türklükten çıkmaya başladı yol gecen hanına döndü ipini koparan giriyor isteyen kendini patlatıyor avrupaya salacaktınız bunları acın sınırları istedikleri yere gitsinler 3 milyon bizim için çok büyük yük.

Hasan adlı kullanıcı, sığınmacı nüfusunun fazla olduğunu ve bu durumun Türk yapısını bozacağını belirtmektedir. Sığınmacıların hayatın her alanını etkilediği, yük oldukları, toplumun yapısını bozacakları yönünde ifadelerin kullanılması sığınmacıların büyük bir tehlike olarak görüldüklerini işaret eder. Tehlike, insanlar üzerinde bir korku oluşturur ve uzak durulması gerektiği düşüncesini yaratır ancak uzak durulması gereken tehlikenin bu yorumda sığınmacılar olarak görülmesi ayrımcı, dışlayıcı tavrı ortaya koymaktadır.

Mülteci

2 ay önce

[Cevapla](#)

Bu ne ya...Tamam kardesim Ensar olalım dedik te, bu kadar olmaz.Kendi vatandasimiz acken, issizken, parasizken bu vatanini korumaktan aciz heriflere (Kadin, cocuk, yasli ve sakatlar haric) her ay düzenli maas veriyoruz zaten.Simdi sirf referandum icin vatandaslik verilmesi de ne demek.Yaziklar olsun bu zihniyete.Valla billa TC vatandaslarinin hakki hellla degildir bunlara.

Mülteci adlı kullanıcı, sığınmacıların ülkelerinde kalmadıkları için suçlayarak onları aciz olarak görmektedir. Aynı zamanda haberin içeriğiyle ilgili bir yorumda bulunan kullanıcı, sığınmacıların oy potansiyeli olarak görüldükleri için vatandaşlığa alınacaklarını söyleyerek iktidara yönelik bir eleştiride bulunmuştur.

“Küfür/Hakaret/Aşağılama”

Bu kategoride, sığınmacılarla karşı ‘hain, korkak’ şeklinde ifadelerin kullanıldığı, onlara karşı duyulan öfkenin küfür içerikli, aşağılayıcı söylemlerden oluştuğu yorumlara yer verilmektedir.

Mka

2 ay önce

[Cevapla](#)

Irkcilikla ne alakasi var ? Ne isi var bu kadar suriyelinin burda ? Insanlarin islerini elinden aldilar. Fatihte heryer suriyeli restaurant. Hadi onu gectim bunlar ulkesinde kalip savassaya niye bizim askerlerimiz orda bu korkalar yuzunden sehit olsun? Ekmek, su, hastane, eczane bedava kendi vatandasimize hayrimiz yok bide bu pisliklerimi besliyecez tabikide HAYIR

Mka adlı kullanıcı, sığınmacılara karşı ‘pislikler’ ifadesini kullanarak hakaret içeren bir söylemde bulunmuştur. İşsizliğin sebebi olarak görülen sığınmacılar, ülkede mevcut sorunların olduğunu ancak sığınmacıların bu hizmetlerden faydalanmalarının ülke için yük olduğunu belirtmektedir.

mniksek

2 ay önce

SURİYELİLERE VATANDAŞLIK VERİLMESİNE BENDE KARŞIYIM, TAMAM BARINDIR, KONTEYNERLERDE BAKILSIN MADURLAR, VATANDAŞLIK VERİLMESİ HOŞ DEĞİL İMKANLARI OLDUĞU HALDE ÜLKELERİNİ SAVUNMAYARAK KOLAY OLANI SEÇMİŞLER, SURİYELİLERTEKİN İNSAN DEĞİLLER, GÜVENİLMEZLER..

[Cevapla](#)

Mniksek adlı kullanıcı, Suriyeli sığınmacıları insan olarak görmemekte, güvenilmez olduklarını söyleyerek hakaret etmektedir.

Ag

2 ay önce

Suriyelileribu hukümet tanımıyor. Bunlardan bize fayda olmaz. Hainlik de bunlari kimse gecemez.Vataniiniicin savasmayan millet hain millettir.

[Cevapla](#)

Ag adlı kullanıcı, ülkelerinde savaş olması sebebiyle Türkiye’ye gelen sığınmacıları vatan haini olarak görmektedir. Sığınmacıların zorunlu olarak buraya gelmeleri insani bir bakış açısıyla değerlendirilmemekte aksine her şekilde suçlu ilan edilip dışlayıcı bir yaklaşım benimsenmektedir.

Mka

2 ay önce

Bunlar nasıl böyle beleden Turk vatandaşlığına geçiyo arkadas ? Su suriyeliler burda kalsin mi diye bi referandumda yapsınlar bari bakın bakalım sonuc ne cikiyo. Bi bunlar eksikti basımıza. Eczane beles hastane beles oh ne ala. ulan aynisi bize olsaydi bu suriyeliler bize siniri acicakmiydi acaba...? Belesci pislikler. Bizim askerimiz orda sehit, onlar burda florya plajlarında kont !! Suriyelileri Geri gondersinler yoksa evet mevet yok!!!

[Cevapla](#)

Mka adlı kullanıcı, sığınmacıları ‘beleşçi pislikler’ olarak tanımlayarak onları kişiliksizleştirmektedir. Sığınmacıların istenmediği ve geri gönderilmeleri gerektiğini belirtiyor olması dışlayıcı bir tavrı göstermektedir.

hay bin gunduz

2 ay önce

ülkesini savunmaktan korkarak kaçana vatandaşlık mı verilir?

hay bin gunduz adlı kullanıcı, savaştan gelen sığınmacılara karşı, konunun insani boyutunu düşünmeden bir yorumda bulunarak onları korkaklıkla yaftalamaktadır.

Ahmet28200

2 ay önce

Sayın Vali kusura bakmada, kendi ülkesine hayrı olmayan birinin senin ülkene ne kadar faydalı olabilir.. Savaştan kaçtı, bildiğin namusunu bırakıp kaçtı, askerde vatan namustur diye öğretiyorlardı en son.. Yazık çok yazık..

[Cevapla](#)

Ahmet28200 adlı kullanıcı, savaş sebebiyle Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin ülkelerinden gelmelerini vatan hainliği olarak görmekte ve bunu aşağılayan ifadelerle belirtmektedir.

“Düşmanlık / Savaş Söylemi”

Bu kategori, savaş söylemi üreten ve sığınmacılar yüzünden ileride büyük problemlerin yaşanacağını işaret eden yorumlardan oluşmaktadır.

Eşref ılgaz

2 ay önce

Yahu suriyelilere vatandaşlık verilmesi tam bir VATAN ...DİR... bu ülke bizim ve bizim neslimizin..6 milyon insana ne diye vatanımı vereyim ... BİZİ ÜLKE OLARAK UÇURUMA ATIYORSUNUZ... UÇURUMA... ..İSİNİZ, ...MİSİNİZ, NESİNİZ YA... ne vatandaşlığı .... ülkenin sosyo ekonomik yapısı allak bullak oldu... BAK SÖYLÜYORUM YARIN SURİYELİLERLE YER YER SOKAK SOKAK ÇATIŞMA OLUR.. siz ne menem şeylersinşz ya...

[Cevapla](#)

Eşref ılgaz adlı kullanıcı, sığınmacıların ekonomik ve sosyal açılardan bir tehlike oluşturduklarını düşünmekte, ileride çatışmaların çıkacağını belirterek savaş söyleminde bulunmaktadır. Yorumda yer alan olumsuz düşünceler, sığınmacılara karşı düşmanlığı tetikleyerek, toplumsal nefretin oluşumunu sağlar. Özellikle de çatışmaların olacağını ve ülkenin uçuruma sürükleneceğini büyük harflerle yazması yapmış olduğu söylemi daha vurgulu hale getirmektedir.

Yasarcanpolat

2 ay önce

Çok kötü olacak vatanına sahip olmayan türkiye ye yararı olmaz gönderin suriye ye savassinlar

[Cevapla](#)

Yasarcanpolat adlı kullanıcı, sığınmacıların ülkelerine sahip çıkmadıklarını dolayısıyla burada bir faydalarının olmadığını düşünmektedir. Geri gönderilip savaşmaları gerektiğini belirtmesi bu durumun insani boyutunun düşünülmediğini göstermektedir.

4.4.4. Hürriyet Haber Sitesi

14 Şubat 2017 tarihinde Hürriyet haber sitesi, meslek yüksekokullarının boş kalan kontenjanlarına Suriyeli öğrencilerin yerleştirileceğinin açıklandığı habere yer vermiştir. Bu haberin 46 okuyucu yorumu bulunmaktadır.

Haber Sitesi:	Hürriyet
Haber Tarihi:	14.02.2017
Haber Başlığı:	YÖK üyesinden son dakika Suriyeli öğrenci açıklaması
Yorum Sayısı:	46
Abartma/Yükleme/Çarpıtma:	10
Küfür/Hakaret/Aşağılama:	4
Düşmanlık/Savaş Söylemi:	5
Doğal kimlik ögesini nefret aşağılama unsuru olarak kullanma / Simgeleştirme:	1
Nefret Söylemi Bulunmayan Yorumların Sayısı:	26

Tablo 4: Hürriyet Haber Sitesi İle İlgili Bilgiler ve Yorum Analizleri

“Abartma / Yükleme / Çarpıtma”

Bu kategori genel olarak, sığınmacıların istenmediğini belirten ve onlara ayrıcalık tanındığına dair ifadelerin yer aldığı yorumlardan oluşmaktadır.

burak turan

14 Şubat 2017

isterseniz birde yasa yapın sırtımızda taşıyalım suriyelileri okullarına kadar yani sırtımızda taşıyoruz birde okullarına kadar taşımız oluruz fenamı milletin anası ağılıyor bir yerlerde okuma adına ..

burak turan adlı kullanıcı, sığınmacıların devletin sağlamış olduğu hizmetlerden yararlanmalarına yönelik eleştirisini, imalı bir söylemle ifade etmiştir. Ekonomik kaynakların ya da eğitim, sağlık gibi hizmetlerin paylaşılmasından duyulan rahatsızlık ayrımcı söylemlerle dile getirilmektedir.

ne güzel dünya

14 Şubat 2017

Hatta bu kadar uğraşmışken biz komple gidelim, onlar da gelsin bizim memleketimize otursunlar olmaz mı?Malum memleket hangimizin anlayamaz olduk. İmkanlara bakınca kendi vatandaşımız dışlanmış durumda

ne güzel dünya adlı kullanıcı, ekonomik paylaşımlardan duymuş olduğu rahatsızlığı imalı bir söylemle belirtmiştir. Sığınmacılara yapılan yardımın ekonomiyi zayıflattığı ve ülke vatandaşlarının ihmal edildiği şeklinde oluşturulan yorumda kullanıcı sığınmacıları istemediğini vurgulamaktadır.

hüseyin öner taşçı

14 Şubat 2017

AMANN YERLEŞSİNLER.KESİNLİKLE YURLARADA YERLEŞSİNLER BURSLARINIDA UNUTMAYIN HAAAA..YURLARDA YER YOKSADA ÇIKARIN OTURANLARI ALIN SURIYELİLERİ.NE KADAR ÇOK MISAFIRPERVERİZ YAHU.

Hüseyin öner taşçı adlı kullanıcı, sığınmacıların varlıklarından rahatsızlık duymaktadır. Fazlalık oldukları düşüncesinin hakim olduğu bu yorumda, yapılacak olan her türlü yardım eleştirilmekte, imalı bir söylem kullanarak sığınmacıları istemediğini belirtmektedir.

yücel gürsoy

14 Şubat 2017

Sanırsın Türkiye içinde değil Suriyede yaşıyoruz ve bizi Suriyeliler yönetiyor!Müstehak bize.

yücel gürsoy adlı kullanıcının yorumu, sığınmacılardan duyduğu rahatsızlığı, aslında istemiyor oluşunu belirtmektedir. Yorumda, sığınmacıların sayılarının fazla olduğu, bu sebeple de ülkeye sahip oldukları yönünde abartı unsurunun olduğu bir söylemde bulunmuştur.

Fatih Gürsoy

14 Şubat 2017

Sen git oraya Türk gençlerini sınavsız yerleştir bak bakalım atıl kalıyor mu. Suriyelileri baş tacı yaptınız, kendi ülkemizde bizler eziliyoruz.

Fatih Gürsoy adlı kullanıcının, bizler ve onlar karşıtlığını yaratarak ülke vatandaşlarının ezildiği, onların üstün tutulduğunu belirtmesi, aslında sığınmacıları istememe ya da onlara karşı duyduğu öfkeyi, yarattığı karşıtlıklarla ifade ettiğini göstermektedir.

yorumcu..

14 Şubat 2017

Gitsinler.isteyen de varsa alsın evine.çöplüğe döndü Türkiye!!!!!!!!!!!!Bizim evlatlarımız suriye de şehit olurken.. gitsinler o kadar genişler ki 3 er 5er çocuk yapıyorlar.sırtlanıyoruz yüklerini nasılsa

Yorumcu adlı kullanıcı, sığınmacıların fazlalık olduğu ve ülkeyi çöplüğe döndürdüklerini negatif bir söylemle ifade etmiştir. Sığınmacıları istemediğini belirtmesi dışlayıcı bir zihniyetin varlığını göstermektedir.

önce vatan

14 Şubat 2017

Bizim evlatlarımız onların ülkesinde şehit düşerken onlar burada keyif sürsün,puansız imtihansız eğitim alsın. Bu siyaseti üretenlere ve uygulayanlara sonuna kadar Hayır...

Önce vatan adlı kullanıcının yapmış olduğu yoruma göre, iktidara yönelik yapılan bu söylem sığınmacılar üzerinden de üretilmektedir. Burada sığınmacıların keyif sürdükleri, hiçbir sorunlarının olmadığı yönünde ifadeler sığınmacılara karşı olumsuz yargıları oluşturur.

zfr tşkrn

14 Şubat 2017

Kendi ülkelerini satıp bizim ülkemizde sefa sürmelerine sonuna kadar HAYIR,

Zfr tşkrn adlı kullanıcı, sığınmacıların burada sefa sürdükleri yönünde abartı unsurunu barındıran bir söylem üretmektedir. Öte yandan, sığınmacıların ülkelerini sattıkları yönündeki ifade onları vatan haini olarak ilan etmektedir.

Aysun Öztürk

15 Şubat 2017

Bu nedir yaaaa! Ben çocuğumu okutmak için neler çekiyorum onlar oh bedava! 550 bin sadece üniversite. Bunun lisesi var ortaokulu ilkokulu var! Genç nüfus hepsi, ülke artık onlara kaldı yazık. :(

Aysun Öztürk adlı kullanıcı, sığınmacılara imkanların sağlandığını ve ülkeye hakim olacaklarını belirterek, ülke vatandaşlarının eğitim haklarının, sığınmacılar tarafından gasp edildiğini vurgulamaktadır. Ülkenin onlara kalacağı ya da sığınmacılara ayrıcalık tanındığı şeklinde üretilen yorumlar düşmanlığı, ayrımcılığı oluşturan bir düzene hizmet eder.

HESAP LÜTFEN !

14 Şubat 2017

Güzel güzel afferim, Türklere HACİZ yabancılara BURS !!! afferim, tam gaz yola devam !

HESAP LÜTFEN adlı kullanıcı, yabancılara ayrıcalık sağlandığı yönünde imalı bir yorum yapmaktadır. Kıyaslanmanın yapıldığı bu içerikte, yabancılara burs verilip ödüllendirildiği ve onların ayrıcalıklı olduğunun belirtiliyor olması, insanların bakış açılarını etkileyerek ötekileştirme sürecini sağlayan bir yaklaşımı oluşturur.

“Küfür/Hakaret /Aşağılama”

Hakaret içerikli yorumların yer aldığı bu kategori, genel olarak sığınmacıların burada istenmediğini belirten söylemlerden oluşmaktadır.

Bu kategori genel olarak, sığınmacıların ülkelerinden gelmelerinin yanlış olarak görüldüğü, düşmanlık içeren ifadelerin kullanıldığı yorumlardan oluşmaktadır.

Aysun Öztürk

15 Şubat 2017

bu ülkeyi canımızla kanımızla kazandık biz. Kendi ülkesi için savaşmayan gelip benim toprağımda rahata konuyor. Biz burda sefillik çekiyoruz. Bu gidişle yarın bir gün biz burda yabancı olacağız!

Aysun Öztürk adlı kullanıcı, sığınmacılara karşı sıklıkla vurgulanan ülkelerini bıraktıklarına yönelik suçlayıcı ifadeler bu yorumda da karşımıza çıkmaktadır. Sığınmacıların ülkelerinden gelmelerini hainlik olarak görmektedir. İçerikte yer alan, “biz burada yabancı olacağız” ifadesi tehlikeli olarak gördüğü ötekinin, geleceği tehdit ettiği düşüncesi, “biz”liği oluşturanların daha büyük bir düşmanlık ve ayrımcılık oluşturmalarını sağlar.

gülnur bozkır

14 Şubat 2017

yarın öbür gün allah korusun bizim ülkemizdede savaş çıksa ülkemizide satarlar.

Gülnur Bozkır adlı kullanıcı, savaş yüzünden Türkiye’ye gelen sığınmacıları ülkelerini satmakla itham etmekte, burada da aynısını yapacaklarını vurgulayarak onları tehlikeli ve güvenilmez bulmaktadır. İnsanın doğasında, tehlikeli görülen, güven vermeyen her şey uzak durulması gereken bir tehdit olarak algılanır. Bu olumsuzluk hali, ötekini yaratarak ona karşı olumsuz yüklemeleri oluşturur.

Mehmet E.

14 Şubat 2017

Bu gençler için askeri okul açın,yetiştirin ve ülkesini savunmaya yollayın.Kendi ülkesine hayrı olmayanın bize hiç hayrı olmaz..

Mehmet E. adlı kullanıcı, sığınmacıları ülkelerinde kalmadıkları için suçlamakta, kendi ülkeleri için hiçbir şey yapmadıklarını söyleyerek bunu faydasızlık olarak görmektedir. Kendi ülkelerinde faydası olmadığını ve burada da olmayacağını

belirtilmesi sığınmacıları vasıfsız, işe yaramaz olarak değersizleştirmektedir.

AYŞE ATİLA

14 Şubat 2017

OHA!!!OHA!!!Gönderin geri kendi memleketleri için savaşınlar.Muhafif olup kaçmak kolay!!!

AYŞE ATİLA adlı kullanıcı, savaş dolayısıyla ülkelerinden ayrılan insanları kaçak olmakla nitelemektedir. Bu konunun insani boyutu düşünülmeden sığınmacıların buradan gitmelerinin istenmesi ayrımcı bir yaklaşımın olduğunu ortaya koymaktadır.

kendi halinde biri

14 Şubat 2017

Bir milyon kere HAYIR!!! Gitsinler ülkeleri için savaşınlar. Bu kadar saçmalık yeter be!!!

Kendi halinde biri adlı kullanıcı, sığınmacıları istemediğini, savaşa geri dönmeleri gerektiğini ifade ettiği yorumunda, dışlayıcı, ayrımcılığı oluşturan bir düşünce biçimi hakimdir.

“Doğal Kimlik Ögesini Nefret Aşağılama Unsuru Olarak Kullanma/Simgeleştirme”

Bu kategori, sığınmacıların kimliklerini hedef alan olumsuz içeriğe sahip yorumlardan oluşmaktadır.

Can Can

14 Şubat 2017

Fakir milletin kendi çocuğu sınavla okul yüzü görebiliyor, çapulcu arap göçmenler burada da halkın hakkını gasp ediyorlar. Ülkenin etnik yapısı rezil, bunlar ilerde daha da küstahlaşacaklardır!!

Can Can adlı kullanıcı, sığınmacıları ‘çapulcu arap göçmenler’ olarak yaftalamaktadır. Üretilen bu söylem, sığınmacıları ötekileştirerek, kendinden farklı olanı etnik merkezci bir yaklaşımla tanımlamaktadır.

4.5. Değerlendirme

Bu çalışmada dört haber sitesinde bulunan toplam 225 okuyucu yorumu incelenmiştir. Bu yorumların 90'ında nefret söylemi tespit edilmiştir. İncelenen yorumlarda, kullanıcıların iktidara ya da başka guruplara yaptıkları nefret söylemleri alınmamış, yalnızca çalışmanın odağındaki Suriyeli sığınmacılara yönelik oluşturulmuş söylemler incelenmiştir. Okuyucu yorumlarının incelendiği dört haber sitesinde en fazla yorum “*abartma/yükleme/çarpıtma*” kategorisine aittir. En az yorum ise kimlik ögesine karşı oluşturulan nefret kategorisidir. Ancak bazı yorumlarda birden fazla kategoriye girebilecek ifadeler yer alsa da yorumların içeriğinde baskın gelen kategori seçilmiştir.

Nefret söylemlerinin oluşumunu sağlayan; önyargılar, zihnimizde oluşan kalıpyargılar ve ayrımcılığın temeli bizden farklı olanı öteki olarak görmeyle başlamaktadır. Genel olarak öteki, biz'liği oluşturan unsurların dışında kalanlar, kendisinden farklı olarak gördüğü birey ya da grupları ifade etmektedir. Bu farklılıklar dışlama, uzak durma, istememe şeklinde ayrımcı söylemleri de beraberinde getirir.

Öteki olarak gördüğümüz ve ötekine yüklediğimiz anlamlar ‘biz’in oluşturduğu kurgulardır. Ötekine yönelik oluşturulan özelliklerin toplumda kanıksanması ötekinin kimliği olarak kabul edilecektir. Biz’in ötekiyi tanımlamasında öne çıkan özellikse düzeni bozan, kurallara uymayan ve tehlikeyi temsil eden olarak değerlendirilir. “Biz” düzeni sağlayanı temsil ederken, “öteki” kuralları çiğneyen, düzeni bozan, tehlike yaratan olarak temsil edilir. Buradan hareketle öteki, güvenliği ortadan kaldıran, düşman, potansiyel suçlu olarak görüldüğü için uzak durulması gereken zararlılar olarak değerlendirilir (İnce, 2011: 182).

Tehlikeli olarak görülen, korku ve belirsizlik durumu, uzak durulması gerektiği düşüncesiyle birlikte, bizler ve onlar ikililiğini yaratarak ötekini meydana getirir. Bu durum beraberinde önyargıları harekete geçirerek ötekileştirilen grubun ırk, dil, etnik köken gibi onların özelliklerine yönelik olumsuz kategorileri oluşturur. Ötekine karşı oluşturulan olumsuz yüklemeler bütün grubu genelleyen ifadelere dönüşür. Örneğin ‘hırsız Suriyeli’ söylemi bütün Suriyelileri kapsamaktadır.

Haber sitelerindeki okuyucu yorumları üzerinden Suriyeli sığınmacılara karşı oluşturulan nefret söylemleri analiz edildiğinde bu nefreti oluşturan sebepler arasında ilk olarak güvenlik kaygısının öne çıktığı görülmektedir. Yorum içeriklerinde genellikle suçlu, hırsız, ortalığı karıştıran şeklinde ifadeler sıklıkla kullanılırken, tehlikeli buldukları ve ülke için büyük sorunlara neden olacakları fikri hakimdir. Sığınmacıların “hırsız, gaspçı, ahlaksız, suçlu” olarak tanımlanmaları, yorumlarda bu tanımlamalarla gerekçelendirilerek, sığınmacılara karşı ayrımcı tavrı oluşturmuş ve toplumdan dışlanmalarını, öteki olmalarını meşru hale getirmiştir.

Sığınmacı nüfusunun fazla olduğuna yönelik üretilen nefret söylemleri, sığınmacıların yaşadıkları bölgelere ve ülkeye hakim olacakları, bunun sonucu olarak ülkenin yapısının değişeceği yönünde kaygıların olduğu kullanıcıların yapmış oldukları söylemlerde açığa çıkmaktadır. Bu yönde oluşturulan ifade biçimleri, toplumda sığınmacıların tehlikeli olduğuna dair düşünceleri pekiştirerek, ayrımcılığın oluşumuna zemin hazırlamaktadır. Aynı zamanda sığınmacıların sayıları ile ilgili olan yorumlara bakıldığında yanlış bir politika izledikleri yönünde iktidarın eleştirildiği söylemler de yapılmıştır. Nefret içeren söylemleri oluşturan nedenlerden biri de kültürü değiştirecekleri ve var olan yapının bozulacağı yönündedir. Ayrıca sığınmacıların Türkiye’ye uyum sağlayamadıkları, uyum sağlayacak niteliklere de sahip olmadıkları vurgusu da yorumlarda sıklıkla görülmektedir. Sığınmacılarla bir arada yaşamak istemediklerinin belirtildiği yorumlarda kamplara gönderilmeleri ya da sınırda kalmaları istenmektedir. Bu yönde oluşturulan ifadeler sığınmacılarla aralarında mekânsal uzaklığın yaratılmasını sağlayacak ve aradaki sınırı daha fazla keskinleştirerek ötekiyi inşa edecektir.

Yorumların bir bölümünde, Suriyelilerin kimlikleri hedef alınarak nefret söylemi üretimi yapılmakta ve Arap kimliği üzerinden öteki oluşturulmaktadır. Bir başka nedense, ülkelerinden gelmeleri doğru bulunmayarak ‘hain, kaçak’ şeklinde yaftalamaların yapıldığı söylemlerdir. Özellikle savaşa geri gönderilmeleri şeklinde üretilen yorumlar, konunun insani bir bakış açısıyla yaklaşmadığını aksine her şekilde suçlu ilan edilip dışlayıcı bir yaklaşımın benimsendiğini göstermektedir.

Sığınmacılara karşı oluşan nefret söylemleri çoğunlukla ekonomik temellidir. Sığınmacılar ekonomik sıkıntılarının, işsizliğin, ev kiralardaki artışın sebebi olarak görülmekte ve bu durumun ileride daha büyük sorunlar yaratacağı yönündeki düşünceler nefret söylemlerini oluşturan nedenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Yorumların bir bölümünde sıklıkla vurgulanan sığınmacılara ayrıcalık tanındığı yönündeki ifadeler, aslında sığınmacıların sahip olduğu haklara ilişkin bilgilerin eksikliğinden kaynaklanır. Ancak yeterli bilgiye sahip olamamak abartı taşıyan yorumlara aynı zamanda da yanlış paylaşımların yapılmasına sebebiyet verir. Özellikle sosyal medyada sanal dedikoduların üretilmesi ve bilgi kirliliği sığınmacılara yönelik yanlış algıların oluşmasında önemli bir etkidir.

Son olarak toplumda mevcut olan işsizlik durumu, ev kiralardaki artış gibi sorunların sebebi olarak sığınmacıların görülmesi, aslında var olan bu sorunlar için bir suçlu aranarak, öteki sorumlu tutulmaktadır. Bu durum öteki olanı dışlarken bunu yaratan kesimi birleştirir.

5. SONUÇ

“Yeni Medyada Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Nefret Söylemi” başlıklı tez çalışması nefret söylemlerinin üretilmesinde yeni medyanın etkisi üzerinde durarak Suriyeli sığınmacılar özelinde bir inceleme sunmaktadır.

Nefret insani bir duygu olsa da kendisinden farklı olanı ötekileştirdiği noktada bir duygu çeşidi olmaktan çıkar. Nefret söylemleri bir kişinin ya da grubun dini, etnik kökeni, dili, cinsiyeti ya da cinsel yönelimi gibi özelliklerinden dolayı ötekileştirdiği ayrımcılık ve önyargılarla hareket edilerek oluşturulan söylemlerdir. Bu özellikler yalnızca bunlarla sınırlı kalmayıp pek çok şey ayrımcı söylemlerin nedenini oluşturabilir. Biz ve öteki algısının oluşumunu toplumdan, kültürden, yetiştirilme biçimlerimizden ayrı düşünemeyiz. Ötekine yönelik nefretin oluşumunda okuduklarımız, duyduğumuz, deyim ya da atasözlerinde ayrımcılığa işaret eden anlamlar, gazete haberleri, televizyon, sosyal medyada kullanılan ayrımcı ifadeler gibi birçok etken nefret söylemlerinin öğrenilmesinde etkili olan aşamaları oluşturur.

Nefret söylemleri bir kişiye yönelik gerçekleştiğinde aslında nefret söylemine maruz kalan kişinin ait olduğu gruba yönelik gerçekleşir. Bu durum o grubun sessizleşmesine neden olduğu gibi toplumsal bütünlüğe de zarar verir. Nefret söylemlerinin önemi onun bir sonraki aşaması olan nefret suçlarına dönüşebilmesidir. Bu söylemler bir suça hatta soykırıma kadar uzanan bir sürecin zeminini oluşturabilir.

Yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte hayatımızda önemli bir yeri olan yeni medya, kullanıcılara sunmuş olduğu özellikleri ve yeni bir ifade alanı yaratmasıyla güncelliğini ve önemini korumaktadır. Yeni medya ortamları herkesin düşüncelerini iletebildiği, kendisini ifade edebildiği demokratik bir ortam sunar. Ancak bu alanlarda ifade bulan her şey olumlu olmamakla birlikte nefret söylemlerinin üretildiği bir alana da dönüşebilir. Yeni medyanın denetlenmesinin oldukça zor olması, ayrımcı ve nefret içerikli söylemlerin üretilmesini kolaylaştırır ve yeni medyanın yapısı gereği bu söylemler hızla yayılarak geniş kitlelere ulaşır. Yeni medyada nefret söylemlerinin hızlı ve kontrolsüz bir şekilde üretilmesi aynı zamanda başka kullanıcılar tarafından paylaşılması ya da yorum yapılması nefreti giderek daha fazla büyütme ve

yaygınlaştırmaktadır. Ayrıca, yüz yüze iletişimin olmadığı bu alanlarda, insanların kendilerini saklamaları, farklı kimlikler oluşturarak bu alanları kullanmaları mümkündür. Bu durumda olumsuz ifadeler daha rahat kullanılmakta, bu ortamlarda ötekiyi inşa etmek daha kolay olmaktadır.

Sosyal medya ortamlarında ırkçı, ayrımcı temelli yazı, video, resim içerikleri, nefret siteleri, cinsiyetçi oyunlar ayrımcılığın oluşmasında önemli etkiler yaratır. Örneğin, içeriklerden daha kolay etkilenecek olan çocuklar ve gençler bu alanlardaki paylaşımlardan etkilenecek önyargı oluşturabilirler. Geleceği şekillendirecek olan çocuk ve gençlerin belleklerinde ayrımcılığın yer etmesi toplumsal açıdan gelecekte olumsuz durumlara sebep olabilir. Kısacası yeni medya nefret söylemlerinin üretilmesinde bir araç haline gelirken aynı zamanda nefret söylemlerinin de öğrenildiği bir alana dönüşmektedir.

Tez çalışmasında, Suriyeli sığınmacıları hedef alan nefret söylemleri haber sitelerindeki okuyucu yorumları üzerinden değerlendirilmiştir. Suriyeli sığınmacıların örneklem olarak seçilme nedeni güncel bir konu olmasıdır. 2011 yılında ülkelerindeki savaş sebebiyle ayrılmak zorunda kalan Suriye vatandaşı birçok insan farklı ülkelere sığınmak durumunda kalmıştır. Türkiye'ye gelen Suriyeliler hukuki olarak Avrupa dışından geldikleri için mülteci olarak kabul edilmemektedir. İzlenmiş olan açık kapı politikasıyla geçici koruma verilen Suriyeliler, sığınmacı olarak kabul edilmekte ve ülkelerindeki durum son bulana kadar misafir olarak görülmektedirler. Ancak 2011 yılından bu yana mevcut sorunların devam ediyor olması Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de bir hayat kurmalarını zorunlu hale getirmiştir. Dolayısıyla uzun bir dönemi ve etkileri işaret eden bu süreç konuyu daha önemli kılmaktadır.

Çalışmada, seçkisiz örneklem yöntemiyle belirlenmiş olan "Haber 7, Odatv, Yeni Akit ve Hürriyet haber sitelerinde, 14-28 Şubat 2017 tarihleri arasında Suriyeli sığınmacıları konu alan dört farklı haberin okuyucu yorumlarındaki nefret söylemleri incelenmiştir. Yorumların incelenmesinde eleştirel söylem analizi ve nefret kategorileri yöntemi kullanılmıştır. Belirlenen haber sitelerindeki toplam 225 yorum incelenmiş ve 90 tanesinde nefret söylemi tespit edilmiştir. Nefret söylemi içeren 90 yorum yalnızca sığınmacıları hedef alan söylemlerden oluşmaktadır. Yorumların büyük bir kısmı,

kullanıcıların birbirlerine verdikleri cevaplar, iktidara yönelik eleştiriler ya da farklı gruplar üzerinden yapılan nefret söylemlerini içermesi nedeniyle alınmamış, yalnızca konumuzun sınırını belirleyen sığınmacıların hedef alındığı söylemler incelenmiştir. Ayrıca yorumlar nefret kategorilerinin birçoğuna girse de söylemin baskın olduğu kategori seçilmiştir.

Haber sitelerindeki Suriyeli sığınmacılara ilişkin yorumlar incelendiğinde, nefret söylemini oluşturan nedenler arasında güvenlik boyutu ön plana çıkmaktadır. Yorum içeriklerinde genel olarak, tehlikeli görülen sığınmacılara yönelik, ‘olay çıkaran, suç işleyen, ülkeyi karıştıran’ şeklinde ifadeler yer almaktadır. Tehlikeli olarak görülen sığınmacıların özellikle internet ortamlarında olumsuz olarak tanımlanmaları insanların zihinlerinde oluşan kalıpyargıları etkileyerek ayrımcılığın oluşumuna neden olacaktır. Yorumlarda nefret söylemlerini yaratan bir başka nedense, Suriyelilerin kimliklerine yöneliktir. Arap kimliği üzerinden ayrımcı söylemler üretilerek, kendisinden farklı olan ötekileştirilmiştir.

Bir diğer neden ise, ülkenin ekonomisini olumsuz olarak etkiledikleri düşüncesidir. Pazar ve ev kiralardaki artışın, işsizliğin sebebi olarak görülen sığınmacılar suçlanarak bu yönde oluşturulan nefret söylemlerine maruz kalırlar. Ev sahiplerinin daha fazla gelir elde etmek için kira fiyatlarını artırıyor olmaları ya da işverenlerin işçi ücretlerini düşürerek daha fazla sığınmacı çalıştırdıkları düşünüldüğünde, işsizliğin ve fiyat artışının sorumlusu olarak sığınmacıların görülüyor olması da onlara yönelik bakış açısının çelişkili olduğunu göstermektedir.

Ayrıca yorumlarda sıklıkla sığınmacıların sayılarıyla ilgili olumsuz ifadeler kullanılmıştır. İleride ülkeye hakim olacakları ve toplumsal yapıyı bozacakları düşüncesiyle onların istenmediği belirtilmektedir. Son olarak kültürel yapıyı olumsuz yönde etkileyecekleri, ülkeyi değiştirecekleri düşüncesiyle oluşturulan söylemler sığınmacılara karşı oluşan nefret söylemlerinin nedenlerini oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın sonunda sunulan öneri ise, medya okuryazarlığı derslerinin verilmesi yönündedir. Bu ders içeriklerinde nefret söylemlerinin nedenleri, nelere yol açabilecek olduğu kısacası önemi anlatılarak farkındalık yaratılabilir. Öte yandan nefret

söylemi ve suçlarına yönelik hukuki anlamda yasaların oluşturulması ayrıca önem taşımaktadır. Toplumsal bir mesele olan nefret söylemleri özellikle sosyal medyada sıklıkla üretilen ve yayılmasına aracılık eden bir mecra olsa da aslında bu söylemler bireyler tarafından oluşturulmakta, dolayısıyla da bireylerin günlük hayatlarında kullandığı kelimeler ve önyargılara karşı tutumları önem kazanmaktadır.

Ayrıca bu noktada medyanın kullanmış olduğu dil de önem arz etmektedir. Medya toplum içinde önyargıları oluşturacak içeriklerden, ayrımcı söylemlerden uzak durarak hoşgörü temelli bir yaklaşım izlemelidir. Öte yandan yeni medyanın denetimi zorlaştıran yapısı bu söylemlerin kontrolünü çok zorlaştırmaktadır. Bu noktada filtreleme yöntemi uygulanabilir ve nefret içerikli sitelere erişim yasakları getirilebilir. Son olarak nefret söylemlerinin önemini anlatan eğitimlere yer verilip, bu söylemlere karşı farkındalık oluşturacak kampanyalar düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Akgün, S. (2010). “Yeni Medya Reklamlarında Marka Kişiliği”, *İkinci Medya Çağında İnternet*. F. Aydoğan ve A. Akyüz (drl.). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Alğan, C. T. ve F. L. Şensever (Ed.). (2010). *Ulusal Basında Nefret Suçları: 10 Yıl, 10 Örnek*. İstanbul: Sosyal Değişim Derneği.
- Aslan, B. (8-10 Kasım 2007). Web 2.0 Teknikleri ve Uygulamaları. *XII. Türkiye’de İnternet Konferansı*. Ankara, 351-357.
- Ataman, H. (2012). “Nefret Suçlarını Farklı Yaklaşımlar Çerçevesinden Ele Almak: Etik, Sosyo-Politik ve Bir İnsan Hakları Problemi Olarak Nefret Suçları”, *Nefret Söylemi ve/veya Nefret Suçları*, Y. İnceoğlu (drl.). 1. Baskı, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Aydoğan, F. (2010). “İkinci Medya Çağında Gözetim ile Kamusal Alan Paradoksunda İnternet”, *İkinci Medya Çağında İnternet*. F. Aydoğan ve A. Akyüz (drl.). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Aygül, E. (2010). Facebook’ta Nefret Söyleminin Üretilmesi ve Dolaşıma Sokulması. T. Çomu. (hzl.). *Yeni Medyada Nefret Söylemi* içinde. İstanbul: Kalkedon Yayınları, 95-140.
- Başlar, G. (23-25 Ocak 2013). Yeni Medyanın Gelişimi ve Dijitalleşen Kapitalizm. *Akademik Bilişim 2013- XV. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. Antalya: 823-831.
- Binark, M. ve G. Bayraktutan (2013). *Ayin Karanlık Yüzü: Yeni Medya ve Etik*. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Binark, M. ve K. Löker. (2011). *Sivil Toplum Örgütleri İçin Bilişim Rehberi*. Gökmen, Ö. (Ed.). Ankara: Uzerler Matbaası.
- Binark, Mutlu. (2007). “ Yeni Medya Çalışmalarında Yeni Sorular ve Yöntem Sorunu”, *Yeni Medya Çalışmaları*. M. Binark (drl.). Ankara: Dipnot Yayınları.
- Binark, M. (2010). Nefret Söyleminin Yeni Medya Ortamında Dolaşıma Girmesi ve Türetilmesi. T. Çomu. (hzl.). *Yeni Medyada Nefret Söylemi* içinde. İstanbul: Kalkedon Yayınları, 11-53.

- BMMYK (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği). (2013). *Mülteci Statüsünün Belirlenmesinde Uygulanacak Ölçütler ve Usuller Hakkında El Kitabı*. Cenevre: BMMYK.
- Bozok, M. (2011). *Soru ve Cevaplarla Erkeklikler*. İstanbul: Sosyal Kalkınma ve Cinsiyet Eşitliği Politikaları Merkezi Derneği.
- Crowley, D. ve P. Heyer (2014). İletişim Tarihi- Teknoloji, Kültür, Toplum. B. Ersöz (çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çakır, M. (2014). Yeni Medyaya İlişkin Eleştirel Yaklaşımları ve Tespitleri İle Christian Fuchs. Çakır, M. (Ed.). *Yeni Medyada Eleştirel Yaklaşımlar* içinde. İstanbul: Doğu Kitabevi, 81-130.
- Çayır, K. (2012). “Gruplararası İlişkiler Bağlamında Ayrımcılık”, *Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar*. K. Çayır ve M. A. Ceyhan (drl.). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Çınar, M. (2013). Habercilik ve Nefret Söylemi. M. Çınar (Ed.). *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar Mecralar Tartışmalar* içinde. İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları, 137-152.
- Çizmeci, E. (2014). Danah Boyd’da Sosyal Ağlar ve Gençlik. Çakır, M. (Ed.). *Yeni Medyada Eleştirel Yaklaşımlar* içinde. İstanbul: Doğu Kitabevi, 383- 384.
- Çoban, B. (2010). Medya, Toplumsal Bellek ve Barış. B. Çoban (hızl.). *Savaş Ortamında Barış Medyasını Yaratmak Medya Barış ve Savaş* içinde. İstanbul: Kalkedon Yayınları, 9-41.
- Çoban S. (2014). “İktidar”ın “Medya”sı. Arsan, E. ve S. Çoban (hızl.). *Medya ve İktidar-Hegemonya, Statüko, Direniş* içinde. İstanbul: Evrensel Basım Yayın, 27-52.
- Çomu, T. ve M. Binark. (2013). Yeni Medya Ortamlarında Nefret Söylemi. M. Çınar (Ed.). *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar Mecralar Tartışmalar* içinde. İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları, 199-216.
- Doğu, B. (2010). Sanal Nefret Pratikleri: İnternet’te Nefret Söylemi ve Karşı Örgütlenmeler. T. Çomu. (hızl.). *Yeni Medyada Nefret Söylemi* içinde. İstanbul: Kalkedon Yayınları, 223-252.
- Doğuş, F. E. (2014). Yeni Medyaya Bir Sosyal –Psikolog Gözünden Bakmak: Sonia Livingstone. Çakır, M. (Ed.). *Yeni Medyada Eleştirel Yaklaşımlar* içinde. İstanbul: Doğu Kitabevi, 131- 156.

- Ekşi, N. (2016). Suriyelilerin Hukuki Statüsü ve Suriyelilere Sağlanan Hizmeteler. Türkiye’de Geçici Koruma Statüsündeki Suriye Vatandaşlarına Yönelik Sosyal Uyum ve Psikososyal Destek Çalışmaları Koordinasyon ve Planlama Çalıştayı. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Ankara, 19-28.
- Foucault, M. (1992). *Hapishanenin Doğuşu*. M. A. Kılıçbay (çev.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Geray, H. (2003). *İletişim ve Teknoloji Uluslararası Birikim Düzeninde Yeni Medya Politikaları*. 1. Baskı. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Göregenli, M. (2012). “ Önyargıyı ve Ayrımcılığı Azaltmak”, *Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar*. K. Çayır ve M. A. Ceyhan (drl.). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Göregenli, M. (2013b). Ayrımcılığın Meşrulaştırılması. M. Çınar (Ed.). *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar Mecralar Tartışmalar* içinde. İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları, 39-54.
- Göregenli, M. (2013a). Nefret Söylemi ve Nefret Suçları. M. Çınar (Ed.). *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar Mecralar Tartışmalar* içinde. İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları, 57-73.
- Gülнар, B. ve Ş. Balcı (2011). *Yeni Medya ve Kültürleşen Toplum*. Konya: Literatürk Yayınları.
- Güngör, M., Y.Ş. Kibar, R. Yılmaz ve M. A., Tekin. (2009). *Yakınsama: Telekomünikasyon ve Medya Sektörleri Açısından Düzenlemelere Etkileri*. Ankara: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Sektörel Araştırma ve Stratejiler Daire Başkanlığı.
- Gürkaynak, Ç. E. (2012). “Toplumsal Temas: Önyargı ve Ayrımcılığı Önlemek İçin Bir Sosyal Değişim Aracı Olarak Kullanılabilir mi?”, *Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar*. K. Çayır ve M. A. Ceyhan (drl.). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Gülseçen, S., F. Gürsul ve diğerleri. (10-12 Şubat 2010). Yeni Nesil Öğrenme Aracı: Podcast. *Akademik Bilişim’10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. Muğla, 795-800.
- İnceoğlu, A. A. (2012). “Nefret Suçu Kavramı ve Türk Ceza Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi”, *Nefret Söylemi ve/veya Nefret Suçları*, Y. İnceoğlu (drl.). 1. Baskı, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

- İnceoğlu, Y. (2013). Tartışmalı Bir Kavram: Nefret Söylemi. M. Çınar (Ed.). *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar Mecralar Tartışmalar* içinde. İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları, 75-92.
- İnceoğlu Y. ve S. Çoban. (2014). “Öteki’leştirme Sürecinde Medyanın Yeri”, *Azınlıklar, Ötekiler ve Medya*. Y. İnceoğlu ve S. Çoban (drl.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- İspir, B. ve diğerleri. (2013). *Dijital İletifim ve Yeni Medya*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Karakoç, E. ve O. Taydaş. (2013). Toplumsal Dönüşüm Bağlamında Sosyal Medya ve Değişen Ali Kavramı. Büyükaslan, A. ve A. M. Kırık (Ed.). *Sosyal Medya Araştırmaları 1: Sosyalleşen Birey* içinde. Konya: Çizgi Kitabevi, 207-224.
- Karan, U. (2013). Nefret Söylemi ve Yakından İlişkili Diğer Kavramlar: Ayrımcılık, Nefret Suçu ve Hakaret. M. Çınar (Ed.). *Medya ve Nefret Söylemi: Kavramlar Mecralar Tartışmalar* içinde. İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları, 95-125.
- Karan, U. (2012). “Nefret İçerikli İfadeler, İfade Özgürlüğü ve Uluslararası Hukuk”, *Nefret Söylemi ve/veya Nefret Suçları*, Y. İnceoğlu (drl.). 1. Baskı, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kaos Gl. (2012). “Nefret Suçları Kimin Sorunu?: LGBT Bireyler, Nefret Söylemi ve Medyadaki Temsil”, *Nefret Söylemi ve/veya Nefret Suçları*, Y. İnceoğlu (drl.). 1. Baskı, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kellner, D. (2014). Yeni Medya ve Yeni Okuryazarlık: Yeni Binyılda Eğitimin Yeniden Yapılandırılması. M. A. Barış (çev.). Çakır, M. (Ed.). *Yeni Medyada Eleştirel Yaklaşımlar* içinde. İstanbul: Doğu Kitabevi, 411- 444.
- Kırık, A. M. (2013a). Gelişen Web Teknolojileri ve Sosyal Medya Bağımlılığı. Büyükaslan, A. ve A. M. Kırık (Ed.). *Sosyal Medya Araştırmaları 1: Sosyalleşen Birey* içinde. Konya: Çizgi Kitabevi, 69-102.
- Kırık, A. M. ve N. Arvas. (2015). Sosyal Medyanın Kültürel Yabancılaşma Olgusundaki Rolü. Büyükaslan, A. ve A. M. Kırık (Ed.). *Sosyal Medya Araştırmaları 2: Sosyalleşen Olgular* içinde. Konya: Çizgi Kitabevi, 131-158.
- Kırık, A. M. ve S. Orkan. (2016). Değişen İletifim Pratikleri Çerçevesinde Sosyal Medyada Sanal Dedikodu Etkisi. Büyükaslan, A. ve A. M. Kırık (Ed.). *Sosyal Medya Araştırmaları 3:”göz(et)lenen toplumdandan göz(et)lenen bireye”* içinde. Konya: Çizgi Kitabevi, 17-42.

- Köylü, M. (2012). “HIV/AIDS İle Mücadelede En Büyük Sorun Virüs Değil, Önyargılar”, *Nefret Söylemi ve/veya Nefret Suçları*, Y. İnceoğlu (drl.). 1. Baskı, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Madran, D. A. (2012). “ Temel Beklenti Etkisi: Kendini Gerçekleştiren Kehanet”, *Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar*. K. Çayır ve M. A. Ceyhan (drl.). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Mora, N. (2009). *Alman Kültüründe Düşman İmgesi*. Altkitap Yayınları.
- Özdemir, Y. D. (26-27 Şubat 2015). Eleştirel Medya Okuryazarlığı ve Akıllı Telefonlar. *Yeni Medya Çalışmaları II. Ulusal Kongre Kitabı*. İstanbul: 251-262.
- Sözen, E. (2014). *Söylem, Belirsizlik, Mücadele, Bilgi/Güç ve Refleksivite*. Ankara: Birleşik Yayınları.
- Sözeri, C. (2012). “Yazılı Basında Nefret Söylemi ve Mücadele Yolları”, *Nefret Söylemi ve/veya Nefret Suçları*, Y. İnceoğlu (drl.). 1. Baskı, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Uçkan, Ö. (2011). “Bilgi Edinme Hakkı, Yeni Medya Düzeni ve Wikileaks”, *Cesur Yeni Medya Wikileaks ve 2011 Arap İsyanları Üzerine Tartışmalar*, Binark, M. ve I. B. Fidaner (drl.). İstanbul: Alternatif Bilişim Derneği.
- Van Dijk, T. A. (2010). “Söylem ve İktidar”, P. Uygun (çev.). Çavdar, A. ve A. B. Yıldırım (Ed.). *Nefret Suçları ve Nefret Söylemi* içinde. İstanbul: Uluslararası Hrant Dink Vakfı Yayınları, 9-41.
- Yaylagül, L. (2014). *Kitle İletişim Kuramları Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar*. 6. Baskı. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Zonana, E. ve Reyna, Y. (2012). “Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Kurulu Kanun Tasarısı Taslağı ve Nefret Suçları”, *Nefret Söylemi ve/veya Nefret Suçları*, Y. İnceoğlu (drl.). 1. Baskı, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Weber, A. (2009). *Nefret Söylemi El Kitabı*. M. Çulhaoğlu (çev.). Strazburg: Avrupa Konseyi Yayınları.

Dergiler

- Akyazı, A. (2014). Yeni İletişim Ortamı Olarak Dijital Katılımcı Sözlüklerde Nefret Söylemi. *Marmara İletişim Dergisi*. Sayı: 22.
- Akkoyunlu, B. ve M. Yılmaz (2005). Türetimci Çoklu Ortam ve Öğrenme Kuramı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı: 28.

- Alkan, M. N. (2015), Avrupa’da Yükselen Irkçılık: Pegida Örneği. *Gazi Akademik Bakış Dergisi*. Cilt 8, Sayı: 16.
- Babacan, M. E. (2015). Yeni Medya Bağlamında Toplumsal Hareketler ve Yeni İnsanın Karakter Analizi. *Folklor/ Edebiyat*. Cilt 21, Sayı: 83.
- Çelik, E. (2013). İfade Özgürlüğü Nefret Söyleminin Neresinde?. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 4, Sayı:2.
- Çelik, H. ve H., Ekşi. (2008). Söylem Analizi. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt 1., Sayı: 27.
- Çoban, E. (Bahar-2008). Uluslararası Hukukta Soykırım Suçu ve Suça Zemin Hazırlayan Toplumsal Yapılar: Ruanda Örneği. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*. Cilt 5, Sayı:17.
- Demir, O.Ö. (2015). Göç Politikaları, Toplumsal Kaygılar ve Suriyeli Mülteciler. *Global Politika ve Strateji*. Sayı:1.
- Dilmen, N. (2014). Yeni Medya Kavramı Çerçevesinde İnternet Günlükleri- Bloklar ve Gazeteciliğe Yansımaları. *Marmara İletişim Dergisi*. Cilt 2. Sayı:12.
- Ferhat, S. (2016). Dijital Dünyanın Gerçekliği, Gerçek Dünyanın Sanallığı Bir Dijital Medya Ürünü Olarak Sanal Gerçeklik. *TRT Akademi Dergisi*. Cilt 1, Sayı: 2.
- Güçdemir, Y. (2012). Bilgisayar Ağları İnternetin Gelişimi ve Bilgi Kirlenmesi. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. Sayı:17.
- Güneş, C. D. (Güz-2013) Michel Foucault’da Söylem ve İktidar. *Kaygı Uludağ Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*. Sayı:21.
- Gürel, N. (2011). Kişilik Psikolojisi, Önyargı Psikolojisi ve Kamuoyu: Gordon Allport ve Walter Lippmann’ın Görüşleri Çerçevesinde Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 2, Sayı: 2.
- Göker, G. ve Keskin S. (Güz-2015). Haber Medyası ve Mülteciler: Suriyeli Mültecilerin Türk Yazılı Basındaki Temsili. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*. Hakemli Elektronik Dergi Sayı: 41. 229-256. <http://iletisimdergisi.gazi.edu.tr/site/index.php/IKAD/article/view/204/170> (1 Mayıs 2017).
- Gönenç, E. (2003). İnternet ve Türkiye’deki Gelişimi. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. Sayı:16.
- Hazar, M. (Bahar-2011). Sosyal Medya Bağımlılığı-Bir Alan Çalışması. *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi-İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*. Sayı: 32.

- Işık, A.H. , O. Özkaraca ve İ. Güler. (2-4 Şubat 2011). Mobil Öğrenme ve Podcast. *Akademik Bilişim '11- XIII. Akademik Bilişim Konferans Bildirileri*, İnönü Üniversitesi: Malatya, 863-868.
- İnce, O. H. (2011). Almanya’da Farklı Olmak:Entegrasyon ve Hoşgörü Kavramına Eleştirel Bir Bakış. *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 58.
- Karagülle, A. E. ve B. Çaycı (2014). Ağ Toplumunda Sosyalleşme ve Yabancılaşma. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC*. Vol 4.
- Kayapa, N. ve T. Tong (2011). Sanal Gerçeklik Ortamında Algı. *Sigma Dergisi*. Sayı: 3.
- Koçak, K. A. (2012). Yasemin Devrimi’nden “Arap Baharı”na Tunus. *Yasama Dergisi*. Sayı: 22.
- Özdemir, C. (2001). Kimlik ve Söylem. *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı:2.
- Sencerman, Ö. (2013). Batılı Koloniyel Güçlerin 1994 Ruanda Soykırımına Etkisi. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*. Sayı: 18.
- Ünal, Serdar. (2014). Türkiye’nin Beklenmedik Konukları: “Öteki” Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyimi. *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken/ Journal Of World Of Turks*. Cilt 6. Sayı: 3.
- Türkoğlu O. (2011). Mülteciler ve Ulusal/Uluslararası Güvenlik. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. Cilt 30. Sayı:2.
- Vardal, Z. B. (2015). Nefret Söylemi ve Yeni Medya. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı:1.
- Vural, Z. B. A. ve Bat, M. (2010). Yeni İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma. *Journal of Yaşar University*. Sayı: 20.

Raporlar

- Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı. (2013). *Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılar, 2013 Saha Araştırması Sonuçları*, Ankara: AFAD.
- BAREM. (2012). Türk Halkının %61’i Yabancı Göçmene Sıcak Bakmıyor. İstanbul. [http://smtp.barem.com.tr:8080/map.nsf/0/C79B63E53D20F543C2257A7600542B10/\\$FILE/Barem_Research_Gocmenlik_Basin_Bulteni.pdf](http://smtp.barem.com.tr:8080/map.nsf/0/C79B63E53D20F543C2257A7600542B10/$FILE/Barem_Research_Gocmenlik_Basin_Bulteni.pdf) (Erişim:14 Nisan 2017)
- Efe, İ. (2015). Türk Basınında Suriyeli Sığınmacılar. *SETA (Siyaset Ekonomi ve Topum Araştırmaları Vakfı)*. İstanbul.

Erdoğan, M. (2014). Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması. *HUGO* (Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi). Ankara.

Erdoğan, M., Y. Kavukçuer ve T. Çetinkaya (2017). Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Mültecilere Yönelik Medya Algısı. Liberal Perspektif Analiz. Sayı:5. Özgürlük Araştırmaları Derneği. Ankara.

Kaos GL Derneği. (2016). Kaos GL Medya İzleme Raporu. http://www.kaosglderneği.org/resim/yayin/dl/medya_izleme_raporu_2016.pdf (Erişim: 6 Aralık 2016).

Orhan. O. (2014). Suriye’ye Komşu Ülkelerde Suriyeli Mültecilerin Durumu: Bulgular, Sonuçlar ve Öneriler. *ORSAM* (Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi). Ankara.

Orhan, O. ve Gündoğar, S. S. (2015). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri. *ORSAM* (Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi). Ankara.

TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu. (2014). Ülkemize Sığınan Suriye ve Irak Vatandaşlarının Barındıkları Çadırkentler Hakkında İnceleme Raporu. Ankara.

Uluslararası Hrant Dink Vakfı. (2015). Medyada Nefret Söylemi İzleme Raporu Ocak-Nisan 2015. İstanbul.

Tezler

Doğan, E. (2015). Televizyon Haberlerinde Nefret Söylemi: Suriyeli Sığınmacılar Örnek Olayı. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBE.

Karabulut, N. (2008). Yeni Medya Teknolojileri ve Halkla İlişkiler. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE.

Kırık, A. M. (2013b). Yeni Medya Çağı Çerçevesinde Türkiye’de Televizyondan İnternete Dönüşüm ve Sosyal Paylaşım Ağlarında Gençlerin Konumu. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE.

Korkut, R. (2010). Türkiye’de Sığınmacı ve Mülteciler. *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*. Niğde: Niğde Üniversitesi SBE.

Toraman, İ. (2015). Arap Baharı ve Suriye. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Yalova: Yalova Üniversitesi SBE.

İnternet Kaynakları

AFAD. (2017). *Barınma Merkezlerinde Son Durum*. [https://www.afad.gov.tr/tr/2374/Barinma-Merkezlerinde-Son-Durum\(14 Nisan 2017\)](https://www.afad.gov.tr/tr/2374/Barinma-Merkezlerinde-Son-Durum(14%20Nisan%202017))

EDAM (Ekonomi Dış Politika Araştırma Merkezi). (2014). *Türk Kamuoyunun Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Bakış Açısı*. <http://www.edam.org.tr/tr/File?id=1152> (16 Nisan 2017).

Haber 7. (2017). “Türkiye’de korkutan provokasyon!” .
<http://www.haber7.com/guncel/haber/2268494-turkiyede-korkutan-provokasyon>
(Erişim: 10 Nisan 2017).

Hürriyet. (2017). “YÖK üyesinden son dakika Suriyeli öğrenci açıklaması”
<http://www.hurriyet.com.tr/yukse-okullarda-bos-kontenjanlara-suriyeli-yerlesecek-40365151> (Erişim: 10 Nisan2017).

Milliyet. (2017). Son Dakika: İzmir’de Halk Ayaklandı! 500 Suriyeli Böyle Kaçtı...
<http://www.milliyet.com.tr/son-dakika-torbalı-da-halk-ayaklan-gundem-2428727/> (Erişim: 17 Nisan 2017).

Mora, N. (2008). *Medya Çalışmaları Medya Pedagojisi ve Küresel İletişim*.
http://www.politikadergisi.com/sites/default/files/kutuphane/medya_calismalar_i_medya_pedagojisi_ve_kuresel_iletisim.pdf (Erişim: 15 Mayıs 2017).

NTV. (2011). Samast: Ben Değil Manşetler Suçlu.
<http://www.ntv.com.tr/turkiye/samast-ben-degil-mansetler-suclu,UNUF1pWdF065h32mMLhydW> (Erişim: 21 Aralık 2016).

Odatv. (2017). “Hangi ilde kaç bin Suriyeli yaşıyor” <http://odatv.com/hangi-ilde-kac-bin-suriyeli-yasiyor-2202171200.html> (Erişim: 10 Nisan 2017).

UNHCR (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği). (2009). *Mülteci Kimdir?*.
<http://www.unhcr.org/turkey/home.php?content=28> (Erişim:13 Nisan 2017).

UNHCR (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği). (2017). *Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler Hakkında Sık Sorulan Sorular*.
[http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/faq_for_syrians_\(turkish\)_02032017.pdf](http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/faq_for_syrians_(turkish)_02032017.pdf) (Erişim: 18 Nisan 2017).

Yeni Akit. (2017). Vali Açıkladı! İstanbul’da verilmeye başladı...
<http://www.yeniakit.com.tr/haber/vali-acikladi-istanbulda-verilmeye-basladi-282823.html> (Erişim:10 Nisan 2017).

Yolcu, Ö. (2016). *Sosyal Medya ve Sinema: Türk Filmlerinin Sosyal Medya Kullanımı*.
http://www.ozguyolcu.com/wp-content/uploads/2016/04/sosyal_medya_ve_sinema.pdf (Erişim:4 Mayıs 2017).

http://novaspivack.typepad.com/nova_spivacks_weblog/2007/02/steps_towards_a.html
(Erişim: 30.03.2017).

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21779> (Erişim: 30.03.2017).

<http://www.internetarsivi.metu.edu.tr/tarihce.php> (Erişim: 20.03.2017).

http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik(Eriřim:
14.04.2017).

http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-korumanin-unsurlari_409_558_1095(Eriřim:
18.05.2017).

